

## İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Badamin Lhamsuren, Antonio Granja, Georg Kwiatowski</i> Barış yılından barış yüzyılına . . . . .	3
<i>İbrahim Zekeriya (DSF)</i> Dünya kongresinden sonra sendikal hareket . . . . .	14
<i>Carlos Costa (Portekiz)</i> Komünistler yerel yönetim organlarında . . . . .	23
<i>L. Abalkin (SSCB)</i> Sosyalizmin ekonomi politiğinin geliştirilmesine yaratıcı yaklaşım . . . . .	31
<i>Ardhendu Bhushan Bardhan (Hindistan)</i> Sol demokratik alternatife doğru . . . . .	44
• Muhalefet güçlerinin birliği için (Türkiye) . . . . .	47
<i>Refik Samhun (Lübnan)</i> Yirmibirinci yüzyılın eşğinde işçi sınıfı . . . . .	48
• Eşit haklı bağlaşıklar, dürüst ortaklar . . . . .	53
<i>David Moraes (Bolivya)</i> Gerçekçi ve yapıcı bir çizgi . . . . .	70
	1

<i>Nikos Kotzias</i> (Yunanistan) «Psikolojik savaş» nasıl yürütülüyor? . . . . .	79
<i>Samir Haddad</i> (Ürdün) Kanlı saldırıdan sonra . . . . .	89

ÖZEL SAYFALAR

• TKP Merkez Komitesi'nin açıklaması . . . . .	98
• Türkiye Komünist Partisi ile Danimarka Komünist Partisi'nin ortak açıklaması . . . . .	99
• TKP Merkez Komitesi'nin duyurusu . . . . .	101
• «Yeni Çağ» dergisinin 1986 yılındaki 12 sayısında yayınlanan yazılar . . . . .	102

«BARIŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI» – «YENİ ÇAĞ» dergisinin Yazı

Kurulu ve Yazı Konseyi'nde aşağıdaki ülkeler komünist ve işçi partilerinin temsilcileri bulunmaktadır: ABD, Arjantin, Avusturya, Belçika, Bolivya, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya, Cezayir, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Alman Cumhuriyeti, Ekvador, Endonezya, Federal Almanya Cumhuriyeti, Filipinler, Filistin, Finlandiya, Fransa, Guatemala, Guyana, Güney Afrika Cumhuriyeti, Hindistan, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Jamayka, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Kolombiya, Kosta-Rika, Küba, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Meksika, Mısır, Moğolistan, Panama, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Salvador, Senegal, Sovyetler Birliği, Sri Lanka, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Türkiye, Uruguay, Ürdün, Venezuela, Vietnam, Yunanistan.

SON REDAKSIYON TARİHİ: 31 Ekim 1986

YAZIŞMA	BOX 16367	Stredisko pro rozsirovani tisku –
ADRESLERİMİZ:	S 10327	Yeni Çağ
	Stockholm	Praha 6, Thakurova 3
	İSVEÇ	Czechoslovakia

## **Bariş yılından bariş yüzyılına**

1986 Uluslararası Bariş Yılı'nı çeşitli duygu ve düşüncelerle uğurluyoruz. Geride bıraktığımız ayların olaylarını değerlendirirken ister istemez şu soruları soruyor insan: Bu yıl, ona verilen önem ve işleve ne ölçüde uygun geçti? İnsanlar, gelecek açısından tarihin kendilerine yüklediği sorumluluğu ne ölçüde hissettiler ve paylaştılar? Bu sorular haklı ve yerinde sorulardır, çünkü dünyamızın reel tablosu insan faaliyetinin ve davranışlarının bir ürünüdür, günümüzün gerçekleri ise, yarının ne olacağını önemli ölçüde belirlemektedir.

Uluslararası Bariş Yılı'nın ilanına ilişkin Birleşmiş Milletler Örgütü'nün (BMO) Bildirgesi'nde «barış, herkesin ortak idealidir» deniyor. Bunda herkes hemfikirdir, ama buna rağmen insanlık bu ideale ulaşılmasından henüz uzaktır. Nükleer savaş tehlikesi ortadan kalkmamıştır. Halkların büyük maddi ve entelektüel kaynaklarını yutan silahlanma yarışını emperyalizmin, en başta da Amerikan emperyalizminin tutumu yüzünden devam ediyor, silahlanma yarışını uzaya sıçratma, uzayda saldırı sistemleri oluşturma tehlikesi artıyor. Dünyamızın çeşitli bölgelerinde körüklenen askersel çatışma ocakları politik atmosferi zehirliyor. ABD yönetici çevrelerinin politikasında, Washington'un hoşuna gitmediği devletleri «cezalandırmak» için güce başvurma eğiliminin gitgide ağır basması herkeste ortak bir kaygı uyandırıyor. Gelişmekte olan pekçok ülke halklarının içinde bulunduğu feci durum daha da kötüleşiyor.

Uluslararası güvenliği tehdit eden bu olumsuz eğilimler, elbette bugün aniden belirmedir. İnsanlığın geleceğini güvence altına almak için yıkıma doğru yuvarlanışı durdurmak, yumuşamaya ve silahsızlanmaya yeni bir ivme kazandırmak, askersel faaliyetlerin azaltılması, sosyal düzenleri farklı devletler arasında karşılıklı anlayışın, güven ve işbirliğinin güçlendirilmesi yönünde somut adımlar atmaktır ise bugünün ödevidir. Uluslar-

arası Barış Yılı'na ilişkin BMO kararının anlamı buydu. Bu doğrultuda neler yapılabildi? Birleşmiş Milletlerin bu çağrısını çeşitli devletler, politik partiler ve geniş kamuoyu nasıl karşıladı? Bu soruları yanıtlamaya ve bazı sonuçlar çıkarmaya çalışalım.

Silahsızlanmanın ve savaş tehlikesini ortadan kaldırmanın gerekliliği konusunda konuşmalarla yetinmeyip, somut adımlar atılması, somut iş yapılması yönünde SSCB ve öteki sosyalist ülkelerin komünist ve işçi partilerinin, hükümet ve halklarının sarfettiği ısrarlı çabalar, yılın karakteristik çizgisini oluşturuyor.

Sovyetler Birliği 1986 yılı boyunca, nükleer denemeler üzerinde tek taraflı olarak ilan ettiği moratoryumu uyguladı. ABD'nin de bu örneği izlemesi için yapılan çağrılarını Amerikan yönetiminin sürekli reddetmesine karşın SSCB moratoryum süresini birkaç kez uzattı ve böyle bir yaklaşımı nükleer silahsızlanma yolunda atılması gereken ilk reel ve etkin adım olarak gördü.

Tüm insanlığın çıkarına olan böylesi yüce amaca ulaşmak için Sovyet yönetimi, 2.000 yılına kadar tüm nükleer silahların ve aynı zamanda kimyasal silahların ve bunları üreten sanayi işletmelerinin aşamalı olarak azaltılması ve tamamen yok edilmesini öngören geniş kapsamlı bir program önerdi. Bu programda, nükleer silahsızlanma uzay saldırı sistemlerinin (SSG projesi) yaratılmasının yasaklanmasıyla sıkı sıkıya bağlanıyordu.

Bu geniş boyutlu program, SBKP'nin 27. Kongresi'nce kabul edilen ve güvenli, nükleer silahlardan arındırılmış bir dünyanın kurulmasını öngören bütünsel konseptin özünü oluşturdu. Genel ve kapsamlı bir uluslararası güvenlik sisteminin temel ilkeleri formüle edildi ve bu sistemin ana ilkeleri, yani askersel, politik, ekonomik ve insancıl yanları belirlendi.

Sovyetler Birliği'nin barışçı doğrultusu 1986 yılı içinde yapılan kardeş partilerin Kongre'lerinde tam bir destek gördü. SSCB'nin barış programı Balkanlar'da nükleer silahsız bölge, Avrupa'da da kimyasal silahlardan arındırılmış bölgeler oluşturulmasına ilişkin bu kongrelerin yaptığı somut önerilerle daha da zenginleştirildi ve geliştirildi. Varşova Antlaşması üyesi devletlerin yöneticileri Budapeşte Toplantısı'nda NATO üyesi devletlere, tüm Avrupa ülkelerine, bu anakarada asker sayısının azaltılması ve gelecekteki silahlarda önemli indirime gidilmesi, iki blok arasında karşılıklı güvenin sağlanması ve askersel faaliyetlerin daha alt düzeye indirilmesi programıyla başvurudular. Sosyalist ülkeler topluluğu, bir «Kapsamlı Uluslararası Güvenlik Sistemi»nin oluşturulması sorununu BMO'nün tartışmasına sundu.

Halkların barış bölgeleri oluşturulması yönündeki hareketi Asya ve Pasifik Okyanusu bölgesinin geniş alanlarını da kapsıyor. Asya-Pasifik bölgesinin de genel barış ve güvenlik süreci içine çekilmesine ilişkin

Sovyet önerisi bu bölge halklarının yaşamsal çıkarlarına uygun düşüyor. SSCB'nin birçok girişimine uygun olarak Moğolistan Halk Cumhuriyeti'nin yaptığı öneriler de bu amaca yönelik bulunuyor. Çin Hindi bölgesindeki sosyalist ülkeler Güneydoğu Asya'nın barış ve istikrar bölgesine dönüştürülmesini sağlamak için ardıcıl çaba harcıyorlar. Phjongjang'ta Eylül ayında yapılan Uluslararası Konferans'ta 78 ülkenin temsilcileri Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin (KDHC) Kore Yarımadası'nın nükleer silahsız, barış bölgesine dönüştürülmesi yönündeki çabalarını desteklediler. Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) de nükleer, kimyasal ve biolojik silahların, bu tür silahların denenmesinin yasaklanmasından yana çıkıyor.

SSCB'nin girişimiyle İzlanda'nın başkentinde yapılan Sovyet-Amerikan zirve görüşmesi sosyalizmin geniş barış taarruzunun mantıksal bir devamı, uluslararası yaşamda, halkların silahlanma yarışına karşı, nükleer silahların yasaklanması ve yok edilmesi için mücadelesinde büyük bir olay oldu.

Zirve görüşmesinde Sovyet tarafının tutumu açık ve samimiydi. Bu tutum, barış güçlerinin çok geniş yelpazesinin düşünce ve özlemlerini dile getiriyor, eşitlik ve eşit güvenlik ilkelerine dayanıyor, iki büyük devletin ve bağlaşıklarının, tüm insanlığın çıkarlarını ve önerilerini dikkate alıyordu. Bu tutumda, nükleer çağın gerçeklerini gözönünde bulunduran yeni yaklaşım, yeni politik düşünce tarzı somut ifadesini buluyordu.

Sovyet tarafı Reykjavik'teki görüşme masasına özlü, kapsamlı, birbirinden ayrılmaz önlemleri içeren, bunların gerçekleşmesi halinde tüm uluslararası durumda temelli bir dönüşü sağlayabilecek olan öneriler paketi getirdi. Bu önlemlerin özünü şu öneriler oluşturdu:

– Her iki taraf da, beş yıllık bir süre içinde tüm stratejik silahlarını yüzde 50 azaltmalı ve daha sonra da bu tür silahların tamamen yok edilmesine geçmelidir;

– Avrupa'daki orta menzilli Sovyet ve Amerikan roketleri tamamen ortadan kaldırılmalı, Asya kıtasındaki bu tür roketlerin önemli ölçüde azaltılması amacıyla görüşmelere başlanmalıdır;

– Nükleer silahsızlanma süreci içinde taraflardan birinin yeni tip silahlar geliştirip üreterek, karşı taraf üzerinde askersel üstünlük sağlamasına hiçbir olanak vermemek için taraflar, Roketsavar Sistemlerin Sınırlanması'na ilişkin 1972 Sovyet-Amerikan anlaşmasının dışına en az 10 yıl boyunca kesinlikle çıkmayacağı konusunda karşılıklı yükümlülükler üstlenmelidir. Bu amaçla Stratejik Savunma Girişimi (SSG) alanındaki çalışmalar laboratuvar araştırmaları çerçevesinde sınırlı tutulmalıdır.

Zirve görüşmeleri sırasında Sovyet tarafı karşılıklı kabul edilebilir anlaşmalara varılabilmesi için ciddi ödünlere gitti. Bunun sonucunda stratejik silahların azaltılması konusunda ve orta menzilli roketler sorunda

bir mutabakata varılması sağlanabildi. Ancak, ABD'nin «Yıldızlar Savaşı» projesini gerçekleştirme niyetinden vazgeçmemede ısrar etmesi, varılan mutabakatın nükleer silaha sahip iki devlet arasında bağlayıcı anlaşmalara dönüşmesini ve somutlanmasını engelledi. Bu bakımdan Reykjavik zirvesi kimin gerçekten barış ve silahsızlanma davasını savunduğunu, insanlığı nükleer savaş tehlikesinden kurtarmaya çalıştığını ve kimin bunu engellediğini bir kez daha gün ışığına çıkarmış oldu. Dünya kamuoyu Amerikan yönetiminin barışseverliğinin sırf sözlerle sınırlı kaldığına yeniden tanık oldu. Amerikan yönetimi, Birleşik Amerika'nın teknolojik üstünlük tutkusundan yola çıkan ve SSG projesiyle de askersel üstünlük sağlamayı, dünya üzerinde egemenlik kurmayı amaçlayan askersel sanayi kompleksinin bencil çıkarlarını bu tür sözlerle gizlemeye çalışıyor. Emperyalist gericiliğin en aşırı güçlerinin bu etkisi ABD yönetiminde sağduyuyu köreltmıştır.

Tüm dünyanın Reykjavik görüşmesine bağladığı umutların boşa gitmesi elbette üzücüdür. Silahlanma yarışının durdurulması ve geri döndürülmesi, insanlığın önünde nükleer silahsız bir dünya kurma yolunun açılması için beliren tarihsel fırsat, Washington'un yapıcı olmayan tutumu yüzünden kaçırılmış oldu. Buna rağmen, Reykjavik görüşmesi karmaşık ve zorlu diyalog sürecinde yeni bir basamağı simgeledi. Reykjavik zirvesi büyük bir deneyimin elde edilmesine, her iki ülkenin de günümüzün en temel sorunları olan silahlanma yarışına son verilmesi, nükleer silahların yasaklanması ve yok edilmesi sorunlarına yaklaşımlarının ve tutumlarının çok daha net anlaşılmasına yardım etti.

Nükleer silahsızlanma savaşımının çok daha yüksek bir aşamaya çıktığı ve artık hiç kimsenin bu savaşımın dışında kalamayacağı yeni nitel bir durum oluştu. Reykjavik zirvesinin dersleri, uluslararası durumun normalleşmesi, dünya barışının pekiştirilmesi yönündeki ortak savaşıma, yönelimleri ne olursa olsun tüm halkların, toplumsal örgütlerin, bütün devlet ve hükümetlerin katılması için güçlü bir teşvik etkeni oluyor. SSCB, kendi barışçı doğrultusunu sürdürmede kararlı olduğunu bir kez daha vurguladı. Mihail Gorbaçov şöyle dedi: «Biz faaliyetlerimizi sürdüreceğiz. Biz, kendi barışçı doğrultumuzdan, silahlanma yarışına karşı, nükleer silahların yasaklanması ve tamamen yok edilmesi için, gezegenimizi tehdit eden tehlikeyi ortadan kaldırmak için mücadeleden asla geri durmayacağız.» Eğer ABD yönetimi, kendi ülkesinin ve bütün dünyanın yazgısı konusunda politik irade ve sorumluluk gösterirse, bu alanlarda gerçekten ilerleme kaydedilebilir. Ama bu süreç, ne kadar büyük olursa olsun, sadece bu iki devlete bağlı değildir; bu süreç insanlığın barışçı geleceğine gerçekten ilgi duyan her devletin, herkesin aktif katılımını gerektiriyor.

Yeryüzünün tüm ülkelerinde insanlar, güvenliğin ve silahsızlanmanın sağlanmasına ilişkin devletlerin, partilerin ve politikacıların tutumları

konusunda objektif olarak bilgilendirilmelidir. Amerikan militaristlerinin İzlanda'daki zirve görüşmesinden hemen sonra, Washington'un nükleer silahsızlanma sorununa yapıcı olmayan yaklaşımını aklamak, başkalarının önerilerini Reagan'ın hanesine aktarmak, SSG projesini barışa giden bir yolmuş gibi göstermek amacıyla giriştiği çarpıtma kampanyası koşullarında bu çok daha gerekli oluyor. Üstelik, asıl bu SSG programı, 21. yüzyıla nükleer silahlardan arınmış bir dünya ile girilmesi olanağını yaratan Sovyet önerilerinin Reykjavik'te kabul edilmesini engelleyen başlıca neden oldu. Bütün dünyada nükleer saldırı silahlarının tamamen yokedilmiş olacağı bir durumda, hatta Amerikan yönetiminin konumlarından bakıldığında bile, savunma sistemi olarak reklâm edilen SSG'nin niçin gerekli olduğunu anlamak mümkün değildir. Yeryüzünde ve uzayda silahlanma yarışını frenlemekte olan mevcut anlaşmaları sarsmaya, alt-üst etmeye ne gerek var?

Reykjavik zirvesinin sonuçları pekçok samimi barış yanlısı çevrede şöyle kuşku uyandırıyor: Askersel sanayi kompleksinin ABD'de, öteki emperyalist devletlerde yönetici çevreler üzerindeki etkisini kırabilecek, bu çevreleri barış ve genel güvenlik yararına somut adımlar atmaya zorlayabilecek bir güç acaba gezegenimizde var mıdır? Bize göre böyle bir güç vardır. Bu gücü savaşa karşı çıkanlar ve barışı savunanlar oluşturmaktadır.

Uğurlamakta olduğumuz yıl içinde barışsever kamuoyunun aktifliği giderek arttı. Sosyalist devletlerin barışçı eylemlerindeki kararlılık ve ardıcılık, onların girişimlerinin gerçekçi ve gerçekleştirilebilir oluşu dünya topluluğunda yeni bir sosyal-politik ve psikolojik atmosferin oluşmasına yardım etti. Militarist çevrelerin karalama ve çarpıtma kampanyalarına karşın, ABD'nin Reykjavik zirvesindeki tutumuna karşı uluslararası kamuoyunda geniş ve açık bir memnuniyetsizlik oluştu. Bu, somut barış önerilerine ve pratik adımlara Washington'un ve onun NATO'lu müttefiklerinin olumsuz yanıtlar vermede çok daha büyük güçlüklerle karşılaşacaklarını gösteriyor. Somut işle desteklenmeyen barış sözleri iflas ediyor. Askeri gücü artırma ve bunu politika aracı olarak kullanma taraftarlarının konumları sarsılıyor. Buna karşılık, yeryüzünde daha az silahla herkes için eşit güvenlik sağlanmasından, silahsızlanmanın gerçekleştirilmesinden yana olanların sayısı sürekli artıyor.

Barış yanlısı güçlerin hareketi nitel bakımdan yeni bir aşamaya yükseldi. Barış eylemlerine hiç bir zaman bu kadar çok insan katılmamıştı. Sendikal birliklerin ve öteki emekçi örgütlerinin savaş karşıtı eylemlerinin yaygınlaşması ve yoğunlaşması büyük önem kazanıyor. Bunların barış için savaşıma aktif katılımı barışsever kamuoyunun çıkışlarının etkinliğinin artması için gerekli bir koşuldur, çünkü işçilerin, mühendislerin, teknikerlerin ve bilim adamlarının kol ve kafa emeğiyle hem yaratıcı çalışma araçları, hem de yokedici savaş araçları yaratılmaktadır. Sendikaların

Dublin'deki silahsızlanma konferansının (!) sonuçları, Berlin'de yapılan 11. Dünya Sendikalar Kongresi'nin belgeleri ulusal sendikal örgütlerin forumlarında alınan kararlar emekçi yığınlar arasında barış davası uğrun-da birlikte hareket etme, emperyalizmden kaynaklanan nükleer savaş tehlikesine karşı mücadele etme eğiliminin güçlendiğini kanıtlıyor.

İnsanlığı toptan yokolma tehlikesinden kurtarma ve uygarlığı koruma davası herkesin ortak davasıdır. İşte bu nedenledir ki, silahsızlanma ve barışı güçlendirme uğrunda hareket giderek daha geniş bir sosyal taban kazanıyor. Uğurlamakta olduğumuz yılın olaylar gündeliğinden birkaç olguyu hatırlatmak istiyoruz: Dünya Doktorlarının Nükleer Savaşı Önleme Hareketi'nin Köln'de 6. Kongresi yapıldı; Moskova'da, nükleer denemelerin durdurulmasından yana olan bilim adamlarının uluslararası forumu toplandı; Sofya'da «Barış İçin Çevre Forumu» oluşturuldu; Kopenhag'da ilk kez öğretmen ve eğitimcilerin barış, silahsızlanma, halklar arasında karşılıklı anlayış, gençliğin barış ruhunda eğitimi konulu kongresi yapıldı. Bilim adamları ve bilim kurumları nükleer tehlike konusunda bilgilendirme ve uyarma girişimlerinden, SSCB ve ABD sismologları arasındaki işbirliğinin de gösterdiği gibi, artık silah kontrolü ve nükleer silahsızlanmanın denetimine ilişkin sorunların çözümü kavuşturulması için somut, pratik çabalara yöneliyorlar. Bilim adamlarının yanısıra sanatçılar, avukatlar, sporcular, kadın kuruluşları, gençlik örgütleri, etnik toplulukları, dayanışma hareketleri de barış eylemlerine giderek daha aktif katılıyorlar. Tüm insanlığın yazgısı için insanların kolektif sorumluluk taşıdığı bilincine varan dindar çevreler, ister müslüman, ister hristiyan ve budist olsun, dini inançlı pekçok kişi barışı ve yaşamı savunmak için giderek daha kararlı eylemlere yöneliyorlar. Onların bu tutumu bir dizi uluslararası foruma yansıyor.

Kimden gelirse gelsin her barışçı girişimin uzun süredir burjuva basını, resmi çevreler tarafından çarpıtılarak sunulduğu, yerildiği ya da suskunlukla geçiştirildiği Birleşik Amerika'da bile toplumun bilincinde ve tutumunda olumlu gelişmelerin olduğu gözleniyor. Bu yılın ilkbaharında Amerikan yurttaşlarının yüzde 42'si nükleer denemelerin durdurulmasından yana olduğunu belirtirken, bu oran yaz aylarında yüzde 56'ya, sonbaharda ise yüzge 80'e ulaşmış bulunuyor! Amerika'daki barış taraflarının örgütlerinin sayısı da, resmi makamların bu örgütleri güya dışardan yönlendirilen kuruluşlar olarak göstermeye, bunları «yurtsever olmamakla» suçlamaya yeltenmesine rağmen artıyor. 1984'te bu tür örgütlerin sayısı 1.350'ydi, şimdi ise 5.700'e çıkmış bulunuyor.

Uluslararası Barış Yılı, gezegenimizin her bölgesinde milyonlarca in-

(!) Silahsızlanmanın sosyal-ekonomik yönleri konulu İkinci Dünya Sendikalar Konferansı Mayıs 1986'da, barış ve silahsızlanma için Uluslararası Daimi Sendikalar Komitesi'nin (Dublin Komitesi) girişimiyle yapıldı. (Not Red.)



sanın şu kaniya vardığını inandırıcı bir biçimde gösteriyor: Nükleer silahlanmaya kapıyı sınıksız kapayacak olan anahtar nükleer denemelerin durdurulması olacaktır, çünkü bu denemelerin durdurulması halinde nükleer silahların geliştirilmesi, yeni tip nükleer silah sistemlerinin yaratılması, SSG projesinin gerçekleştirilmesi de olanaksız olacaktır. Dünya kamuoyu Washington'dan, Sovyetler Birliği'nin moratoryum uygulamasına katılmasını, Delhi Çağrısı'nı imzalayan «altılar»ın bu yöndeki önerilerine olumlu yanıt vermesini istiyor.

Halklar, kendi devletlerinin toprakları üzerinde Pentagon'un askeri üsler ve nükleer silahlar bulundurmasına boyun eğmek istemiyorlar. Greenham Common'da yığıt kadınlar Amerikan roketlerinin Büyük Britanya'dan sökülüp atılması için yıllardır mücadele ediyorlar. Federal Almanya Cumhuriyeti'nin Hasselbach kenti yakınlarına kanatlı roketlerin yerleştirilmesine karşı yapılan gösterilere 200 bin barış taraftarı katıldı. Avusturyaya, Japonya, Yunanistan ve daha pekçok ülkede ABD üslerinin ve askeri tesislerin sökülüp atılması, vilayetlerin, kent ve yerleşim merkezlerinin nükleer silahsız bölgeler ilân edilmesi için geniş bir hareket oluşuyor. Latin Amerika'da, Washington'un bölge ülkelerinin topraklarını kendi saldırgan emelleri için ve kiralık katiller yetiştirmek amacıyla askeri üs ve kompo merkezi olarak kullanmasına karşı halk eylemleri giderek geniş boyutlar alıyor.

Barışsever güçlerin potansiyeli gelişmekte olan ülkelerde de önemli ölçüde genişledi. Libya kentlerinin bombalanması, Suriye'ye karşı körüklenen baskı ve tehdit kampanyası, Nikaragua düşmanı «KONTRAS»-lara açık askeri destek, Filistin Kurtuluş Örgütü'ne (FKÖ) karşı girişilen yeni saldırılar, Lübnan'ın içişlerine karışmalar, Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki ırkçı rejimle işbirliğinin geliştirilmesi, Angola, Mozambik, Afganistan ve Kamboçya halklarına karşı terör eylemleri düzenleyen, bu ülkelerdeki halk hükümetlerini devirmeye çalışan karşı-devrim çetelerinin desteklenmesi, bütün bunlar politikacılar da ve halk yığınlarında, kaçınılmazlıkla, antiemperyalist mücadeleyi güçlendirmenin gerekli olduğu inancını pekiştiriyor.

Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkelerin güvenliklerinin sırf askersel alanla sınırlı kalmadığı gerçeği de giderek daha geniş çevrelerce kavranmaya başlıyor. Halklar, silahlanma yarışıyla gelişme arasında sıkı bir bağ bulunduğunu çok daha açık görüyor. Silahların azaltılması, silahsızlanma yolunda önemli adımların atılması, devletlerin askeri harcamalarda kısıtlamaya gitmeleri barışçı, yaratıcı amaçlar için, bu arada dünyamızın pekçok bölgesinde ekonomik gerikalmışlığı, açlığın giderilmesi, salgın hastalıklarının üstesinden gelinmesi için büyük maddi, mali ve insan gücü kaynaklarının elde edilmesini sağlayacaktır. Tersine, silahlanma yarışının tırmandırılması sosyal-ekonomik ilerlemenin gereksinimlerini karşılamak için gerekli olan kaynakların daha da kısıtlanmasını ge-

tirmekte, yığınların yaşamsal çıkarlarına büyük zararlar vermektedir. Brezilya ve Arjantin devlet başkanlarının Güney Amerika bölgesinin demilitarizasyonuna ve bölgenin nükleer silahlardan arındırılmış bir barış ve işbirliği bölgesi olarak ilan edilmesine ilişkin önerileri bir raslantı eseri değildir. Bu öneriler, sadece barışçı bir işlevi içermekle, Latin Amerika devletlerinin bağımsız ve egemen tutumlarını ortaya koymakla kalmıyor, aynı zamanda uluslararası tekellerin, Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) baskı ve dayatmalarına karşı çıkan ülkelerin ve halkların ekonomik dayanışma çıkarlarının bir gereği oluyor.

Bağılantısızlar Hareketi'nin Harare'deki 8. Konferansı'nda da vurgulandığı gibi, barış olmadan gelişme de olamaz, barış ise, dünya nüfusunun ezici çoğunluğu için bir gerçek gelişme olmadan düşünülemez. Dünyamızın ve ayrı ayrı bölgelerin güvenlik çıkarları «neoliberalizm» politikasından ve bağımsız, egemen devletlerin içişlerine güç kullanımına dayalı müdahale girişimlerinden kesinlikle vazgeçilmesini zorunlu kılıyor. Bütün uluslararası ilişkiler sisteminin yeniden düzenlenip demokratik temeller üzerine oturulması için, yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulması ve az gelişmişliğe son verilmesi için, dış borç sorununun adaletli bir çözüme kavuşturulabilmesi için kararlı ve amaca yönelik çabalar gerekiyor. Sosyalist devletler, gelişmekte olan ülkeler ve Batı'nın gerçekçi düşünebilen politikacıları bu tür çözümlerden yana çıkıyor. Sonuçta, bir yandan, tüm insanlığın çıkarlarını yakından ilgilendiren sorunların başarıyla çözüme kavuşturulmasının gerekli koşulu olan geniş bir uluslararası mutabakatın temelleri oluşuyor, öte yandan da, barış ve silahsızlanma için, emperyalizmden kaynaklanan savaş tehlikesine karşı mücadeleye «üçüncü dünya»nın yeni yeni tabakaları katılıyor ve bu da barış güçlerinin genel potansiyelini artırıyor.

Bütün bunlar, bugün hiç kimsenin savaş karşıtı harekete ilgisiz kalamayacağı, bu hareketin aldığı ölçüleri asla yadsıyamayacağı bir durum yaratıyor. Savaş karşıtı hareket insanların düşüncelerini ve tutumlarını etkiliyor, kamuoyu temsilcileri ve devlet adamları üzerinde etki yapıyor, *uluslararası yaşamın yeni bir nitelik kazanmasına katkıda bulunuyor*, uluslar topluluğunun önemli bir kesiminin barışçı çabalarına güçlü bir destek oluyor. Avrupa'da karşılıklı güven ve güvenliği sağlamaya ve silahsızlanmaya yönelik önlemlerle ilgili Stockholm Konferansı başarıyla sonuçlandı. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA) özel bir oturumunda nükleer kazalara karşı uyarıda bulunulmasını ve nükleer kaza durumunda yardım yapılmasını öngören bir sözleşme kabul etti. ASEAN üyesi ülkelerin Manila Konferansı gezegenimizin bu kesiminde nükleer silahsız bölge oluşturulması görüşünü onayladı. Güney Pasifik Okyanusu Devletleri Forumu da, böyle bir bölgenin Pasifik Okyanusu'nun güney kesiminde oluşturulmasını öngören bir anlaşma kabul edildi; SSCB ve ÇHC bu bölge halklarının iradesine saygı göstermeye hazır olduklarını açıkladı-

lar. Uluslararası görüşmelerin sonuçları şunu gösteriyor: *Devlet adam-  
larının silahsızlanma ve işbirliği yönünde ortaya koydukları politik irade,  
ancak tüm barışsever güçlerin geniş ve güçlü desteği sayesinde etkili ve  
verimli olabiliyor.*

Pekçok ülkenin devlet kademelerinde, parti ve kamuoyu çevrelerinde nükleer yıkım tehlikesi karşısında, insanlığın yazgısı için herkesin ortak bir sorumluluk taşıdığının kavranmasını yansıtan yeni politik düşünce tarzı yavaş yavaş uç veriyor, boy atıyor. Elbette bu, henüz doğuş halinde olan bir süreçtir. Eğer bu sürecin artık egemen olduğunu söylemeye kalkışsak, abartma yapmış oluruz. Çünkü, böyle bir düşünce tarzını her yerde, pratikte, somut politikada görmek henüz mümkün değil. Ama dünyadaki durumun ve gelişme perspektiflerinin değerlendirilmesindeki bu yeni yaklaşım, uluslararası sorunları kolektif çabalarla çözmeye anlayışı militarist çevrelerin inatçı karşıkoşuşuna rağmen kendine adım adım yol açıyor.

Yeni düşüncenin boy atan filizleri, uluslararası güvenliğin sağlanması yönünde komünistlerle sosyal demokratlar arasında işbirliği için bugün, her zamankinden çok daha elverişli koşulların oluşması sürecinde de görülüyor. Lima'da 1986 yazında yapılan Sosyalist Enternasyonal'in 17. Kongresi silahsızlanma ve dünyadaki durumun iyileştirilmesi mücadelesinin pekçok temel sorununa her iki politik gücün yaklaşım ve tutumlarının birbirine yakın olduğunu ya da uygun düştüğünü doğruladı. Sovyetler Birliği'nin nükleer denemeler üzerindeki moratoryumunun desteklenmesi ve ABD'ye de bu örneği izlemesi için çağrı yapılması, «Yıldızlar Savaşı» projesinin, Washington'un Orta Amerika'da ve dünyanın öteki bölgelerindeki saldırgan eylemlerinin kınanması, nükleer silahsız bölgeler oluşturulması ve daha bir dizi sorunla ilgili tutumlarda böyle bir yakınlaşma sağlanmış olması önemli bir gelişmeyi simgeliyor. Tutumlarda böyle bir yakınlaşma ortak, somut önerilerde bulunulmasını olanaklı kılıyor. DAC'nin iktidar partisi Almanya Sosyalist Birlik Partisi (ASBP) ile Batı Almanya sosyal demokratlarının ve daha sonra onlara katılan Çekoslovakya Komünist Partisi'nin (ÇKP) Avrupa'da kimyasal silahlardan arındırılmış bölgeler ve aynı zamanda üç devletin sınırları boyunca nükleer silahsız koridorların oluşturulmasına ilişkin ortak girişimleri bunun iyi bir örneği oluyor. İngiltere İşçi Partisi'nin ülke topraklarındaki Amerikan nükleer silahlarının tamamen ortadan kaldırılması ve nükleer silahı dışalayan bir savunma politikasına geçilmesi konusunda aldığı karar önemli bir politik girişim niteliğini taşıyor.

Barış Yılı, barış güçlerinin, iyi niyet ve sağduyu sahibi çevrelerin ciddi bir uluslararası ağırlığa ve gerçekten de tükenmez potansiyellere sahip olduklarını bir kez daha doğruladı. Ama şunu da kabul etmek gerekir ki, bu güçler akılcı bir politika için mücadelede her zaman ve her yerde olumlu bir gelişmeyi sağlayabilecek düzey ve etkinliğe henüz ulaşmış

değildir. Barışsever güçlerin olanakları artıyor, onlar militarizme karşı mücadelede önemli bir deneyim birikimi elde ediyorlar. Sermayenin egemen olduğu pekçok ülkede barış hareketleri bu ülkelerdeki iktidar yapılarının halkın ezici çoğunluğunun iradesinin üstün gelmesini engellediğini giderek artan ölçüde hissediyorlar. Batı Avrupa'daki roket karşıtı hareketlerin ve eylemlerin sonuçları şunu gösteriyor: Etkili sonuçlar ancak, hareketin yığınsallığı politik kararların alınması sürecine ve kaynaklarına belirleyici etkiyi yapabilecek düzeye ulaştığı zaman, ortaya çıkacaktır. Şimdi, Reykjavik zirvesinden sonra bu çok daha büyük önem kazanıyor.

Ekim ayında Danimarka'nın başkentinde toplanan Barış Taraftarlarının Dünya Kongresi'nde delegeler ve temsilciler günümüzdeki uluslararası durumu analiz ettiler, nükleer silahsızlanma yolunda etkili adımların atılmasından yana çıktılar ve bu sürece tüm halkların ve politik güçlerin, bütün devletlerin daha aktif katılması gerektiğini belirttiler. Dünyanın 136 ülkesinden yaklaşık 2.500 delege, çeşitli barış hareketlerinden birkaç yüz temsilci, 94 uluslararası örgütten delegasyonlar bu Kongre'de dünya barışsever kamuoyunun çok geniş yelpazesini temsil etti. Böylesi çeşitli ve çok geniş güçlerin her zaman ve her konuda görüşbirliği içinde olmaları elbette beklenemezdi. Ama onlar en temel konularda, yani insanlığın, intihar anlamındaki toptan yokolma tehlikesini ortadan kaldırması, nükleer tehdide son vermesi, gerçek bir silahsızlanmayı başlatması gerektiği konusunda görüş birliğine vardılar. «Delhi Deklarasyonu»nu yayınlayan 6 ülkenin temsilcilerinin girişimi üzerine, Kongre'ye katılanlar «Kopenhag Çağrısı»nı imzaladılar. Çağrı'da şu ortak istemler dile getirildi: «Silahlanma yarışı yeryüzünde durdurulmalı, uzaya asla sıçratılmamalıdır. Tüm nükleer silahlar yok edilmelidir. Bütün nükleer denemelerin hemen durdurulması için zaman yitirmeden somut adımlar atılmalıdır. «Yıldızlar Savaşı'ndan vazgeçilmelidir.» Şimdi tüm anakaralarda bu belgeyi desteklemek için geniş kampanyalar yürütülüyor.

İşçi sınıfının, tüm emekçilerin çıkar ve özlemlerini dile getiren komünistler barış hareketleri içinde aktif çalışıyor, bu hareketlerin militarist politikaya karşı yürüttüğü mücadelenin etkinliğini artırma yönünde uğraş veriyorlar. Örneğin Arjantin'de komünistler, geniş halk yığınlarını nükleer savaş tehlikesine karşı, yaşamı savunma mücadelesine çekmek amacıyla ülkenin tanınmış politikacıları ve kamuoyu temsilcileri tarafından imzalanmış olan «Yüzlerin Çağrısı» başlıklı belgeyi en geniş yığınlara ulaştırmak için büyük bir özveriyle çalışıyorlar. Alman Komünist Partisi (AKP) Federal hükümete ve Federal Meclis'e (Bundestag) «Barış Bildirgesi»ne ilişkin bir yasanın çıkarılması, bu belgede, sadece komünistlerin değil, aynı zamanda öteki politik güçlerin ve geniş kamuoyunun da savunduğu güvenliği pekiştirici ilke ve istemlerin genelleştirilmesini, bu ilke ve istemlerin yeni güvenlik politikasının ölçütleri yapılmasını önerdi. Şim-

di Federal Almanya Cumhuriyeti kentlerinde bu belgeyi desteklemek için örgütlenen imza kampanyaları sürüyor.

Komünist partileri, savaş karşıtı örgütlerin ve grupların geniş koalisyonu çerçevesinde her ayrı sorunda, her somut durumda eylem birliğinin, çıkarların çokyönlü uyumlaştırılması sonucunda sağlanabildiği olgusunu dikkate alıyorlar. Bunları gözönünde bulundurmamak önemlidir, yoksa barış hareketini bölmeye, bu hareket içinde yer alanları birbirine düşürmeye çalışan güçler karşısında önemli müttefikler ve taraftarlar yitirilebilir. Eşit haklılık, karşılıklı saygı, ortaklaşa saptanan ana hedefler temelinde işbirliği yapmaya hazır olma, bütün bunlar emperyalist çevrelerin entrikalarına başarıyla karşı koyabilmenin güvencesi oluyor.

Böyle bir yaklaşım değişik sosyal-politik akımların ulusal ve uluslararası areftada işbirliği yapmalarının olanaklarını genişletiyor. Uluslararası Barış Yılı'nın olayları barışsever kamuoyunun yumuşama ve silahsızlanma yolunda somut ve ardıcıl adımların atılması, pratik sonuçların elde edilmesi için daha aktif ve kararlı davrandığını kanıtıyor. Bu, tüm savaş karşıtı güçlerin daha sıkı eylem birliği yapmaları, hükümetlerin tutumlarını, uluslararası gelişmenin bundan sonraki seyrini daha büyük ölçüde etkileyebilmeleri için sağlam bir temel oluşturuyor.

Kopenhag Dünya Barış Kongresi'nde defalarca vurgulandığı gibi, Sovyetler Birliği'nin Reykjavik zirvesinde önerdiği platform, savaş ve barış sorununun köklü çözümü için reel bir temel oluşturuyor. 1986'da uluslararası durumu iyileştirme yönünde belirleyici bir dönüşümü sağlamak mümkün olmadı, ama buna rağmen, yeni politik düşünce tarzı, çatışmaların yarattığı pekçok engeli adım adım aşarak kendine yol açıyor. Militarist-emperyalist çevrelerde açıkça gözlenen yalıtılma süreci iyimserlik aşıyor. 2.000 yılına kadar pek fazla bir zaman kalmıyor. Eğer biz, 21. yüzyılın ilk nükleer silahsız bir yüzyıl, barış yüzyılı olmasını istiyorsak, zaman yitirmemeliyiz. Silahsızlanma için yeni geniş ve kararlı eylemlere geçme zamanı gelmiştir. Tüm insanlığın yazgısını böylesi eylemler belirleyecektir.

BADAMIN LHAMSUREN  
*Moğolistan Devrimci Halk Partisi MK  
üyesi, BSS dergisi Yazı Kurulu üyesi*

ANTONIO GRANJA  
*Brezilya Komünist Partisi Ulusal  
Yönetimi üyesi, BSS dergisi Yazı  
Kurulu üyesi*

GEORG KWIATOWSKI  
*BSS dergisi Yazı Kurulu üyesi,  
Alman Komünist Partisi temsilcisi*

# Dünya kongresinden sonra sendikal hareket

İBRAHİM ZEKERİYA

*Dünya Sendikalar Federasyonu Genel Sekreteri*

Birçok ülkede işçi sınıfın hareketi şimdi 16–22 Eylül 1986'da Berlin'de (DAC) yapılan, birçok açıdan şimdiye dek eşi görülmemiş bir kongre olan 11. Dünya Sendikalar Kongresi'nin sonuçlarının verdiği güçlü bir ivme altında geliyor.

*Birincisi, kongre, tüm anakaralardan 296 milyon işçiyi temsil eden 432 ulusal, bölgesel ve uluslararası örgütten 1.014 delegenin katılımıyla, uluslararası sendikal hareketin tarihinde şimdiye kadar yapılmış olan en temsili forum oldu.*

*İkincisi, kongre, uluslararası sendikal hareketteki eğilimlerin geniş bir kesitini biraraya getiren bir dünya sendikalar diyalogu oldu. Dünya Sendikalar Federasyonu'na (DSF) üye örgütlerden katılanların sayısı 452, öteki uluslararası örgütlerin ve bağımsız sendikaların üyelerinin sayısı 562 idi.*

*Üçüncüsü, politik ve ideolojik yönelimlerdeki farklılıklara ve kongreyi çağıran DSF'nin delegelerin çoğunluğuna sahip olmamasına karşın, kongre kararlarını oybirliği ile aldı. Tüm başlıca belgelerin değişik ülkelerde işçilerin şu anda karşı karşıya buldukları ana sorunlara tüm sendikaların ortak yaklaşımını yansıtarak kabul etti.*

Böylelikle kongre, işçi sınıfının ve tüm işçilerin güçlerini birleştirebilmenin ve dünya kamuoyunu barış ve uluslararası işbirliği, bu nükleer çağda o kadar çok gerekli olan «yeni düşünce» ve uluslararası davranış normları için kazanmanın ve işçilerin çıkarları için, demokrasi ve sosyal adalet için eylem yapmada yakınlaştırmının mümkün olduğunu kanıtladı.

Ulusal sendikal örgütlerin delegasyonlarının bileşimi de büyük önem taşıyordu. Politik ve ideolojik farklılıklara ve hatta ulusal düzeydeki tartışıklara rağmen, büyük sayıda ülkeden hemen hemen tüm sendikal örgütler kongreye katılmaya istekliydi. Bu, onların tümünün kötüleşen uluslararası durum, savaş tehlikesi, silahlanma yarışının ekonomik ve sosyal sonuçları, kapitalizmin genel bunalımının etkileri konularında büyük endişe duyduklarını, bu durumun işçilerin ve sendikaların önüne dünya çapında ortak eylemlerde bulunma istemini koyduğunu gösteriyordu.

Forumumuz, son derece gergin ve çetin bir anda, hatta tüm insanlık için dönüm noktası olacak bir dönemde toplandı. Bir yandan devrimci kazanımlar ve ilerici dönüşümler genişlemiş, sömürge ve emperyalist egemenliğinden kendilerini kurtaran halklar ulusal bağımsızlıklarını pekiş-

tirmiştir. Öte yandan dünya sahnesindeki ilerici değişiklikleri tanımayı reddeden ve bağımsızlık ve toplumsal ilerlemeden yana genel eğilime karşı çıkan gerici emperyalist güçler olağanüstü aktifleşmiştir.

Dünyada ekonomik durum kötüleşiyor. Sanayileşmiş kapitalist devletlerin para ve mali politikaları ile korumacı önlemleri gelişmekte olan ülkeleri gerçek bir felakete tehdit ediyor. «Üçüncü dünya»nın dış borçlarının olağanüstü artması, yüksek faiz oranları ve IMF ile büyük sermayenin öteki mali örgütlerinin dayattıkları koşullar, istikrarsızlığı artırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler işsizlikten, düşük istihdamdan, enflasyondan, nüfusun köylerden kentlere akmasından, konut yetersizliğinden, ulaşımın gelişmemişliğinden, eğitim görme olanaksızlığından, yiyecek azlığından ve açlıktan büyük acılar çekiyor. Keskinleşen bunalımın bir diğer doğrudan sonucu olarak sanayileşmiş kapitalist ülkelerde işçilerin yaşam düzeyinin son zamanlardaki düşüşü de alarm niteliğindedir. Birçok ülkede giderek artan sayıda insan «yoksulluk sınırı»nın altında yaşamaya zorlanıyor.

Burjuva hükümetlerinin desteğiyle sermaye, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana görülmedik bir biçimde işçilerin yaşam düzeyine ve haklarına saldırıyor. Yalnızca toplu sözleşme ve sosyal güvenlik sistemleri değil, aynı zamanda bizzat sendikaların geleceği tehdit altındadır. Saldırı, işçilerin uzun yılların mücadelesiyle elde ettikleri kazanımları geri almaya, toplumsal gelişmeyi geriye çevirmeye yöneliktir.

Milyonlarca insan açlıktan, ekonomik az gelişmişlikten ve yoksulluktan büyük acılar çekerken, emperyalist egemen çevreler silahlanma yarışını tırmandırıyorlar. Öteki NATO ülkelerinin militarist güçlerince de desteklenen ABD yönetiminin politikası, gerginlik ocakları yaratıyor ve bunları körüklüyor, Ortadoğu'da siyonistlerin ve Güney Afrika'da ırkçıların saldırgan eylemlerini teşvik ediyor. Washington Latin Amerika'da, Afrika ve Asya'da diktatörlükleri ve gerici rejimleri destekliyor, uluslararası gerginlikleri ve dünya çapındaki bir nükleer felaket tehlikesini tırmandırıyor. «Üçüncü dünya»nın bir trilyon dolarlık dış borcu ile ABD'nin son beş yıldaki bir trilyon dolarlık askersel harcamaları arasındaki doğrudan ilişki ortadadır. Kapitalist ülkelerdeki işçilerin reel ücret ve maaşlarındaki düşüşlerden doğan gelir kayıpları da trilyonları buluyor. Bütün bu meblağlar silahlanma yarışına akıtılıyor ve askersel-sanayi-mali kompleksinin kârlarını oluşturuyor.

Ekonomik, sosyal ve politik durumdaki karmaşık gelişme, işçilerin yamsamsal çıkarlarını savunma savaşımında sendikal hareket açısından güçlü bir etkiyi, eylemleri ve uyumlu bir sendikal önderliği zorunlu kılıyor. Kongre, insanlığın hem tehlikeli bir biçimde yeni bir dünya savaşında yok olmaya sürüklenmesini, hem de ekonomik, çevre ve yiyecek bunalımlarında yavaş yavaş ölmesini önleyebilmek için uluslararası sendikal hareketin çabalarını yoğunlaştıracağı başlıca üç konu saptadı.

Birincisi, *savaş tehlikesine karşı*, silahlanma yarışına son vermek, buradan sağlanacak kaynakların sosyal-ekonomik kalkınmaya kanalize edilmesi için, silahsızlanma için, farklı toplumsal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde yanyana yaşaması için savaşıma *daha güçlü ve daha geniş sendikal katılım*.

İkincisi, *işçilerin yaşamsal çıkarlarının ve taleplerinin savunulması* için, işsizliğe, açlığa ve yoksulluğa karşı, kapitalist bunalımı ve onun sonuçlarını işçilere zarar vermeden aşabilecek geniş çaplı sosyal-ekonomik ve demokratik dönüşümler için *daha yoğun ve daha yaygın mücadele*.

Üçüncüsü, *sendikal hak ve özgürlüklerin tanınması ve pekişmesi* için, büyük sermayenin yığınların sosyal kazanımlarına ve sendikalara karşı saldırısını boşa çıkartmak için *daha yoğun ve daha geniş mücadele*.

11. Kongreden sonraki durumun bundan beş yıl önceki dünya üzerindeki durum ile karşılaştırılması, *şu anda sendikaların barış için ve silahlanma yarışının ekonomik ve sosyal sonuçlarına karşı savaşımla ne kadar derinden bağlı olduklarını göstermeye yetiyor. Barış ve silahsızlanma için savaşımla işçilerin ekonomik ve sosyal talepleri için savaşımlar arasındaki doğrudan bağ, kongrede tartışılan bu ilişki şu anda kesinlikle doğrulanmıştır. Böylesi bir durumda sendikalar pasif kalmaz.*

Kongrede oybirliğiyle kabul edilen Ana Belge'de de belirtildiği gibi, «silahlanma yarışının dayattığı yükler öyle büyük, tehlikeler o kadar ciddidir ki, işçiler, sendikalar ve barışsever güçler eylemlerini önemli ölçüde yoğunlaştırmak ve güçlerini birleştirmek zorundadırlar. Nükleer bir savaşta kazanan taraf olamaz. Silahlanma yarışından kazananlar olamaz. O nedenle güvenliğin garanti altına alınması politik bir görev haline gelmiştir. Gündemdeki en ivedi madde, askersel, politik, ekonomik ve insancıl açıları içeren geniş kapsamlı bir uluslararası güvenlik sisteminin yaratılmasıdır. Sendikalar ve öteki demokratik yığın örgütleri bu görevin yerine getirilmesindeki dünya çapındaki seferberlikte önemli bir rol oynamak zorundadırlar.»

Sendikaların yayınladıkları da içinde, sayısız araştırma, askersel-sanayi kompleksi avukatlarının öne sürdükleri silahlanma yarışının durmasının işsizliğe ve işçiler için düşük yaşam düzeyine yolaçacağına ilişkin iddiaların ne kadar yanıltıcı olduğunu ortaya koyuyor. Tam tersine, askersel sanayinin sivil sanayiye dönüştürülmesi ek işyerleri sağlıyor. Tüm ülkelerin ekonomileri, bu sonuçtan yarar sağlayacaktır. Barış ve yumuşama, kapitalist ve sosyalist ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini ve ticareti teşvik edecektir. Ve bu işbirliği de yeni işyerleri yaratacak ve ekonomik büyümeyi hızlandıracaktır. İşbirliği iklimi, yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulmasına katkıda bulunacaktır. Silahlanma yarışının sona ermesi ve silahsızlanmanın sağlanması başlıca toplumsal sorunların çözümüne yardım edecek dev fonların ortaya çıkmasına yol açacaktır. Tüm dünya sendikal hareketinin yükselttiği istem, silahlanma harcamalarında yüzde



onluk bir indirim yapılması istemi, en temel yaşam araçlarından yoksun olan milyonlarca insana yarar sağlayabilecek on yıllık bir kalkınma programını finanse edecektir.

Kongreye katılanlar tarafından oybirliğiyle kabul edilen Ana Belge, dünya çapında sendikal hareketin yaşama hakkı için, en temel insanlık hakkı için savaşıma katılımını artıracak geniş bir platform sunmaktadır. Uyumlu ve güçlü eylemlerle, işçiler ve sendikalar yeni ve tümüyle yıkıcı bir savaş tehlikesini önleyebilirler. Silahlanma yarışına da durdurup geri çevirebilirler. DSF hangi yönelimden ve uluslararası sendikal örgütten olurlarsa olsunlar, tüm sendikalar ile böyle bir eylem birliğine girmeye hazırdır.

Barış için savaşımın güçlendirilmesi, işçilerin sosyal-ekonomik hakları için, çalışma, tıbbi bakım, sosyal güvenlik, eğitim ve konut hakları için sendikal savaşımın daralmasını değil, genişlemesini gerektiriyor. Yalnızca sendikal liderler değil, yığınlar da ekonominin militaristleşmesinin sona ermesinin diyalektik olarak işçilerin iyileşmiş sosyal-ekonomik konumları ile, sendikal ve demokratik kazanımların korunması ve genişlemesi ile bağlı bulunduğunu giderek daha açık biçimde görüyorlar.

Büyük sermayenin işçilerin yaşamsal çıkarlarına yönelik büyük çaplı ve uyumlu saldırısının günümüzdeki durumun belirgin bir özelliği olduğunu yinelemekte yarar var. İşverenler, bilimsel-teknik devrimin sonuçlarını ve yeni teknolojileri, işçi sınıfı içindeki bunun sonucu olan yapısal değişiklikleri, istihdamda aşağılayıcı uygulamalar getirmede ve ücret ile maaşları kırpmada kullanmaya çalışıyorlar. Uzun yıllardan beri oturmuş bulunan toplu sözleşmeler normları ya değiştiriliyor ya da kaldırılıyor. Toplu sözleşmelerin «toplu ödümler»e dönüştürülmesi yolunda açık bir eğilime tanık oluyoruz. Şantaj ve baskıya başvurarak, tekeller, işçilerin sosyal hizmetlerde, ücret ve maaşlarda kısıntıları ve iş güvenliğinin kaldırılmasını kabul etmelerini istiyorlar.

Kapitalist ülkelerin hükümetleri tekellerin baskılarına artan ölçüde boyun eğiyor, ekonomide varolan hükümet yönetimi, düzenlemesi ve kontrol mekanizmalarını kaldırıyor. «Ekonomik liberalizm» olarak reklamı yapılan bu politika, sermayeye azami kâr sağlamak için gerekli olan tam eylem özgürlüğünü vermek, tam egemenlik kurmak için «düzenlemeyi kaldırma» ve «devletleştirmeyi yoketme»yi içeriyor. Gerçekten de «özelleştirme» yüksek kârlı sanayilerin kamu sektöründen sanayicilerin ve bankerlerin eline verme ve bu sektörün elinde yalnızca tekellerin ulusal kaynakları çılginca talan etmesinin sonucu olarak bunalım içinde olan sanayileri bırakma anlamına gelmektedir.

«Devletleştirmeye son» ve «özelleştirme» OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü) ülkelerinde ve gelişmekte olan kimi ülkelerde yaygındır. IMF «üçüncü dünya» ülkelerine verdiği borçlara koşul olarak bu

önlemlerin alınmasını getirmektedir. Bugün büyük sermaye alışlagelmiş bir biçimde ulusal kaynakları, kamu mülkiyetini ve ulusal bütçenin kaynaklarını talan ediyor. Hükümetlerin politikaları, artan ölçüde, tekellerin çıkarlarına hizmet eden halk düşmanı politikalara dönüşüyor. Yozlaşma ve rüşvet bizzat sistem için tipik bir hale gelmiştir. Son zamanlarda büyük şirketlerin egemen politik partilerin liderlerine rüşvet vermeleri ve onları satın almalarına ilişkin sayısız skandalların olması bir rastlantı değildir.

Yoğun ekonomik saldırı, ideolojik bir saldırıyla eşgidiyor ve yalnızca özel sektörün üretimi etkili bir biçimde örgütleyebileceği, bilimsel-teknik devrimin varlığı koşullarında yalnızca özel sektörün gerekli esnekliği gösterebileceği ve ekonomiyi başarılı bir biçimde düzenleyebileceği ileri sürülüyor.

Uzun yıllardan beri BM Sosyal ve Ekonomik Konseyinin Uluslararası şirketler Merkezi uluslararası şirketlerin faaliyetlerini düzenleyen ve sınırlandıran bir *uluslararası işleyiş yasası* üzerinde boşuna çalışmaktadır. Uluslararası tekellerin sermaye, faaliyet gösterdiği ülkelerin hükümetleri üzerinde böylesi normların kabul edilmesini önlemek için açıkça baskı yapmaktadır. Dahası, uluslararası şirketler yalnızca kendilerinin yüksek teknolojilerinin transferini garanti edebileceklerini ve dünya ekonomisinin vazgeçilmez bir ögesi olduklarını öne sürüyorlar.

Bütün bunlar, her düzeydeki sendikaların, tüm uluslararası sendikal hareketin önüne yeni ve karmaşık görevler getirmektedir. Birincisi, bilimsel ve teknolojik devrimin yarattığı sorunların bir yanda üretici güçlerin hızlı gelişmesi, onların toplumsallaşması ile öte yanda mülkiyetin özel biçimi arasındaki inkar edilmez çelişkidir. İkincisi, 21. yüzyılın teknolojilerini uygulamaya koyma çabalarında, büyük sermayenin, 19. yüzyılın ekonomik teorilerini ve üretim ilişkilerini, yani kimilerinin pek beğendiği gibi söylersek, kapitalizmi «kesinlikle kabul edilemez» kılan teori ve pratikleri kullandığı çok açıktır.

Yeni teknolojilerin eskimiş üretim ilişkileri koşullarında uygulanması, ekonomik politikanın sosyal içeriği açısından ele alındığında, dünyayı geriye götürüyor.

Kapitalizmin bunalımının artması, tüm işçileri ve tüm halkları etkiliyor. Bu bunalım, belirli ölçüde sosyalist ülkeleri de etkilemektedir. Kapitalist dünya ile ticari ve öteki türden ekonomik ilişkiler kuran sosyalist devletler, ithal ettikleri mallar ve hammaddeler için daha fazla ödeme yapmaya zorlanıyor. Ne ki, üretim araçlarının toplumsal mülkiyeti, planlama ve yönetimin demokratik doğası, bu ülkelerde kapitalizme özgü hastalıkların ortaya çıkmasını önlemiştir. Buralarda yoksulluk, işçilerin sosyal haklarına saldırılar yoktur, hükümetlerin bütçelerinden eğitim ve sağlık hizmetleri için ayrılan ödeneklerde kısıntı yapılmamaktadır, şimdilerde

New York'da, Chicago ya da Londra'da görülen aşevleri kuyrukları yoktur. Sosyalist ülkelerde erkteki partiler, sosyal-ekonomik gelişmeyi hızlandırmak için, esenliği artırmak ve halkların kültürel düzeyini yükseltmek için, sendikaların tam katılımıyla çalışmaktadırlar.

Teknolojide sağlanan bulgular ve enformatikte, iletişimde, otomas-yonda ve bioteknolojide söz konusu olacak olan bulgular, yalnızca maddi üretimi artırma olanakları yaratmakla kalmıyor, aynı zamanda bir bütün olarak ekonomik faaliyeti ve sosyal iklimi etkiliyor. İşgücünün yapısında, işin içeriğinde, yaşam biçimlerinde, sosyal davranışlarda ve entellektüel gelişmede dev değişimler söz konusudur. Bulguların bilim ve teknolojide uygulanması, işçilerin gereksinimlerini karşılamak, sosyal adaletsizliği azaltmak, geriliği aşmak, açlığı, okuma-yazma bilmezliği ve düşük istihdamı yoketmek için gerekli olan araçları yaratmaktadır. Ne ki, yeni teknolojiler ya kapitalist sömürüyü yoğunlaştırmaya ya da genel genliği artırmaya yardım edebilir. Bunlar ya işçilerin çıkarına toplumsal ilerlemeye katkıda bulunabilir ya da kârları azamileştirmeye yönelik uluslarötesi tekellerin iştahını kabartır. Bunlar ya yolu daha iyi bir düzeni getirecek ekonomik kalkınmaya açabilir ya da varolan düzensizliği daha da artırır. Bütün bunlar, sınıf savaşımının sonucuna bağlıdır.

Bilim ve teknik alanlarındaki bulguların sanayide kullanımı, dünya ekonomisindeki daha sıkı karşılıklı ilişkiler, uluslarötesi şirketlerin faaliyetleri, uluslarötesi şirketlerin anayurtlarındaki işçi düşmanı uyumlu politika ve dayanışma istemi, işçilerin davasının savunulması için *daha iyi koordine edilmiş bir sendikal eylemi gerekli kılıyor*. Her geçen günle açıkça ortaya çıkıyor ki, hiçbir örgüt bu bağlamda ortaya çıkan sorunlarla tek başına baş edemez. Zaman, uluslararası sendikal işbirliğini ve koordinasyonu kararlı bir biçimde yükseltmek, önemli sosyal-ekonomik konularda ortak eylemi teşvik etmek zamanıdır. Toplumsal ilerleme, işçilerin ve tüm halkların demokratik katılımı olmaksızın düşünülemez. O nedenle sendikalar, güçlerini, ekonominin düzenlenmesinde demokratik yönelim için kullanmalıdır.

Elbetteki çeşitli ülkelerde sendikal savaşımın birbirinden farklı öncelikleri olabilir, fakat tüm farklılıklara rağmen, *bu savaşım burjuva hükümetlerinin bunalımdan işçilerin zararına çıkma politikasının sona erdirilmesine yönelmelidir*. Sendikalar, ücretlerin, maaşların, yan ödemelerin ve emekli maaşlarının satın alma gücünün artırılmasını, fiyatların kontrol edilmesini, enflasyonun düşürülmesini, işçilerin sosyal bakımdan korunmasının iyileştirilmesini, özellikle kadınlara, genç insanlara ve yabancı işçilere düşük ücretler ödenmesinin durdurulmasını, işsizlerin ve ailelerinin desteklenmesini zorunlu sayıyorlar. Farklı yönelimdeki sendikalar geniş ölçüde sosyal adaleti artıracak, vergi reformlarını demokratik reformları ve tarım reformlarını desteklediler. Kongreden bu yana, gelirler düşürülmeden daha kısa çalışma günü için, daha uzun paralı tatil

için, erken emeklilik yaşı ve yüksek emekli maaşları için savaşım da bir yükselme görüldü.

Kapitalist sistemin bunalımı ve bu bunalımın keskinleşmesinin özellikle gelişmekte olan ülkeleri acılı bir biçimde etkilediğini yinelemek gerekir. Bu, her zamankinden daha ivedi bir biçimde yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulmasını ve tüm ülkelerin, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin ilerlemesini hızlandıracak olan eşit ekonomik ilişkileri gerekli kılıyor. «Üçüncü dünya»daki durumun sürekli kötüleşmesinin durdurulmasında ve az gelişmişliğin tümüyle ortadan kaldırılmasında işçilerin ve sendikaların yaşamsal çıkarı vardır. Bu doğrultuda atılacak öncelikli adımlar, dış borçların yokedilmesini içeriyor. En önemli amaç, anapara ve faiz ödemelerinin durdurulması ve bunların ertelenmesini sağlamaktır.

Sendikal hareketin ortaya çıkmasından bu yana, onun politikaya katışmasının olanakları ve kapsamı konusunda farklı konseptler ortaya konmuştur. İlk başlarda sendikalar arasında sendikaların politik amaçlar güdüp gütmemeleri konusunda, erkin kullanımında şu ya da bu biçimde politik bir rol ya da paya sahip olup olmamaları konusunda ya da onların faaliyetlerini yalnızca istihdam, ücret ve maaşları, çalışma koşullarını güvence altına almak ile sınırlamak konusunda tartışma vardı. Bugün sendikaların politika üzerindeki etkisinin kapsamı ve biçimleri konusunda farklı görüşler bulunuyor. Kimileri, kapitalist toplumsal sistemi değiştirmek yerine «düzeltmeyi» istiyor. Başkaları kapitalist yapıların reforme edilmesinin yetmeyeceğini, çünkü bunların artık eskidiğini belirtiyor.

Farklı toplumsal sistemlerden ülkelerdeki bu eğilimlerin temsil edildikleri 11. Dünya Sendikalar Kongresi, sendikaların konumlarının farklı yollardan evrim geçirdiğini ortaya koydu. Ancak şu ya da bu konseptin doğru olduğunu tartışmak yerine, ortak eylemin gerekliliğinin vurgulanması ve işçilerin barış, ilerleme ve sosyal adalet için savaşımında elde ettikleri deneyimlerin toparlanması önemlidir. Çabaların burada yoğunlaştırılması, özellikle, yeni ve her şeyi toptan yokedecek bir savaş tehlikesiyle, aslında tüm sendikal konsept ve görüşlere karşı olan sosyal öç politika-sıyla karşı karşıya bulunulan şu durumda, çok önemlidir. Hareketin içinde yer alanlar olarak, kimi konularda farklı görüşlere sahip olma lüksünü kendimize sağlayabiliriz. Ama sendikaların varlığı ve görevlerimizi yerine getirme özgürlüğümüz söz konusu olduğu zaman, tüm bu farklılıklar arka plana itilmelidir. Eğer karşıtlarımızla uzlaşırsak, biraraya gelmeyi, birbirimizi güçlendirmeyi ve sermayenin dünya çapında örgütlü, uyumlu saldırısını geri püskürtmek için güçlü bir uluslararası cephe yaratmayı başaramazsak, tarih bizi yargılayacaktır.

Dünya Kongresi'nde sendikaların BM ve Uluslararası Çalışma Örgütü düzeylerindeki eylemlerine ilişkin ve istemlerimizi hükümetlere ve işverenlere iletmeye ilişkin getirilen öneriler, kuşkusuz ki, işçi sınıfı hareketini daha da canlandırmaya yardımcı olacaktır. Sendikal hareketi ulu-

sal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde işbirliğine yöneltmek için, kongre bir *Uluslararası Sendikal Hakları Savunma Merkezi* kurulmasını önerdi.

Kongre, hareketimizin dünya halklarının çıkarına olarak çağdaş toplumsal ilerleme açısından dikkate alınması gereken bir önemli sosyal etmen olduğunu saptadı. Ancak birlik, sendikaların işçilerin politik, ekonomik ve sosyal hakları için savaşımında, baskıya karşı, ulusal egemenlik için, barış ve toplumsal ilerleme için savaşımalarının güçlendirilmesi söz konusu ise, sendikaların her düzeyindeki faaliyetlerinde zorunludur. Uluslararası Hür Sendikalar Konfederasyonu'nun Oslo'da yapılan son kongresinde, Dünya Emek Konfederasyonu'nun Baden kongresinde ve Avrupa Sendikal Konfederasyonu'nun Milano kongresinde dile getirilen ve öteki bölgesel ve bağımsız örgütlerce öne sürülen görüşler, DSF'nin konumuyla özdeş olmasa bile, buna yakındır. Sendika üyesi yığınların çeşitli sosyal-ekonomik sorunlara, yasal sorunlara yaklaşımları da aynı şekilde birbirine benziyor ve çoğu kez de aynıdır.

Kongreye katılanlar bütün ülkelerin işçilerine ve sendikalarına ortak eylemi daha da güçlendirmek, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde sendikal birliği sağlamak için yollar bulma çağrısı yaptı. DSF'yi, UHISK'i, DEK'nu ve öteki uluslararası ve bölgesel örgütleri işçiler için önemli olan birçok konuda birlikte çalışmaya davet etti. Dünya çapındaki bu sendikal işbirliğinin özellikle şu alanlarda verimli gelişebileceğini belirtti.

– *Nükleer savaşın önlenmesi, nükleer ve öteki yığınsal kırım silahlarının ortadan kaldırılması, uzayın militarizasyonunun yasaklanması, askersel harcamalarda kısıntılar yapılması, askersel sanayinin sivil sanayiye dönüştürülmesi, silahsızlanma alanında öteki önlemler;*

– *tüm uluslararası anlaşmazlıkların politik yollardan çözümü, güç kullanmanın ya da güç kullanma tehdidinde bulunmanın mahkum edilmesi, gerginlik ve savaş ocaklarının yok edilmesi;*

– *tam istihdamı sağlamaya yönelik işyeri yaratma programlarının hazırlanması;*

– *bilim ve teknolojideki bulguların savaş ve yıkım için değil, insanlığın ilerlemesi için kullanılması;*

– *tüm ülkelere ekonomik güvenlik ve toplumsal kalkınma sağlanması, yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulması;*

– *sendikal hakların savunulması ve genişletilmesi;*

– *ırkçılığa ve aparthayta karşı, demokratik özgürlüklerin ve insan haklarının çiğnenmesine karşı, sömürgeciliğe karşı ve ulusal bağımsızlık için;*

– *emeğin korunması, çevrenin korunması, sağlığa zararlı olmayan yeni süreçleri kullanarak yeni ürünlerin üretiminde uluslararası emek güvenliği standartlarının hazırlanması.*

Ne yazık ki, üç büyük uluslararası sendikal örgüt şimdiye kadar bir görüşme masasında çalışmalarını en iyi nasıl yürütebileceklerini ve 500 milyonun üzerinde örgütlü işçiyi ortak eylemde nasıl birleştirebileceklerini görüşmemişlerdir. Böylesi görüşmelerin gerçekleşmemesinin sorumluluğu sendikal hareketteki hâlâ soğuk savaşın zorlu yıllarının tavırlarına bağlı kalan çevrelere aittir. Örneğin, Mayıs 1986'da AFL-CIO'nun başkanı Lane Kirkland üye sendikalara bir yazı göndererek, DSF ile ve sosyalist ülkeler sendikaları ile ilişki yaşadığının geçerli olduğunu yineledi. AFL-CIO ABD Dışişleri Bakanlığını sosyalist ülkelerden sendikacılara vize verilmesini önlemek için «nedenler»le beslemeye devam ediyor.

Kongrede de belirttiğimiz gibi, dünya sendikaları uluslararası toplu görüşme masasında dünyanın geleceğini, insanlığın geleceğini etkileyen sorunları ele alıp tartışmalıdırlar. Bu sorunlar arasında dev mürifliğin ve silahlanma yarışının talan ettiği kaynakların yanlış kullanımının nasıl önlenebileceği gibi çok önemli bir sorun da vardır. Bu kaynakları geri almak ve bunları kendilerinden alınan sahiplerine geri vermek, bunların akılcı biçimde işyeri yaratmada ve herkese daha iyi bir yaşam sağlamada kullanılması için yığınları hareketlendirmek, dünya sendikal hareketinin görevi haline gelmiştir. Bu görevin üstesinden gelebilmek için, dünya sendikal hareketinin birliğini bozucu tüm engelleri aşmalıyız. Kongre, çağrısında, uluslararası sendikal işbirliğinin daha ola yüksek bir düzeye çıkartılması için gerçekçi bir platform ortaya koymuştur. Günümüz, dünya sendikal hareketinin dev gücünü işçilerin çıkarlarının savunulması, barış ve toplumsal ilerleme savaşımına yöneltmesini gerektiriyor.

## Komünistler yerel yönetim organlarında (\*)

CARLOS COSTA

*Portekiz Komünist Partisi MK Politik Komisyon ve Sekreterlik Üyesi*

On yıl önce, Aralık 1976'da faşist diktatörlük rejiminin yaklaşık elli yıllık yönetiminden sonra yıkılmasının ardından Portekiz'de ilk belediye seçimleri yapıldı. Portekiz komünistleri ve tüm ilericiler, ülkede demokratik yerel yönetimin temelini oluşmasında önemli rol oynayan bu olayın onuncu yıldönümünü kutluyorlar.

Ülkede demokratik yerel yönetimin doğuşu, doğrudan Nisan Devrimi sırasında halkın mücadelesinin bir sonucudur. 25 Nisan 1974'den hemen sonra, faşist devletin yıkılması ve yeni demokratik bir devletin oluşturulması sürecinde, o zamanlar varolan 300'ün üzerinde belediye meclisi ve 4.000'in üzerinde bucağı ellerinde bulunduran faşistler yerel yönetim organlarından atıldılar. (Bunlar İçişleri Bakanlığı tarafından atanmışlardı ve görevlerinden biri rejimin siyasi polisi ile işbirliği yapmaktı.) Aynı zamanda tüm ülkede yeni yerel yönetimler oluşturuldu. (!)

Olanakları son derece yetersiz ve merkezi yönetime büyük ölçüde bağımlı olmalarına rağmen, o zamanlar belediyelerin ve bucakların bir çoğunda yerel yönetimlerin demokratikleştirilmeleri için önemli çalışmalar yapıldı. Özellikle yüzlerce kiracılar komisyonu ve başka halk örgütleri kuruldu. Yerel yöneticiler, özellikle ilerici güçlerin egemen olduğu ve yığın hareketinin gelişmiş olduğu kasaba ve köylerde düzenli toplantılar yapmaya başladılar. Toplantılara, «Gönüllü çalışma günleri» düzenleyen halk temsilcileri katıldılar ve halkı yerel yönetime katılmaya çağırdılar.

Devrimin kazanımlarının, 30 maddesi yerel yönetimlerin kuruluşunu ve işleyişini düzenlemeye ayrılmış bulunan Anayasa üzerinde önemli etkisi oldu. Bu maddelerin çoğu, kuşkusuz, çeşitli politik güçlerin karşılıklı ödünler vermesinin sonucudur.

Anayasa, yönetim organlarının periyodik olarak yeniden seçimini sağlayarak, temsili demokrasinin ilkelerini formüle etti. Seçimler orantılı temsil temelinde yapılır. Yalnızca Belediye Meclisleri değil, yürütme organ-

(\*) *Kapitalist ülkelerdeki komünistlerin, iktidarın yürütme ve yasama organlarındaki çalışmalarıyla ilgili yazı dizisini sürdürüyoruz. (Barış ve Sosyalizm Sorunları 1985, № 4, 7 ve 8; 1986, № 2, 10 ve 11.)*

(!) 1974'de kurulan belediyelerdeki ve bucaklardaki yönetim komisyonları Nisan 1976'da kabul edilen Anayasa'ya uygun olarak, ilk belediye seçimlerinden sonra yeni yerel yönetim organlarının Aralık 1976'da kurulmasına kadar faaliyet gösterdi. (Not Red.)

ları da doğrudan seçimle belirlenir. <sup>(2)</sup> Çeşitli bölgelerdeki en etkili politik güçler, oylama sonucu azınlıkta kalsalar dahi, bölgelerde yönetime katılmaları garanti altındadır.

Nüfusun yerel yönetime doğrudan katılması öngörülmektedir. Halk örgütleri bucak meclislerinde temsil edilme hakkına sahiptir. Bu arada bazı sorunların çözümü kiracılar komisyonuna bırakılabilir. Ayrıca sendikaların, emekçi halk komisyonları ve kiracılar komisyonlarının, küçük ve orta köylülerin, iş adamlarının, emeklilerin, gençlerin, kadınların, ihtiyarların ve sakatların çeşitli örgütlerinin acil konularda söz haklarının olduğu belediye danışma konseyleri kurulmuştur. Anayasa aynı zamanda yerel yönetim organlarının yönetsel ve mali özerkliğini öngörmektedir, desantralizasyon ilkelerini formüle etmiştir ve sosyal hizmetleri halka daha çok yaklaştırma doğrultusunda önlemler getirmektedir.

Tüm bunların temelinde, 1977–1979 yıllarında yerel yönetim organlarına ilişkin bir yasalar paketi kabul edildi. O zamandan bu yana yerel yönetim organlarının çalışmalarında gözle görülür bir ilerleme kaydedildi. Bunlar arasında, o zamanlar kötü bir durumda olan belediye imar işlerinin geliştirilmesi (su şebekesi, kanalizasyon, çöp toplama ve imhası, elektrik şebekesi ve yol yapımı) kültürel, sportif ve öteki faaliyetler için tesislerin yapımı özellikle kayda değer.

Bu kazanımlar, Portekiz Komünist Partisi'nin ve Halkın Birliği için Bağlaşık'taki (HBB) <sup>(3)</sup> örgütlerin yerel yönetim organlarını kontrol ettikleri veya çalışmalarını önemli ölçüde etkiledikleri yerlerde çok açık olarak görüldü. Örneğin, resmi istatistiklere göre 1982'de Portekiz nüfusunun % 52'si, içinde suyu bulunan evlerde otururken, yerel yönetim organlarının çoğunda HBB'nin başını çektiği Setubal bölgesinde bu oran % 88,4 idi. (1970'lerin ortalarında ise aynı bölgede durum ülkenin her yerinde olduğu gibi kötüydü.) O zamandan bu yana başka olumlu değişimler de sağlanmıştır.

Demokratik yerel yönetimler halka yönetime katılmayı öğretiyor, emekçilere önemli sosyal sorunların üstesinden gelmek için daha hazırlıklı duruma gelmelerine ve antikomünist önyargıların üstesinden gelinmesine yardım ediyorlar. Halk PKP ve HBB temsilcilerinin yerel yönetim organ-

<sup>(2)</sup> Portekiz Anayasa'sına göre bucak, bölge ve iller kendi yerel yürütme ve danışma organları tarafından yönetilirler. Ne var ki, illerde henüz bu tür yerel yönetim organları kurulmadığı için bu tür organlar yalnız bucaklarda (junta ve meclisler) ve belediyelerde faaliyet göstermektedir. (Not Red.)

<sup>(3)</sup> 1978'de komünistlerin inisiyatifli ile kurulmuş olan bağlaşık, yerel yönetim organları ve parlamento seçimlerine, PKP, Portekiz Demokratik Hareketi-Demokratik Seçim Komisyonları, Portekiz Çevre Korumacıları Hareketi – Yeşiller Partisi adaylarından ve bağımsız ilercilerden oluşan ortak bir liste ile katılır. (Not Red.)



larında nasıl çalıştıklarını bizzat görüyor ve komünistlerin kullandıkları yöntemlerin, düşmanlarının iddialarıyla hiç bir ilgisinin olmadığına ikna oluyorlar. Bunun farkında olan gericiler, demokratik yerel yönetimlere karşı, bu sistemin temelini yıkmak için veya en azından bunları zayıflatmak için ve sağcıların tekrar tekrar söyledikleri gibi «komünistleri yerel yönetim organlarından temizlemek» için gizli planlarını sürdürüyorlar.

Saldırı birçok yönden aynı anda başlatıldı. Hükümet parlamentodan demokratik yerel yönetimlere zarar veren yasalar geçirmeyi denedi, bazan başardı da. Belediye ve bucak meclislerine seçilen üye sayısı düşürüldü, ki bu yerel yönetim organlarının temsili niteliğinin zayıflaması demektir; halk örgütlerinin bucak meclislerinin çalışmalarına katılımı sınırlandırıldı. Meclis danışma konseylerinin oluşturulması ihtiyari oldu. Yerel yönetim organlarının gelirleri kısıldı ve fonların belediyelere dağıtımında çok keyfi ölçüler getirildi. Yerel yönetim organlarına «desantralizasyon» götürütüsü altında yeni görevler yüklendi, ama hiç bir ek fon temin edilmedi.

Sağcılar parlamentodan bir «yönetimsel korumacılık» yasası geçirmeyi denediler (ki, bu yerel yönetim organlarının hükümete daha da bağımlı olmasını getirecekti) ve yerel yönetim organlarının sosyal hizmetleri yerine getirmede kendi teknik araçlarını ve elemanlarını kullanmalarını önlemeye çalıştılar. Amaç, yaptırımlarla tehdit ederek yerel yönetim organlarını eleman sayısını köklü bir şekilde azaltmaya ve kamu hizmetleri kontratlarını özel firmalara devretmeye zorlamaktı.

Aralık 1985'te, yerel yönetim organları seçimleri sırasında Sosyalist Parti ve sağcılar 41 belediye bölgesinde ve birçok bucakta HBB'a karşı birleştiler. Onlar bunu, komünistlerden ve bağlaşıklarından daha iyi yönetmek istediklerinden değil, katıksız antikomünist olduklarından dolayı yaptılar. Birçok yerde onlar taşınmaz mal spekülasyonları yapmak ve zenginleşebilmek için daha başka operasyonlar gerçekleştirmek amacıyla belediye yönetimlerini ele geçirmeye çalıştılar.

Bu güçler devlet aygıtındaki konumlarından ve yığınsal iletişim araçları alanındaki olanaklarından yararlanarak PKP'ne ve HBB'a karşı karalama kampanyası açtılar. Onların başta gelen amacı PKP'nin ve HBB'ın belediyelerdeki faaliyetlerini karalamak, çok çeşitli politik görüşteki insanlar tarafından kabul edilmiş olan açık bir gerçek üzerine kuşku uyandırmak, komünistlerin ve HBB'ndaki bağlaşıklarının işlerinde dürüst oldukları, bencil olmadıkları, kendilerini davalarına adanmış, çok yetkin oldukları ve nerede çoğunlukta idiyse orada sorunların, halkın tam olarak bilgilendirilmesi, sıkı hesap verebilme ve halkın geniş katılımı koşullarında daha çabuk ve daha etkin çözüldüğü gerçeği üzerinde kuşku uyandırmaktı.

PKP ve HBB'a karşı birleşen partiler, HBB'ın yasal durumunu tartışma konusu yapmak ve temsilcilerinin belediye ve bucak seçimlerine katılma

şansını ortadan kaldırmak amacıyla, önce birkaç mahkemeye, sonra Anayasa Mahkemesi'ne başvurdular.

Ancak demokratik yerel yönetimlere karşı tertiplenen bu komplo amacına ulaşmadı. Sağcı hükümetlerin onayladığı birçok önlem pratikte hiç bir zaman uygulanmadı. Birçok yasa tasarısı Meclis'te reddedildi.

Önce bütün mahkemeler ve sonra Anayasa Mahkemesi HBB'yi yasaklamayı reddetti. HBB'a karşı bağlaşıklar pratikte her yerde yenilgiye uğradı.

Karşıtlarımız, en büyük enerjileriyle faaliyet gösterdikleri büyük illerde dahi yenilgiye uğradılar. HBB genellikle çoğunlukta olduğu yerlerde konumlarını korudu. Üstelik HBB, azınlıkta olduğu belediyelerde de konumlarını korudu, hatta güçlendirdi bile. Yerel yönetim organlarına ilişkin yasalar içerik olarak genelinde oldukça ilerici kaldılar. 1985'te yapılan, HBB'ın belediyelerin 47'sinde çoğunluğu ve bunlardan 45'inde mutlak çoğunluğu kazandığı seçimler, (1) halkın, komünistlerin çalışmalarını onayladığını bir kez daha gösterdi.

1986'nın ilk aylarında yerel yönetimlerdeki komünist temsilciler biriktirdikleri deneyi değerlendirdiler, yeni sorunlar üzerinde durdular, partinin direktiflerinin nasıl uygulandığını incelediler ve kendi sayılarına, özellikle ilk defa seçilmiş olanlara yardım etmek için alınacak önlemleri belirlediler.

Biz bu aşamada çalışmalarımızı esas olarak daha çok insanın karar almaya ve alınan kararları uygulamaya katılması üzerinde yoğunlaştırıyoruz. Bu, PKP ve HBB'ın kontrolünde olan yerel organların belirgin özelliği olarak ortaya çıkmıştır.

Sağcı ve tutucu güçlerin demokrasiyi, (seçmenlerin ekonomik, sosyal ve ideolojik baskı altında olduğu koşullarda) halkın kaderini rahatça oturdukları bürolarından tayin edecek olan belirli adayların düzenli olarak seçilmelerine indirgemek istedikleri biliniyor. Komünistler ise, tam tersine, halkı olanaklı olan her yerde kendilerini ilgilendiren sorunlar üzerinde tartışmalara ve bunları çözmeye katılmaya teşvik ediyorlar. Sağcılar yerel yönetim organları ile nüfus arasındaki doğrudan bağları koparmaya ve önemsiz göstermeye çalışıyorlar, biz ise bu bağları korumaya ve yaygınlaştırmaya çalışıyoruz.

Örneğin, sayıların halka yaptıkları çalışmalarla ilgili rapor verdikleri toplantılar, bucak ve belediye organlarının halka açık oturumlar yapmasını, ortak çalışmalar planlamak üzere sayıların halk örgütleriyle belirli aralıklarla toplantılar örgütlemesini sağlıyoruz ve gönüllü çalışma günleri düzenliyoruz. HBB'ın temsilcileri aynı zamanda yurttaşların öneri ve

(1) Portekiz'de, mutlak çoğunluğu almış olsun, olmasın en çok oy alan listenin başında bulunan aday belediye başkanı olur. (Not Red.)

istemlerinin kayıtlarını tutuyor ve onlarla daha etkili biçimde ilişkiler kurmanın yollarını arıyorlar.

Tüm bunlar, yerel yönetim organlarının daha etkili olmalarını, halkın istemlerini daha tam olarak yerine getirmelerini sağlıyor ve PKK ile bağlaşıklarının emekçi halkla bağlarını güçlendiriyor. Öte yandan komünistlerin çabaları şehirlerde ve banliyölerinde yaşayanlara özgü depolitizasyonu, toplumun yaşamına ilgisizliği ve kişisel sorunlara karşı aşırı ilgiyi teşvik eden emperyalizmin ve gericiliğin ideolojik çizgisine karşı denge oluşturmaktadır.

Deneyim, halkın yerel yönetime katılımının yaygınlaştırılmasının daima partimizin dikkat merkezinde olması ve onun öncü rolünün vurgulanması gerektiğini gösteriyor. Biz belediye ve bucak organlarındaki temsilcilerimizin, sorunları bürolarda yalnızca uzmanlara dayanarak çözmelerini önlemeye çalışıyoruz. Yönetim yöntemleri, ne kadar önemli olurlarsa olsunlar, yığınların ve örgütlerinin yönetime aktif katılımının yerini tutamaz.

Komünistler, seçilen görevliler ile nüfus arasında somut sorunlarda ortak konuların tesbitine özel önem vermektedirler. Öteki kapitalist ülkelerde de olduğu gibi, Portekiz'de siyasi partiler arasındaki toplumsal sınırlar, temsil ettikleri sınıf ve tabakalarla tam olarak çakışmamaktadır. Ve yalnızca komünistler değil, yerel yönetimlerdeki kimi öteki partilerin temsilcileri de kendi bölgelerini geliştirmeyi ve başarılı olmayı içtenlikle isteyebilirler. Bazen bu insanların komünistlere karşı önyargıları oluyor ve şu ya da bu konuda PKP'nin görüşlerini paylaşmıyorlar, ama yerel sorunların etkili bir biçimde çözülebilmesi için işbirliği yapmanın zorunlu olduğunu kavıyorlar.

Genel olarak Portekiz partiler sistemi içindeki ve bizzat partiler içindeki değişimler, çeşitli sınıf ve toplumsal tabakaları temsil eden politik yapıların daha oturacağını göstermektedir. Bir yandan geçtiğimiz yıllarda sosyalistler gerici partilerle, özellikle üst düzeyde bağlaşıklıklar kurdular. Bu bağlaşıklık Aralık 1985 seçimlerinde, Sosyalist Parti, Sosyal Demokrat Parti ve Sosyal Demokratik Merkez'in liderleri arasında HBB'a karşı ilkesiz bir koalisyonun kurulmasında en açık biçimde görüldü. Öte yandan Sosyalist Parti'nin aktivistleri ve sempatizanları gibi birçok Sosyalist Parti sayılabilecek açıkça komünistlerle işbirliği yapmak istiyorlar. Bu eğilim, PKP'nin belirleyici katkısı sayesinde, Mario Soarez'in (2) Şubat 1986'da Devlet Başkanı seçilmesinden sonra arttı. Ve PKP'nin bu tutumu bölgelerde böylesi bir işbirliğine önemli bir katkıda bulundu.

Komünistlerin ve bağlaşıklarının çalışma tarzları büyük öneme sahiptir. HBB'ın sayılabilecek konularını belirlerken, bu öneriyi getirenin bağlı olduğu partiyi değil, önerinin özünü dikkate alıyorlar. HBB'ın sayılabilecek belediye ve bucak meclislerinin partiler arasında çatışma arenasına olma-

(2) Mario Soarez, Sosyalist Parti'nin eski Genel Sekreteri'dir. (Not Red.)

ması gerektiğini düşünüyorlar. Yalnızca bu, hem yerel yönetim organları arasında, hem de nüfus içinde birlik oluşturmayı kolaylaştırmaktadır.

Üstelik, su şebekesi, kreşler, okullar veya caddelerin inşası, çevre korunması veya kültürel mirasın korunması gibi konularda farklı partilerin üyeleri arasında mutlaka çözülmeyen çelişkiler çıkması gerekmez. Farklılıklar daha çok yerel yönetim üyeleriyle hükümet arasında çıkmaktadır. Örneğin, sağcı olanları da içinde, yerel yönetim organlarındaki saygınlıkların çoğunluğu, altyapıyı geliştirmek ve toplumsal ve kültürel çalışmalarını yaygınlaştırmak amacıyla bucak ve belediyeler için daha çok yardım talep ederken, hükümet bunu kısma ve böylece biriken parayı büyük işletmelerin yararına yatırma eğilimindedir. 1986'nın başlarında yerel yönetim organları Meclis'in, hükümetin önerdiği toplam fon miktarını ve bunların dağıtımının ölçütlerini gözden geçirmesini istedi. Meclis bu istemi olumlu karşıladı.

Birlik eğilimi, yerel yönetimleri ilgilendiren sorunlarda sağcı hükümetleri desteklemek amacıyla kurulmuş olan Portekiz Belediyeleri Ulusal Birliği'nin çalışmalarında yansımaktadır. Komünistler, kuruluş kongresinde oyların yüzde 30'unu almalarına rağmen, yürütme ve kontrol organlarına alınmadılar. Ama bu yıl içinde yapılan kongrede komünistler birliğin tüm organlarına girdiler ve birliğin faaliyetlerinin doğrultusunu belirleyen kararlar görüş birliği sağlanarak alındı.

Partimizin eylem birliği görüşü, gerici denetimindeki belediyelerde sık sık görülen rüşvetçiliğe, adam kayırmalara, gayrimenkul spekülasyonlarına, çevrenin ve kültürel değerlerin tahrip edilmesine karşı savaşımı elbette dışlamıyor. PKP'nin kanısınca eylem birliği, başlı başına bir amaç değil, geniş halk yığınlarının çıkarlarına yanıt veren kararların yaşama geçirilmesi aracıdır.

Komünistlerin yerel yönetim organlarında çalışmalarının üçüncü önemli bir doğrultusu da, belediye hizmetlerinin daha iyi yapılmasını sağlamak, çalışmalarını örgütlemeye ve yönetmeye çağdaş yöntemlerden yararlanmak, kadroların meslek eğitimini ve yeniden eğitimini sağlamak, enformasyonu vb. uygulamaktır. Kanımızca Halkın Birliği için Bağlaşıklık'ın yerel yönetim organlarında saygınlığının artmasında belediye personelinin rolünün artırılması da çok büyük önem taşımaktadır. Bu organların verimli çalışması için, kuşkusuz, geniş yetkilere, mali kaynaklara, başka teknik ve maddi kaynaklara sahip olması gereklidir. Ama daha da önemlisi, bu belediyelerde çalışanların işini nasıl yerine getirdikleridir. Yerel yönetim organlarında yönetici kişilerin seçimle işbaşına gelmelerine rağmen, bunların emrindeki kadrolar pasif çalışırlarsa, yöneticiler pek fazla bir şey yapamazlar.

Dördüncü önemli nokta, şimdi yeni oluşan gerçekleri, yeni doğan sorunları gözönünde bulundurmanın özel bir önem kazanmasıdır. On yıl

önce çalışmaları ve kaynakları ivedi ekonomik sorunların çözümüne yönelmek gerekiyordu. Bu alanda şimdi de yapılacak daha çok şey var. Ama şimdi durum önemli ölçüde değişmiştir. Şimdi kültüre, spora, gençlerin ve nüfusun öteki kesimlerinin boş zamanlarını daha iyi değerlendirmelerine, bölgelerin düzenli ve uyumlu gelişmesinin sağlanmasına daha çok dikkat ayrılmasını gerektiren bir durum oluştu. Komünistler, işçilerin ve memurların, küçük ve ortak işletme sahiplerinin, köylülerin ve ticaretle uğraşanların durumuyla ilgili sorunların çözümünde seçimle işbaşına gelmiş organların rolünün artırılmasını istiyorlar. Hatta yerel yönetim organlarının etkisi dışında olan çeşitli sorunlar doğduğu zaman da geniş katmanların çıkarlarını daha iyi savuna bilmek için bu organların rolünün artırılmasını istiyorlar. Özellikle gençlerin yaşamını kolaylaştıracak, onların toplumun yönetilmesine katılımını genişletecek önlemler alınmasının büyük önem taşıdığı görüşündeyiz.

Öte yandan PKP, Millet Meclisi'nde, Portekiz'de yönetim ve mali alanda desantralizasyon sürecinin yeniden canlandırılması ve geliştirilmesine yardımcı olacak yasaların kabul edilmesini sağlamaya çalışıyor.

Portekiz Komünist Partisi bu amaçla partinin parlamento grubu aracılığıyla Millet Meclisi'ne 6 yasa tasarısı sundu. Bunlar yerel yönetim organlarının finanse edilmesi, yatırımlar konusunda yerel yönetim organlarının ve merkezi yönetimin sorumluluk ve yetkilerinin kesin olarak belirlenmesi, halkın seçtiği organlar tarafından yönetilecek olan il yönetim organlarının kurulması, yerel yönetim organlarının yetkileri, ayrıcalıkları ve bileşimi, il, bölge ve bucaklar düzeyinde kamu işletmeleri kurulması, bucakların eylem alanının genişletilmesi, alt düzey yönetim organları üzerindeki vesayetin düzenlenmesi, bunun yasalara uygun biçimde çalışıp çalışmadığının denetlenmesi, merkezi yönetimin yerel yönetim organlarının işlerine karışmasına son verilmesi sorunlarıyla ilgilidir.

Yerel yönetim organlarındaki sayıların çoğunluğu bu yasa tasarılarının onaylanmasından yanadır, çünkü bunlar gerçekten varolan gereksinimlere yanıt vermektedir, belediyelerin geçmiş yıllarda biriktirdikleri deneyime dayanmaktadır. Bundan başka bizim önerilerimiz Portekiz Cumhuriyeti'nin yasalarında belirtilen normların, özellikle 305 belediye ile merkezi yönetim arasında ara halka oluşturacak olan il yönetim organlarının kurulmasını öngörüyor. Kanımızca bu yasa tasarıları son derece güncel oldukları için kamuoyunun dikkatini çekecektir, politik savaşım konusu haline gelecektir. Bunlardan bazılarının Millet Meclisi'nce onaylanması beklenmektedir.

Portekiz Komünist Partisi demokratik yerel yönetim organlarının biçimlendirilmesine önemli katkıda bulundu. Bu organlar ilerici niteliğe sahiptir. Bu gerçekleri PKP'nin politik rakipleri ve düşmanları bile kabul ediyorlar. Komünistler bu yasa tasarılarını parlamentoya görüşülmek üzere sunarak, yerel yönetim organlarının demokratik özünü ve bağımsızlığını

baltalayan önlemlere karşı, 25 Nisan 1974'te başlatılan desantralizasyon sürecinin yeniden canlandırılması için verilen savaşımın başını çekiyorlar.

Partimiz şuna inanıyor: Yönetim organlarının halka yakınlaştırılmasını öngören bu süreç, geniş yığınları yerel yönetime ve bunların çalışmalarını denetlemeye katılmaya teşvik edecek, demokratikleşmenin sürmesini sağlayacaktır. Yerel yönetim organlarının çalışmaları nüfusun çıkar ve gereksinimlerine yanıt vermediği yerlerde, desantralizasyon emekçilerin bu durumu görmelerine yardım edecek, halk düşmanı önlemlere karşı koyma olanaklarını genişletecektir.

Portekizli komünistler yerel yönetim organlarında ve öteki alanlarda çetin bir savaşım veriyorlar. Aynı zamanda bizim deneyimimiz ve öteki ülkelerin deneyimi şunu gösteriyor: Haklı davayı ısrarla savunanlar, eninde sonunda üstün geliyorlar. Portekiz demokratları faşizmi devirdiler, Nisan Devrimi'ni gerçekleştirdiler. Şimdi biz, devrimin kazanımlarını yok etmeye, demokrasiyi çarpıtmaya ve hatta onu ortadan kaldırmaya çabalayan sağcıların politikasını yenilgiye uğratmaya çalışıyoruz. Komünistlerin ve onların geniş yığınlara dayanan yerel organlardaki Halkın Birliği için Bağlaşıklık üyesi bağlaşıklarının çalışmaları, Nisan Devrimi'nin kazanımlarının savunulduğu, sağcı çevrelerin şimdiki politikasının demokratik alternatifinin gerçekleştirilmesi için çalışıldığı en önemli alanlardan biridir.

## Sosyalizmin ekonomi politiğinin geliştirilmesine yaratıcı yaklaşım

LEONID ABALKIN

SSCB Bilimler Akademisi aday üyesi,  
SSCB Bilimler Akademisi Ekonomi Enstitüsü müdürü

*SBKP MK'ne bağlı Sosyal Bilimler Akademisi, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi ile birlikte «Marksist-Leninist ekonomi politiğin SBKP 27. Kongresi ve sosyalist ülkeler komünist ve işçi partilerinin kongreleri belgelerinde yaratıcı bir şekilde geliştirilmesi» konulu, araştırmacıların katıldığı uluslararası bir görüşme düzenledi. Görüşmeye katılanların yaptıkları konuşmalardan yararlanarak bir dizi makale yayınlanacaktır. Elinizdeki sayıda bunlardan birincisi yer alıyor.*

Sovyet toplumunun yaşamında bir dönüm noktası oluşturan şimdiki aşama, Marksizm-Leninizm'in temel tezlerine başvurulmasını, bu öğretinin geliştirilmesini ve ona yaratıcı bir atılım kazandırılmasını kaçınılmaz bir şekilde gerektiriyor. SBKP 27. Kongresi teoriye bu tür yaklaşımın parlak bir örneğidir.

SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçiminde ülkemizin aldığı yol ve bundan çıkan tarihsel dersler derinlemesine tahlil ediliyor, kestirilebilecek bir gelecekteki ekonomik ve sosyal ilerlemenin perspektifleri saptanıyor. Bu temel belgenin yeniden kaleme alınması pek çok teorik sorunda hissedilir bir ilerleme kaydedilmesiyle birlikte oldu. Bu sorunlar arasında sosyalizmin ekonomi politiği ile ilgili güncel problemler de yer alıyor. SBKP böylece Marksizm-Leninizm'in canlılığını ve sürekli gelişim gösterme yeteneğini bir kere daha kanıtladı. Marksizm-Leninizm'i her yer ve her türlü durum için geçerli bir şemalar ve donmuş reğeteler dizisi gibi gösterme çabaları komünist dünya görüşünün ruhuna ve doğasına aykırıdır.

Partimiz için teoriye yaratıcı yaklaşım başlı başına bir amaç değildir. Sosyalizm kuruculuğu pratiğini ve bu konuda yaşanan deneyimi tahlil eden, topluma kendini dayatan görevlerin niteliksel orjinalliklerini gözönünde tutan SBKP, gerçeklerin ortaya çıkardığı sorunlara cevaplar arayıp buluyor ve bu sorunları çözenin yollarını gösteriyor. Nitekim SBKP, Leninci geleneklerin ruhuna sadık kalarak, sosyalizmin ekonomi politiği ile ilgili güncel sorunları ekonomi politikasının hedeflerinin ve başta gelen yönelimlerinin tanımlanmasıyla sıkı sıkıya bağlı bir şekilde inceli-

yor. Marksizmin bir dogma değil eylem kılavuzu olduğunu hatırlatan Lenin şöyle diyor: «Bu klasik deyiş Marksizmin her an gözden kaçırılan bir yanını güçlü ve sürükleyici bir şekilde vurguluyor. Marksizmin bu yanını gözden kaçırdığımız an Marksizmi çarpıtılmış ve eli-kolu kesilmiş bir mumya durumuna getiririz, onun yaşayan ruhunu boşaltırız. Marksizmin temel teorik dayanakları olan diyalektiğin, tarihi her şeyi kapsayan çelişkili bir hareket olarak gören teorinin dibini oyarız; Marksizmin, çağın, her yeni dönemde dönüşüme uğrayabilecek belirli pratik sorunlarıyla bağını zayıflatırız» (1) SBKP 27. Kongre belgelerinde yenilikçi bir elemeyen geçen ekonomi ve politika sorunları arasından dördü temel önemdedir: Genişletilmiş yeniden üretim ve ekonomik büyümenin yeni niteliği; sosyalizmde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki etkileşim; sosyalist mülkiyet ve bu mülkiyetin ekonomik biçimleri; sosyalist ekonomiyi yönetme biçim ve yöntemleri.

Kongrede ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesini hızlandırma politikası onaylandı. Bu strateji sadece ilerleme hızlarının artırılması anlamına gelmiyor. Bu stratejinin özü «yeni tarihsel bir büyüme, yeni bilimsel-teknik ilerleme temelinde üretimin her bakımdan entansifleştirilmesi, ekonomi yapısının yeniden kurulması, yönetme, örgütlenme ve çalışmayı özendirmede etkili ve verimli biçimlere geçilmesi»dir. (2) Böylece kongre bir yandan önemli ve çok karmaşık bir ekonomik hedef saptarken bir yandan da ekonomik büyümenin niteliği ile ilgili önemli bir ekonomik ve politik sorunu öne koydu. Bunun sonucunda sosyalist genişletilmiş yeniden üretim konusundaki genel teori toplumsal ilerlemenin içinde bulunduğumuz aşamanın özgüllüklerine uygun bir biçimde gelişip somutlaştı, yani teoriyi pratiğe bağlayan bir tür köprü oluştu. Sosyalizmin ekonomi politikasının bu alanında oldukça çok sayıda incelenmemiş sorun bulunduğu açığa çıkıyor. Bunların incelenmesi, araştırılması için iktisatçıların yoğun bir çaba göstermeleri gerekecektir. İktisatçıların bir bütün olarak ele alınan yeniden üretimin yapısında meydana gelen niteliksel dönüşümleri derinlemesine anlamaları ve alışlagelmiş pek çok değerlendirmeyi belirginleştirmeleri gerekecektir.

Eksiksiz bir inceleme zaman gerektirir. Bununla birlikte bazı temel kavramlar şimdiden SBKP Programı'nın yeniden kaleme alınmış biçimine ve kongre belgelerine yansımıştır.

Birincisi, *ekonomik büyümeye yaklaşım değişikliğe uğramıştır*. Entansifleşmenin mantığı, büyümenin incelenip değerlendirilmesi de önceliğin niceliksel göstergelerde değil kalite ve içerikte olmasını dayatmaktadır.

(1) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 20, s. 84 (Rusça, «Marksizm'in tarihsel gelişmesinin kimi özellikleri üzerine»den).

(2) M. Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi'ne sunulan SBKP MK Politik Raporu, TKP yayınları, 1986, s. 31.



Bu, toplumsal üretimin artış oranı ve somut içeriği için de geçerlidir. Nitekim, planlarda en ileri teknikler ile zaman aşımına uğramış teknikler arasında, uzun zamandan beri modası geçmiş olan tüketim eşyaları ile en aranan tüketim eşyaları arasında fark gözetilmemesini isteyen, özürü ortaya çıkış uygulamadan vazgeçtik. Oysa bu uygulama sırasında işletmelere önerilen planlarda sonul üretim şaptandığı gibi ara üretim de şaptanıyordu. Şimdi, ekonominin değişik sektörlerinin büyüme oranları birbirinden çok farklı biçimde oluşturulmaktadır. Çünkü tersi durumda güvenilir bir yapı politikası olanaksızdır.

12. Beşyillik plandan bir örnek verelim. Bu planın ülkeyi hızlanmanın yörüngesine oturtması bekleniyor. Ve bu planda toplam sanayi üretiminin  $\frac{1}{10}$  25 artırılması öngörülüyor. Ama Parti ulusal ekonominin donatımını yenilemeyi, üretim aygıtını gençleştirmeyi, bu son yıllarda üretim aygıtının gerek fiziksel, gerekse moral bakımdan eskimesine yönelik eğilimin üstesinden gelmeyi hedeflediği için, plânda makine yapımı ve metal sanayisiyle ilgili rakamlar çok daha yüksektir. Adı geçen dallarda  $\frac{1}{10}$  43'lük bir büyüme öngörülmektedir. Takım tezgahları, hassas aygıtlar, enformatik, elektronik ve elektroteknik sanayilerinde ise makine yapımındaki ortalama göstergelerin 1,3 ile 1,6 katı kadar yüksek, rekor düzeyde bir büyüme beklenmektedir.

Hızlanmanın başarıya ulaşması, tartışma götürmez bir şekilde devlet tarafından şaptanmış plânların tamamına yerine getirilmesine bağlı olmakla birlikte, baş döndürücü hızların peşinden koşmanın kendisi bir amaç değildir. Söz konusu olan, göstergelerin kendisi değil, son tahlilde yüksek ekonomik sonuçlar elde etmektir. Ama, gayri safi üretim gelişmenin ana kıstası olarak kaldıkça, üretimi ton, metre, litre vb. olarak ölçen genel veriler gözönünde tutuldukça daha yüksek ekonomik sonuçlara ulaşılması, ekonominin yeniden yapılandırılması, daha güven verici bir duruma gelmesi beklenebilir mi? Bu durumda, büyümeyle ilgili süreçlerin, büyümenin yeni niteliğinin ve benzeri şeylerin ayırdedici özelliklerini aslına uygun bir şekilde yansıtabilecek başka bir göstergeler sistemini geliştirme zorunluluğu ortaya çıktı.

İkincisi, sözü edilen yeni niteliğin ana özelliklerinden birisi ekonomide alternatif yöntemlere kesin bir geçiştir. Bu açıdan bakıldığında, SBKP Kongresinde de belirtildiği gibi, temel ilke, toplumsal emeğin üretkenliğini çok hissedilir şekilde yükseltmek için bilimsel-teknik ilerlemenin devrimci biçimlerinden yararlanmaktadır.

Sovyet ekonomisinin gelişmesiyle ilgili planlarda, ulusal gelirlerin ve bütün maddi üretici sektörlerdeki üretimin, bugünkü personel sayısı aynı tutularak, artırılması öngörülmektedir. Aynı şekilde, yakıt, enerji, hammadde ve gereç talebindeki artışın  $\frac{1}{10}$  75-80'inin gerçekleştirilen tasarruflarla karşılanması öngörülmektedir. Hedef olarak 90'lı yılların ilk yarısı

sında sermayenin üretkenlik oranındaki <sup>(3)</sup> düşüş eğiliminin önce durdurulup, sonra yükseltmeyi başararak üstesinden gelinmesi saptanmıştır. Emek üretkenliği içinde bulunduğumuz 12. Beşyılıktta %<sub>0</sub> 23, 13. Beşyılıktta %<sub>0</sub> 37, 14. Beşyılıktta %<sub>0</sub> 42 artmalıdır ki, SBKP Programı'nda saptanmış olan hedeflere ulaşılabilir.

Üçüncüsü, ekonomik büyümenin yeni niteliği üretimin teknikteki yeniliklere ve sürekli yenilenen toplumsal ihtiyaçlara dinamik, esnek ve hızlı bir şekilde tepki göstermesiyle ayırdedilmektedir. Bunu başarmak içinse üretimin teknik temelini, üretimin yönetimini ve örgütlenmesini derinlemesine dönüşüme uğratmak, planda öngörülen bir rezervler sistemini yerleştirerek birlikler, işletmeler ve benzerleri arasındaki doğrudan ekonomik bağların yaygınlaşmasının önündeki engelleri kaldırmak gerekiyor.

SBKP'nin ekonomik stratejisinde, önümüzdeki 15 yıl içersinde, sabit üretim fonlarının hacminin hissedilir bir şekilde artırılması ve bu fonların yenilenme süresinin kısaltılması öngörülmüyor. 12. Beşyılık boyunca ise aktif sabit fonların amortisman katsayısının %<sub>0</sub> 3,2'den %<sub>0</sub> 6,2'ye yükseltilmesi öngörülmüyor. 1990'a doğru üretime yapılan yatırımların yarısı varolan üretimlerin donatımının yenilenmesine, yeniden yapımına gidecek. 1985'-de ise bu oran %<sub>0</sub> 38,5 idi. Eski gereçlerin yerine daha etkili gereçlerin yerleştirilmesi ulusal ekonomiye itki sağlayacak ve ekonomik olarak emek üretkenliğinin yükselmesinin kaydedilir bir şekilde hızlanmasına olanak yaratacak bir maddi temel sağlayacaktır.

Büyük şantiyelerin süresini yarı yarıya kısaltmak ve buna bağlı olarak maddi kaynakların devrinin de süresini yarı yarıya indirmek gerekecektir. Bu ise, daha fazla para harcamadan bunların randımanında gözle görünür bir artış sağlayacaktır. Bunun yanısıra, planlarda işletmelere ürettikleri ürün çeşidi bakımından daha geniş bir serbesti öngörülmektedir.

Dördüncüsü, ekonomik büyümenin sosyal yöneliminin daha belirginleşmesi de ona yeni bir nitelik kazandırmaktadır. Böylece, sosyalist üretimin amaçlanan işlevi, emekçilerin maddi ve kültürel ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması, daha tam gerçekleştirilmiş olacaktır.

SBKP Programının yeniden kaleme alınmış biçiminde, genişletilmiş sosyalist yenidenüretimle ilgili süreçlerin ekonomik ve politik bakımdan incelenmesi konusunda önemli bir anlayış yer alıyor. Kaynakların rasyonel bir şekilde kullanılması koşuluyla, toplumsal ihtiyaçların giderilme oranı «tüm ekonomi sektörlerinin, birlik ve işletmelerin, tüm üretim birimlerinin çalışmalarını değerlendirmenin temel ölçütü» <sup>(4)</sup> olmaktadır.

(<sup>3</sup>) Üretim-fon oranı, değer birimi başına düşen üretim ile sabit fon (sabit sermaye) arasındaki oranla ölçülen, üretimin etkililiğini ve verimliliğini sergileyen bir göstergedir. (Not Red.)

(<sup>4</sup>) SBKP Programı (yeniden kaleme alınmış biçimi), TKP yayınları, 1986, s. 42.

Sovyet ekonomisinin sosyal yöneliminin böyle belirginleştirilmesi 12. Beş yıllık planın temel bölümlerinde yer alıyor. Nitekim, tüketim eşyalarının üretimi, üretim araçlarınınkinden daha hızlı artacaktır. Artış oranı B sektöründe (II. sektör) % 27, A (I. sektör) sektöründe ise % 24 olacak, ürünlerin ve hizmetlerin kalitesine, sosyal ve kültürel alanın gelişmesine daha büyük bir dikkat ayrılacaktır. Ülkedeki işgücüne katılan 3,2 milyon kişinin hemen hemen hepsi eğitimde, sağlık hizmetlerinde ve öteki sosyal sektörlerde çalıştırılacaktır.

SBKP MK'nin Parti 27. Kongresine sunduğu Politik Raporda ekonomik büyümenin yeni niteliği sonucunda yeniden üretimin yapısında meydana gelen dönüşümlerin sentezi yapıldı: «Değişikliklerin özü, ağırlık merkezinin, nicel göstergelerden nitel olanlara ve verimliliğe, ara sonuçlardan nihai sonuçlara, üretim fonlarının genişletilmesinden bunların yenilenmesine, yakıt ve hammadde kaynaklarının artırılmasından varolanlardan daha iyi yararlanılmasına ve aynı anda bilimsel araştırmaların sonuçlarının yoğun olarak kullanıldığı dalların üretici ve sosyal alt yapılarının geliştirilmesinin hızlandırılmasına kaydırılmasına yatıyor»<sup>(3)</sup>. Bu çok boyutlu formül, içinde bulunduğumuz aşamada sosyalist genişletilmiş yeniden üretimin gelişmesinde görülen yeni fenomenlerin ve ilerici eğilimlerin derinlemesine bir ekonomik ve politik genellemesini veriyor.

Marksist-Leninist teori, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki karşılıklı etkileşimin diyalektiğini bütün sosyolojik ve tarihsel yanlarıyla ve çok ayrıntılı bir biçimde işledi; bu teori bir üretim tarzından bir diğerine geçişin mantığını kanıtladı. Kapitalizmin temel çelişkinsini açıklığa kavuşturdu ve kapitalizmin ortadan kalkmasının kaçınılmazlığını bilimsel bir şekilde ispatladı.

Yeni düzenin zafere ulaşım güçlenmesi ve artık daha da yetkinleştirilmesi zorunluluğu üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki karşılıklı ilişki sorununu komünist formasyon çerçevesinde, daha somut söyleyerek sosyalizm koşullarında, yeniden gündeme getirdi.

Toplumumuzdaki ekonomik ve sosyal ilerleme bir dizi doğal demografik, bilimsel, teknik, sosyal-politik, ideolojik faktörün ve bunun yanı sıra uluslararası alandaki dış koşulların etkisini yansıtıyor. Adı geçen faktörlerin hepsi de önemlidir ve hiç birisi bilinmezlikten gelinemez. Ekonominin bütününe bütünsel yaklaşımın ekonominin büyümesinin ekonomik ve sosyal etkileri ve diğerlerinin temelinde yer alır. Herlemeyi belirleyen öge ise *üretim ilişkilerindeki gelişme ve yetkinleşmedir*. Ancak bunların bilimsel bir şekilde incelenmesi ile, gerçek durumla ilgili rastlantısal ve yüzeysel yargılardan korunulur ve dikkatler derin toplumsal süreçlerin üzerinde yoğunlaştırılır. Geçmişin değerlendirilmesi olumsuz fenomenlerin ortaya

(3) M. Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi'ne sunulan SBKP MK Politik Raporu, TKP yayınları, 1986, s. 36.

çıkmasının nedenlerinin açıklanması ve gelecekteki görevlerin formüle edilmesi konusunda SBKP 27. Kongresi'nin yaklaşımı bu olmuştur.

Ne yazık ki, daha yakın zamana kadar bizde üretim ilişkileri, üretimin gerçek durumundan kopuk bir şekilde inceleniyordu. Üretim ilişkileri sanki ebediyen geçerliymişler, eskimezmişler ve dolayısıyla yenilik gerektirmezmişler gibi hareketsiz bir durumda inceleniyordu. Pek çok iktisatçı ve filozof üretim ilişkilerinin köklü bir şekilde değişmesini sosyalizmden komünizme geçişe havale ediyordu. Üstelik, yapılan tahlil çok soyuttu ve çalışmanın ve üretimin örgütlenmesiyle ekonomik biçim ve yöntemlerle olan bağları hesaba katmıyordu. Bunun sonucunda «üretim ilişkilerinin değişmeyen bir fenomen olduğu izlenimini uyandıran spekülatif, donmuş bir görüntü, gerçeği yansıtmayan bir görüntü»<sup>(6)</sup> ortaya çıkıyordu. Bu yaklaşım pratik açıdan kısırdır. Kendisi gelişme göstermeyen bir şey ilerlemenin itici gücü nasıl olabilir?

SBKP 27. Kongresi Sovyet toplumunun önüne, hem üretici güçleri hem de üretim ilişkilerini sosyalizm çerçevesi içerisinde yeni bir niteliksel düzeye yükselterek toplumu daha ilerilere götürme görevini koydu.

Sosyalist üretim ilişkileri gelişme içerisinde ele alınmadan, nicelikten niteliğe geçişin diyalektiği incelenmeden, eskimiş biçimlerin yerini yenilerinin alması ve üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki çelişkili birlik incelenmeden ülkemizin sosyal-ekonomik perspektifleri hakkında derinleştirilmiş bir teorik görüş edinilemez.

Pek çok olgu SSCB'de bugün varolan üretimin örgütlenmesi biçimlerinin, ekonomik muhasebe sisteminin ve ekonomik teşviklerin, fiyat oluşturulması mekanizmasının, maliye ve kredi mekanizmasının hızlı bir bilimsel ve teknik ilerleme sağlamak için gerekli koşulları yaratmadığını gösteriyor. Bu durumda, alışlagelmiş ve çoğu zaman modası geçmiş malları üreten işletmeler, ürünlerini yenileştiren işletmelerden daha iyi bir durumda bulunuyorlar. Bu ise üretimin entansifleştirilmesinin hızını kesen ciddi bir engel oluyor.

Üretimin ve yönetimin örgütlenmesindeki sektörel ve bölgesel engeller de ekonominin gelişmesini engelliyor. Buradaki parçalanmış ve dağınık yeniden üretimin etkililiğini önemli bir ölçüde düşürerek yeniden üretim sürecinin birliği ve bütünlüğüne ters düşüyor.

*Üretim ilişkilerinin sosyalist niteliğinin tek başına toplumu olumsuz olaylara karşı korumadığını yaşam kanıtlamıştır. Özellikle Sovyet ekonomisinde 70'li yılların sonuyla 80'li yılların başında ortaya çıkan güçlükler bunun kanıtıdır. SBKP MK Politik Raporunda şöyle deniyor: «Günümüzde ege-men olan üretim ilişkileri biçimleri, ekonomi sistemi ve bunu yönetme yön-*

(6) M. Gorbaçov, Halkın canlı yaratıcılığı, (Rusça) Moskova, 1984, s. 12.

temleri, genellikle ekonominin ekstansif (yaygın) gelişmesi koşullarında oluştu. Bunlar yavaş yavaş eskidi, özendirici rolünü yitirmeye başladı, bazıları ise bunu engeller duruma geldi». (7) Ekonomik ve sosyal gelişmenin yavaşlamasının ana nedeni burada yatıyor.

Toplumun ilerlemesinin hangi üretim ilişkisinin var olduğuna göre hızlandığı ya da yavaşladığının sosyalizm koşullarında da geçerli olduğu vargısı büyük önem kazanıyor. Bu ise ekonomi biliminin bazı karmaşık sorunlara cevap getirmesini gerektiriyor. Bu hangi koşullarda olmaktadır? «Manevi olarak» eskiyen üretim ilişkisi biçimleri ve düzeyleri hangileridir? Böylesi durumların olması nasıl engellenebilir?

Prinsip olarak sosyalist üretim ilişkileri üretici güçlerin gelişmesine daha büyük olanak sağlar. Çünkü sosyalist üretim ilişkileri doğaları gereği, üretici güçlerin toplumsal niteliğine uygundurlar. Ama, sanırız perspektiflere sahip olmak başka şeydir, bu perspektiflere ulaşmak başka şey. Üretim ilişkileriyle üretici güçler arasındaki uyumun yeni düzenin temellerinin kurulmasıyla birlikte hemen otomatik olarak ve temelli sağlanacağını söyleyen, herşeyi basitleştiren fikirlerin savunacak hiçbir yanı olmadığını deneyim göstermiştir. Üretim ilişkilerinin dinamizmini, değişkenliğini, karmaşık iç yapısını bilmezlikten gelmek, işleri basite indirgeyerek üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki karşılıklı etkileşimin uyumsuzluklara yol açmadan cereyan edeceğini söylemek ekonomik gelişmeyi çarpıtmak ve ona zarar vermek olur. Üretim ilişkileri aralıksız yenilenip yetkinleştirilmezse, üretim ilişkilerinin içersinde zaman aşımına uğramış öğelerin yerine, vakit kaybetmeden yenileri konmazsa, sosyalist toplumun ekonomik yaşamında, uzlaşmaz olmayan, ama hayli sancılı yaratan çelişkilerin ortaya çıkabileceğini hayat bize öğretmiştir.

Olayların önüne geçmek, gerekli önkoşulları yeterince olgunlaşmamış ilişkileri dayatmak ya da toplumun ulaşmış bulunduğu gelişme düzeyine uygun olan ekonomik biçimleri gerekli sebep yokken kısıtlamak ya da terketmek de, hiç de daha az vahim olmayan sorunlara yol açıyor. Böylesi durumlarda ilk bakışta daha olgun ilişkiler yerleştirilmek istendiği kanısına kapılınabilir. Oysa gerçekte yapılan bu ilişkilerin büyük ölçüde biçimselleştirilmesi ve onların idari bir içerikle doldurulmasıdır. Deneyim böylesi durumların ekonomik ve toplumsal ilerleme hızlarını çok olumsuz bir şekilde etkilediğini göstermiştir.

Üretici güçlerin ilerlemesi sonucunda, belirli tarihsel koşullarda doğmuş olan somut üretim ilişkisi biçimlerinin yaşlandığı ve dolayısıyla ekonomik büyümeye engel olmaya başladığı bir durum doğmaktadır. Bu durumda üretim ilişkilerini daha iyi duruma getirmek ya da değiştirmek

(7) M. Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi'ne sunulan SBKP MK Politik Raporu, TKP yayınları, 1986, s. 53-54.

zorunludur. Bu zorunluluk *üretici güçlerin ulaşılmış oldukları düzey ve özellikle de üretici güçlerdeki ileriye doğru gelişme eğilimleri* tarafından dayatılmaktadır. Eğer sadece bugün varolana yapışılıp kalınırsa, kısa bir süre sonra, kurulu ekonomik biçimler üretimin gelişmesini frenlemeye başlayacaktır. Bu, üretim ilişkilerinin sadece çok kısa bir süre için itici güç rolü oynadıkları sanılıyor demektir. Dolayısıyla, belirli bir «güvenlik payı»na sahip ekonomik ilişki ve biçimleri yaratmak gerekiyor.

Sosyalist üretim ilişkilerinin yetkinleştirilmesi demek sadece ülkedeki bilimsel ve teknik ilerlemeyi hızlandırmak ve devrimcileştirmekten ibaret değildir. Bu, aynı zamanda, ana üretici güç olan emekçinin potansiyellerini de seferber etmektir. Toplumsal ilişkilerin tümünü, özellikle üretim ilişkilerini yetkinleştirmeden insan faktörü aktifleştirilemez.

Sosyalist üretim ilişkilerinin temelinde üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti yer alır. Tarihsel deneyim, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetinin ve tüm halkın mülkiyetinin sosyal niteliğinin üretimin hızlı ve istikrarlı bir şekilde yükselmesini sağlayan toplumsal koşulları yarattığını, ama bunun yanısıra otomatik bir şekilde her emekçiyi enerjik, yetenekli ve dinamik bir usta durumuna getirmediğini göstermiştir. Emekçinin bu duruma gelebilmesi için, üretim ilişkilerinin etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan ekonomik ve sosyal mekanizmalar sistemini sosyalist ekonominin yönetimi pratiğinde biçimlendirmek ve ayarlamak gerekiyor.

Toplumsal mülkiyet ilişkilerinin ekonomi içinde gerçekleştirildiği biçimlerin tahlili bu ilişkilerin iç yapısını araştırmada en ufuk açıcı doğrultulardan birisidir. Ve bu, içinde bulunduğumuz aşamada sosyalizmin ekonomi politisinin başta gelen sorunudur.

Burada esas önemli olan, emekçinin çıkarlarıyla onun üyesi olduğu çalışma kolektifinin ve toplumun bütünüünün çıkarlarını birbirlerine bağlayacak örgütlenme biçimleri bulmayı başarmaktır. Sosyalizm çıkarların içeriğini ve dizilişini değiştirir, öncelik geniş emekçi katmanlarının çıkarlarına geçer. Bununla birlikte, sosyalizm emekçilerin çıkarları arasındaki farkları da, emekçilerin ekonominin gelişmesinin itici gücü olması görevlerini de ortadan kaldırmaz. Üretimin ve üretimin etkililiğinin hızlı bir şekilde artması, bilimsel-teknik ilerlemede ulaşılan büyük hızlar, ancak bunlar bütün bu dönüşümlerdeki belirleyici faktör olan insanların çıkarlarına, istemlerine cevap verirse olanaklı olur.

İlerlemenin etkililiği ve verimliliği bilimsel teknik yeniliklerin uygulamaya konması toplumun ve *son tahlilde* her bir emekçinin çıkarlarına uygundur. Bunu kimse yadsıyamaz. Bununla birlikte, «son tahlilde» demek yeterli değildir. Bu karşılıklı dolaylı ilişki zenginleştirilip geliştirilmeli, daha hissedilir ve dolaysız duruma getirilmelidir.

Yığınların yaratıcılığı ile ortaya çıkan böylesi yeni biçimlerin en iyi

örneklerinden birisi özerk ekonomik muhasebe ekipleridir. Bunlar yönetimle kontratlar yaparak devlet planında saptanmış belirli bir görevi yerine getirme yükümlülüğünü üzerlerine alırlar. Böylesi bir kontratta, işin ne zaman bitirileceği, kalitesi, sağlanması gereken hammaddeler, diğer çeşitli maddeler gibi şeyler saptanır. Bu yükümlülüklerin nasıl yerine getirileceğini bulmak kolektifin işidir. Çalışma ve çalışmanın karşılığının ödenmesi yöntemleri, kuşkusuz ülkenin bütünü için saptanmış ölçüler gözönünde tutularak, özyönetim ilkelerine göre yapılır. Böylece emekçinin, emekçi kolektifinin ve toplumun çıkarlarının uyumu sağlanır. Alınan işe özenle yaklaşılması, kolektivist ilkelerin güçlendirilmesiyle, yardımlaşmayla ve sıkı ve iki yönlü bir denetimle sağlanır.

Üretim ilişkilerinin yetkinleştirilmesindeki bir diğer yönelim ise ekonominin işletmeler, birlikler, işkolları, bölgeler gibi daha üst «kat»larına da toplumsal mülkiyeti geliştirmenin aynı şekilde etkili biçimlerini getirmektir. Bu açıdan bakıldığında, kendi kendini finanse eden üretimle ilgili ilkeleri geniş ve tutarlı bir şekilde yapılandırmak özel bir önem taşımaktadır. Dengeli ve bütün açılardan sağlam kanıtlara dayanan bir beş yıllık planla ve iyi bir örgütlenmeye ve sıkı bir disipline dayanan iyi ayarlanmış bir ekonomik muhasebe ile etkili bir ekonomik gelişme sağlamak olanaklı duruma gelir. *Ekonomik muhasebe ilişkilerinin yetkinleştirilmesi, toplumsal mülkiyetin sağladığı üstünlüklerden daha iyi yararlanılmasını, ekonomik çıkarların akılcı bir şekilde uyumlaştırılmasını, gelişmenin sosyal faktörlerinden daha aktif bir şekilde yararlanılmasını olanaklı kılar.*

Dikkat edilmesi gereken bir diğer sorun da emeğin yoğunluğu ile tüketim arasındaki birliğe, gerçek ücretlerin artışı ile toplumsal emeğin üretkenliğinin artışı arasındaki bağa ciddi bir şekilde eğilmek gerektiğidir. Bu sorunu çözmeye çarelerinden birisi ücretlerin ve genel olarak gerçek gelirlerin (sosyal tüketim fonundan ödenen yardımlar da bunun içindedir) artırılmasıyla ilgili görevleri planlamaktır. Ama bu işi geliş güzel bir şekilde değil, elde edilen sonuçlarla belirli bir orantı içerisinde, örneğin ulusal gelirin ya da toplumsal emeğin üretkenliğinin % 1 artırılması olarak yapmak gerekir.

Üretim araçlarının sosyalist mülkiyeti değişik somut biçimlerde ortaya çıkar ve cisimleşir. Burada, örgütsel ekonomik ilişkilerin ya da sosyalist ekonomi yönetimi ilişkilerinin özel bir önemi vardır. Üretim ilişkilerinin yetkinleşmesi, herşeyden önce bunların değişmesiyle olur. Çünkü bunlar üretim ilişkilerinin en oynak ve belirli bir ölçüde özerk katmanını oluşturur. Söz konusu katman üretici güçlerin düzeyinin doğrudan etkisiyle değişikliğe uğrar ve sosyalist toplum (devlet) tarafından bilinçli bir şekilde yönetilir.

Ekonomi mekanizmasıyla ilgili öğretici sosyalizmin ekonomi politikasının önemli bir parçasını oluşturur. Bununla ilgili çok sayıda sorun SBKP

27. Kongresi belgelerinde yaratıcı bir şekilde geliştirilmiştir. Burada özellikle mekanizmanın kendisinin ayırıcı özellikleri, işlevleri, toplumsal mülkiyetin ekonomide işleyişindeki rolü, sosyalizmin ekonomik yasalarının uygulanmasındaki ve üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki çelişkilerin giderilmesi sırasında oynadığı rol açıklığa kavuşturulmuştur.

Reel sosyalizm deneyiminin Marksist-Leninist metodolojinin ışığında yaratıcı bir şekilde kavranması yeni toplumda ortaya çıkan çelişkilerin kendiliğinden tek başlarına çözülemeyeceği gösteriyor. Burada sabırlı ve amaçlı faaliyet gereklidir. Bu işde belirleyici olan, hareket ve gelişme biçimi olan ekonomik mekanizmanın, sosyalist ekonomi ile ilgili şu ya da bu anlaşmazlığı yok etmek için ayarlanması, daha iyi bir duruma getirilmesi ve gerektiğinde yeniden yapılandırılmasıdır. Bu görevin ne ölçüde yerine getirildiğini anlamak için toplumsal üretimin etkililiğine ve verimliliğine nasıl bir atılım kazandırıldığına bakmak gerekir.

Olumsuz belirtilerin birikmesi, bilimsel ve teknik kazanımların kullanıma sokulmasında gecikmeler görülmesi, emek üretkenliğinin artışının yavaşlaması, ekonomik mekanizmanın başarılı olmadığını gösterir. Üretici güçlerin gelişme düzeyi ile üretim ilişkilerinin somut durumu arasında ortaya çıkan çelişkiler, çözüme bağlanmazsa, ekonomik büyümeye zarar verirler.

Kuşkusuz ki, sosyalist ekonomik ilişkiler sürekli gelişirler ve yetkinleşirler. Bununla birlikte birbirinden ayrı ama yavaş yavaş biriken değişiklikler ekonomik ve örgütsel ilişkilerin bütününde önemli ve niteliksel düzelmelerin koşullarını hazırlarlar.

SBKP 27. Kongresi'nde şu belirtildi: Şimdi ülkemizde durum öyle ki, kısmi iyileştirmelerle yetinilemez, köklü reform yapmak gerekiyor.»<sup>(8)</sup> Gerek derinliği, gerek genişliği, gerekse ekonomik ve sosyal sonuçları açısından bu reformun SSCB'de sosyalist toplumun kurulmasından bu yana uygulanan en önemli ve köklü reform olması bekleniyor.

Bu reformun mahiyeti nedir? SBKP MK'nin Kongreye sunduğu politik raporda şöyle deniyor: «Biz şimdi ekonomi mekanizmasının doğrultusunu değiştirmeye, bunun maliyete yönelik karakterini gidermeye, kalitesini ve verimliliğini artırmaya çalışıyoruz. Bu, temel etmendir. Bu, aslında sosyalist üretim ilişkilerinin daha da geliştirilmesi anlamına gelecek ve üretici güçlerin gelişmesi için yeni olanaklar yaratacaktır.»<sup>(9)</sup> Bu doğrultuda alınan önlemlerde *sosyalist ekonominin yönetiminin değişmez ilkesiyle bunun biçim ve yöntemlerindeki esneklik ve hareketliliğin diyalektik bir şekilde biraraya getirilmesi* öngörülmüyor. Söz konusu ilkeler sosyalist

(8) M. Gorbaçov, SBKP 27. Kongresi'ne sunulan SBKP MK Politik Raporu, TKP yayınları, 1986, s. 47.

(9) Agy, s. 54.



Üretim ilişkilerinin doğasının temelini dile getiriyor, ama bu temel anlayişlara sıkı sıkıya uyulması, çeşitli deneyler ve manevralar yapılmasını, yeni ve en etkili üretim biçim ve yöntemlerinin araştırılıp kullanılmasını, yeni koşullara artık uymayan eskimiş biçim ve yöntemlerin yerlerine yenilerinin konmasını hiç de engellemiyor.

İlkeler ile somut yönetim biçim ve yöntemlerinin birbirlerinden kesin bir Şekilde ayırđedilmesi (ki bu ayırım ekonomi ile politikanın ciddi bir sentezine dayanmaktadır) hem pratik görevler konusunda bir dizi ipucu elde edilmesini sağlar, hem de yönetim konusunda tabulaştırılmış bir dizi geleneği etkisiz kılar. SBKP 27. Kongresi, ne yazık ki çok yaygın olan, ekonomik mekanizmada yapılacak herhangi bir değişikliği neredeyse sosyalizmin ilkelerinden uzaklaştırmak olarak değerlendiren kanıyı mahkum etti. Kongre sırasında M. Gorbaçov, ekonomik mekanizmayı yeniden yapılandırmayı amaçlayan faaliyetler konusunda Şöyle dedi: «Alışılmış tasarılar, hele önyargılar bizim bu yolda ilerlememizi engellemelidir. Eğer, rneğin belli bağlayıcı plan göstergelerinin ekonomik normlarla değiştirilmesi gerekiyorsa ve bunun doğruluğu kanıtlandıysa bu, ekonomiyi planlı yönetme ilkelerinden sapma anlamına değil, tersine yalnızca bunun yöntem ve biçimlerini değiştirmek anlamına geliyor. Aynı Şeyi birlik ve işletmelerin özerkliğinin, girişim ve sorumluluğunun artırılması, bunların sosyalist meta üreticileri olarak rollerinin artırılması zorunluluğu için de söyleyebiliriz.» (10)

Ekonomimizin değişmez ilkesi ekonominin planlı yönetilmesi olmuştur ve öyle kalmaktadır. Deneyim, Lenin'in «ancak geniş bir ortak plana göre kurulan yapı sosyalist olarak nitelendirilebilir» (11) fikrini doğrulamıştır. Bununla birlikte, planlamada birbirlerine karşlıklı bağımlı ve aynı zamanda yeterince özerk olan ve gerek nesnelere gerekse yöntemleri bakımından birbirlerinden iyice farklı bulunan iki alan yer almaktadır.

Planlamanın, nesnesi herşeyden önce bir bütün olarak ulusal ekonomidir. Ulusal ekonominin dengesi, yeniden yapılandırılması, üretim güçlerinin rasyonel bir Şekilde dağıtılması konusunda kararlar almak ve tek bir bilimsel teknik ve mali politika izlemek özellikle ekonomik merkezini işidir. Ancak bu ekonomik merkez, muhasebe yöntemleri, hedefe yönelik programlar ve benzeri Şeyler kullanarak ulusal ekonomi kompleksinin yönetimini sağlayabilir, kaynakları hareket ettirir, belirli stratejik hedeflere ulaşmak için kaynakları belirgin noktalarda yoğunlaştırabilir.

Ama planlama sadece buna indirgenemez. Planlamanın diğer alanı ise devlet planının saptadığı görevlerin temel üretim basamaklarına, yani işletmelere ve birliklere ulaşmasını sağlayan biçim ve yöntemlerdir. Bu

(10) Agy, s. 54.

(11) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 37, s. 21–22. (Rusça, «İl Sovyetleri Başkanları Kongresi'nde konuşma»dan)

konuda, ölçü niteliğinde uzun vadeli ekonomik göstergelerle yönetime geçmek amacıyla, geç kalmadan değişikliklere başlama vakti geleli çok oluyor. Kongrede şu belirtildi: « . . . ekonomide, ölçü niteliğinde göstergeler planlı yönetim için gelecek vaadeden bir araçtır. Bunlar, ekonominin yönetiminin merkezileştirilmesi ilkesiyle para-meta ilişkilerinden, değer yasaından yararlanılmasını esnek bir şekilde birleştirmektedir. Merkezi ekonomik makamların, bakanlıkların ve işletmelerin bunları derinlemesine benimsemesi önem taşımaktadır. Şimdiye kadar edinilen deneyime bakılarak, ölçü niteliğindeki göstergelerin uygulama alanını genişletmek, kamu işletmeleriyle bütçe arasındaki ilişkiler sistemini bunlara dayandırmak gerekecektir.»<sup>(12)</sup>

Ölçü niteliğinde göstergelerle yönetim, ekonomik çıkarlar sistemini etkiler. Bu kendini en iyi bir şekilde, böylesi yöntemlerin kullanılmasının üretim ilişkilerini gerçekten değişikliğe uğratmasında, onları yetkinleştirmesinde gösterir. Bu yönetim biçimi, işletmeler ve birliklere tam bir mali sorumluluk tanınmasını, ve kendi masraflarını kendi karşılama, kendi kendini finanse etme ilkelerinin giderek uygulanmasını sağlar. Bu konuda Volga otomobil fabrikasında ve Sumi'deki makine yapımı birleşmesinde yapılan deneylerde somut adımlar atılmıştır.

Tam bir ekonomik muhasebeye geçmek için, *işletmelerin ve birliklerin kendi ekonomik faaliyetlerinin sonuçlarından tamamen sorumlu olmaları, devletin onların bağladıkları işlerle bir ilişkisi olmaması* ilkesinin sıkı sıkıya uygulanması gereklidir. Sorun SBKP MK'nin Kongreye sunduğu Politik Rapor'da bu şekilde, «tröstlerin ve işletmelerin ekonomik muhasebe temelinde kurulması, bunların girişimlerinde zarara girmemeleri konusunda sorumlu olmaları, her, de tam sorumlu olmaları içindir»<sup>(13)</sup>, diyen Leninci fikir doğrultusunda konmuştur.

Deneyim, işletmeler ve birliklerin faaliyetlerinin sonuçlarından tamamen sorumlu olmamalarının sorumsuzluğa yol açtığını göstermiştir. Bir işletmenin ihmalinin topluma verdiği zarar iyi işleyen işletmelere de dokunmaktadır. Böyle bir şeyin ise sosyalizmle hiçbir ilişkisi yoktur ve adaletsizdir. Hataların, girişim ruhu eksikliğinin ya da kötü bir yönetimin bedelini devletin cebinden ödemek asalaklığa yol açmakta ve toplumun bütününe çok pahalıya malolmaktadır.

Ekonomik mekanizmayı yeniden yapılandırmayı amaçlayan önlemlerin içersinde, geniş halk katmanlarının sosyal faaliyetleri, emekçi kolektiflerinin rolünün artırılması, sosyalist özyönetim ilkelerinin ardıcıl bir şekilde uygulanmaya sokulması büyük yer tutmaktadır. Burada da ortaya,

(12) N. Rijkov, SSCB'nin 1986–1990 yıllarında ve 2.000 yılına kadarki dönemde ekonomik ve sosyal gelişmesinin ana doğrultuları, Moskova, 1986.

(13) V. İ. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 54, s. 150.

derinlemesine bir politik ve ekonomik inceleme gerektiren bir dizi sorun çıkmaktadır.

Sosyalizmin ekonomi politiğinin bugün karşı karşıya geldiği sorunların SBKP 27. Kongre belgelerinde ele alınıp işlenmesi, bu sorunlara yenilikçi ve diyalektik yaklaşımın parlak bir örneğidir. Şimdi söz konusu olan, yeni sentezleri ve teorik vargıları derinlemesine ele almak, yığınların ekonomik bilinci tarafından en geniş şekilde algılanmalarını sağlamak için formüle etmek, bir yandan elde bulunan deneyimi tahlil etmeyi sürdürürken, bir yandan da pratiğe yönelik güvenilir tavsiyeler geliştirmektir.

TÜSTAV

## Sol demokratik alternatifte doğru

ARDHENDU BHUSHAN BARDHAN

*Hindistan Komünist Partisi Merkez Yürütme Komitesi Üyesi,  
Ulusal Konsey Sekreteri*

• *Partinin Mart ayında yapılan Kongresinden sonra Hindistan'da durum nasıl gelişti? Günümüzde Hindistan Komünist Partisi'nin önünde duran en önemli görevler nelerdir?*

• Ülkemizdeki gelişmeler, 13. Kongre'de yapılan politik analizin ve çıkarılan sonuçların güncel olduğunu doğruluyor. Partinin önünde duran görevleri üç gruba ayırabiliriz.

Birincisi, bölücü ve bölgeci güçlerden kaynaklanan tehlike karşısında ülkenin ulusal birliği ve toprak bütünlüğünün korunması. Pencap'da amaçlarının «Özgür Halistan» kurmak olduğunu belirten ayrılıkçılar hâlâ çok aktif durumdadır. 1986 yılında politik cinayetler ve suikastlar bütün Hindistan'a yayıldı. Özellikle büyük sanayi merkezlerinde çeşitli topluluklar arasında kanlı çatışmalar oldu.

Bu tür olayların çoğu emperyalizmin ülkemizin iç işlerine karışması sonucu meydana geldi. Emperyalizm Hindistan'daki durumu istikrarsızlaştırmaya çalışıyor, bu amaca ulaşmak için iç gericiği kışkırtıyor, onu kullanmaya çalışıyor. Bu durum, yalnız ulusal güvenliğimizi zayıflatmakla kalmıyor, aynı zamanda işçi sınıfını, tüm halkı etkiliyor ve sonuç olarak da sol güçleri zayıflatıyor, savaşımızı engelliyor.

Komünistlerin ikinci önemli görevi, hükümetin «Yeni ekonomik politika»sına karşı koymak için güçlü direniş eylemleri örgütlemektir. Hükümet devlet sektörünü kısıtlama yoluna gidiyor, tekellere ve uluslararası tekelere kapıları açıyor, ithalatın liberalleştirilmesi ve sanayinin yabancı teknolojiyle donatılması (böyle adımların nasıl sonuçlar vereceği üzerinde her zaman iyi düşünülüyor) önlemleri alıyor. Öte yandan atılan bu adımlar Hindistan'ın özellikle kendi gücüne dayanarak bağımsız gelişme yolunda ilerlemesiyle çelişiyor, işçi sınıfının durumunun kötüleşmesine yol açıyor. Komünistler işçilerin kazanımlarını ve haklarını kararlı biçimde savunuyor, aynı zamanda köylü emekçilerin çıkarlarına yanıt veren tarım ve toprak reformunun gerçekleştirilmesini istiyorlar.

Ve, elbette, partimiz barış hareketine büyük önem veriyor, Hindistan'ın sürekli olarak ilerici bir dış politika izlemesini istiyor, gericiğin ülkeyi bu doğrultudan saptırma yeteneklerine karşı koyuyor.

Kanımızca, birbirine bağlı olan bu üç sorunun çözümü için gerekli olan

şart, tüm sol ve demokratik güçler arasında birlik ve işbirliğidir. Ancak bu birlik geniş halk yığınlarının aktif eylemlere seberber edilmesine, bu eylemlerde işçi sınıfının öncü rol oynamasına olanak sağlayacaktır.

● *Kongre belgelerinde işçi sınıfının ve sendikaların birliğinin belirleyici rol oynadığı belirtiliyor. Parti bu alanda neler yapıyor?*

● Bu alanda biz birkaç yönde çalışmalar yürütüyoruz. Ayrı ayrı işletmelerde olduğu gibi tüm ülke çapında da ortak sendikal faaliyetlerin örgütlenmesine yardımcı oluyoruz. Partimiz, sendikaların örgütlenmesiyle ilgili Ulusal Komite platformunu gerçekleştirmek için yoğun çalışmalar yapıyor. Bu çalışmalara 8 sendika merkezi ve 60'dan fazla işkolu sendika federasyonu katılıyor. Komünistler, Ulusal Komite'de bulunan sağcı örgütlere karşı koyuyor ve sol eğilimli örgütlerin rolünü güçlendirmek için çalışıyorlar.

Biz, ısrarla sendikalar arasında, her şeyden önce Hindistan Sendikaları Kongresi ile Hindistan Sendikaları Merkezi (!) arasında daha sıkı birlik sağlamaya ve ileride bunların birleşmesini gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Öte yandan daha geniş sendikal birliğin temelini atıyoruz. Bundan kısa bir süre önce Ulusal Komite'ye üye örgütler ile iktidar partisinin yönettiği Hindistan Ulusal Sendikalar Kongresi barış için, ülkenin toprak bütünlüğünün korunması için, ırk ayırımına ve ayrılıkçı, bölgecilik yanlısı güçlere karşı ortak savaşım platformu hazırladılar. Yalnız bu olgu bile, birliğin olanaklı olduğunu gösteriyor. Savaş karşıtı sloganların, yurtsever belgelerin yükseltildiği birkaç büyük emekçi yürüyüşü ve miting yapıldı.

Geniş işçi kesimlerinin yer aldığı yığınsal barış hareketinin yanısıra bu yığınsal eylemlere katılanları birleştirici ilke bunların hükümetin politikasından duydukları hoşnutsuzluktur. Devlet sektörünün savunulması, demokratikleştirilmesi için eylemler de buradan kaynaklanmaktadır. Örgütlü işçi sınıfı gericiliğe karşı kararlı bir savaşım yürütüyor. Pencap'da işçi sınıfı Halistan'cı aşırı uçların terörizmine karşı savaşımın temel gücünü oluşturuyor.

Bundan bir süre önce birçok işletmede değişik sendikalarca örgütlenen ortak grevler gerçekleştirildi. Bu çok önemlidir, çünkü Hindistan sendikal hareketi uzun bir zamandır son derece bölünmüş durumdadır. Sendikalar arasında bölünmüşlüğü giderilmesi için yapılan işbirliği, kuşkusuz, partimizin de yaptığı çalışmaların bir sonucudur.

Ne ki, işçi hareketinin gelişmesinde olumsuz öğeler de görülüyor. Bunlar her şeyden önce değişik kastlar ve gruplar arasındaki çatışmaların sonuçlarıyla, ayrılıkçı ve kendi bölgelerinin çıkarlarını her şeyin üstünde

---

(!) Birincisi, Hindistan Komünist Partisi'nin, ikincisi, Hindistan (Mark-sist) Komünist Partisi'nin etkisi altındadır. (Not Red.)

tutan güçlerin emekçiler arasındaki etkisiyle bağlıdır. Bundan başka işçiler de karşı karşıya kaldıkları görevlerin bilincine varmıyorlar, sol sendikalar, Hindistan Sendikaları Kongresi istisnadır, durumunun gerek-tirdiği biçimde bir birlik sağlama düzeyine erişmemişlerdir.

• *Partiniz burjuva yönetimine bir sol demokratik alternatif oluşturma fikrini ortaya attı. Komünistler böyle bir alternatifi politik temellerini nasıl kuruyorlar? Günümüz aşamasında HKP ile H(M)KP arasındaki ilişkiler üzerine ne söyleyebilirsiniz?*

• Sol ve demokratik güçler arasındaki işbirliği ilişkileri komünistlerin aktif katılımıyla gerçekleştirilen büyük politik kampanyalar sırasında doğuyor ve güçleniyor. Barış taraftarlarının yürüyüş ve gösterileri demokratik hak ve parlamenter normların çiğnenmesine (örneğin, merkezi yönetimin eyalet yönetimini yasalara aykırı olarak dağıtması) karşı çıkışlar, 23 Şubat 1986'da devletin bir dizi malın fiyatını artırmasına ve baskılara karşı ülke çapında yapılan protesto yürüyüşü bu tür eylemlerdir. Şimdi Hindistan'da devlet sektörünü güçlendirmek için kampanya yürütülmektedir.

Biz son yılların deneyiminden şu sonuçları çıkarıyoruz: Sol ve demokratik güçlerin birliği yığınlara güven veriyor, onları aktif eylemlere yöneltmeye yardımcı oluyor. Ne yazık ki, bu alanda tüm sol partiler ve örgütler ardıcıl hareket etmiyorlar. Komünistler, ortak eylemleri istikrarlı kılmak için çabalarını artıracaklardır.

HKP ile H(M)KP arasında kalıcı bir işbirliği sağlamak çok karmaşık bir iştir, bunun için zaman gereklidir. Kanımızca bu yolda zigzaksız gitmek olanaksızdır. HKP, sol ve demokratik güçlerin ve Hindistan komünist hareketinin birliğini sağlamak için büyük çaba harcıyor. İlkesel temelde böyle bir birliğin oluşturulmasının olanaklı olduğu görüşünden hareket ediyoruz. Fakat böyle birlik henüz sağlanmadı, hareketlerimizi birleştirerek ve aramızdaki görüş ayrılıklarını yavaş yavaş gidermek için diyalog yürütülmesi gerektiği kanısındayız.

Şimdiye kadarki gelişmeler belirli ölçüde hayal kırıklığına da yol açabilir. Her şeye rağmen, savaşımın objektif gereksinimleri, partiler arasında olduğu gibi yığınsal örgütler düzeyinde de birlikte hareket etmek için imkanlar da doğuruyor. Bu eğilim, günümüzde bizim ilişkilerimizi belirleyici niteliktedir.

## Muhalefet güçlerinin birliği için

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin ülkede 28 Eylül 1986'da yapılan parlamento ara seçimlerinin sonuçlarıyla ilgili olarak yayınladığı bildiride ülkede yeni bir durumun oluştuğu belirtiliyor. İktidardaki Anavatan Partisi seçimlerde büyük oy kaybına uğradı. Seçimler ANAP hükümetinin bir azınlık hükümeti olduğunu gösterdi. TKP'nin, Sol Birlik'in, öteki sol ve demokrasi yanlısı güçlerin, aydınlar hareketinin uğrunda mücadele ettiği, hükümeti, bugünkü kötüye gidişi durdurma fikri, geniş halk yığınlarının desteğini kazanmıştır. Yığınlar hükümetin uyguladığı emekçi düşmanı, Amerikancı politikaya karşı oy kullanmışlardır. Altı yıllık terör ve demagoji halkın demokrasi özlemini yok edememiştir. Rejim yenilgiye uğramıştır. Demokrasi güçleri önemli bir başarı elde etmiştir.

Ama ANAP hükümeti iktidarda kalmaya devam ediyor. Bildiride, hükümetin yenilgiyi kabul etmeyeceği, durumunu güçlendirmek için, halk yığınlarının iradesini kırmak için yeni adımlar atacağı belirtiliyor ve devamlı şöyle deniyor: *Bundan ötürü demokrasi güçlerinin önünde duran görev, ANAP hükümetinin halk düşmanı adımlarını durdurmak, bu hükümete son vermektir. Hiçbir parti tek başına bu görevi yerine getiremez. Bunun için yasal ve yasadışı tutulan bütün muhalefet güçlerinin birleşmesi her zamankinden daha çok gereklidir. Ara seçimlerde elde edilen başarı mücadelenin gevşetilmesine yol açmamalıdır, tam tersine mücadele asil şimdi başlamaktadır. Komünistler, tüm muhalefet güçlerini rejimin halk düşmanı politikasına yığınsal karşı koyuşlar örgütlemeye, geniş yığınların protesto eylemlerine geniş olarak katılımının sağlanması için çalışmaya çağınıyorlar.*

Bildiride halkın birliğinin sağlanmasının, yığınların savaşıma çekilmesinin ancak onların çıkarlarına yanıt veren şu somut belgeler etrafında olanaklı olduğu belirtiliyor: «Türkiye topraklarına yeni nükleer ve kimyasal silahlar yerleştirilmesine izin vermeyelim!», «Yeni zamlar ve devalüasyon yapılmasına, KİT'lerin yabancı ve yerli tekelere peşkeş çekilmesine dur diyelim!», «Sendikal haklara yönelik saldırıların önüne geçelim!»

TKP, yasal muhalefet partilerinin öne sürdüğü erken seçimlere gidilmesi istemini destekliyor. TKP, demokratik muhalefetin ciddi, gerçekçi bir çıkış yolu programı üzerinde birleşmesi için elden geleni yapmaya hazırdır. *Politik güçlerin böyle bir eylem birliği geniş halk yığınlarının mücadelesini güçlendirecektir, halkın fabrikalarda, alanlarda, tüm ülkede mücadelesinin yükselmesine destek olacaktır.*

## Yirmibirinci yüzyılın eşliğinde işçi sınıfı

### *Moskova Konferansından Notlar*

Moskova'da toplanan ve «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi adına katıldığım «İşçi Sınıfı ve Günümüz» konulu konferans, coğrafi, ideolojik ve politik bakımdan geniş bir katılım yelpazesi sergiliyordu. Konferansa katılanlar tüm kıtaların 80 ülkesinden geliyor ve 100'den fazla parti, emekçi örgütü ve araştırma merkezini temsil ediyordu. Bunların içinde komünistler, devrimci demokratlar, sosyalistler, sosyal demokratlar ve işçi partililer vardı. Hristiyan Demokratlar da içinde olmak üzere değişik eğitimlerden sendika önderleri de hazır bulundu. Konferansa katılanlar arasında komünist ve işçi partilerinden 16 genel sekreter (başkan) ve 43 politik büro üyesi ve merkez komitesi sekreteri bulunuyordu.

SSCB Bilimler Akademisi Uluslararası Komünist Hareket Enstitüsü'nün girişimiyle 8–10 Ekim arasında toplanan konferansın bir başka ayırdedici özelliği, en değişik ve çoğu zaman birbiriyle çatışan görüşlerin dile getirilmesi ve değişik görüş açılarını açık bir biçimde karşılaştırma olanağını sunmasıydı. Tartışmalar içten ve özgür bir hava içinde geçti. 21. yüzyılın eşliğinde emekçi halkın zihnini kurcalayan sorulara duyulan ortak ilgi ve güvenlikli bir dünyayı kurmanın yol, biçim ve araçlarını bulma amacı katılanları birleştiriyordu.

Öteki ülkelerden yoldaşlarının ve değişik görüşlerden katılımcıların, günümüzdeki durum ve işçi sınıfının gelişimi, toplumsal görünümü ve rolü üzerine neler düşündüklerini öğrenmek benim için son derece ilginç oldu. Konuşmalardan ve konferansa katılanlarla yaptığım doğrudan temaslardan şu genel sonucu çıkarabilirim: Herkeste, yüzyılın sonundaki sorunlara yeni bir düşünce tarzı ile yaklaşma konusunda ciddi bir arzu var.

Komünistler yaptıkları konuşmalarda, artan nükleer tehditin, üretimde teknolojik devrimin, kapitalizmin derinleşen bunalımı altında «üçüncü dünya» ülkeleri için kötüleşen gelişme koşullarının ve emperyalizmin artan saldırganlığının işçi sınıfının karşısına çıkardığı güncel sorunların analizinde devrimci teorimizin tüm cephaneliğini ve yöntemlerini kullanmadaki kararlılıklarını dile getirdiler. Aynı zamanda, henüz biçimlenme aşamasında olan yeni düşünce tarzı, değişik dünya görüşünden insanlar tarafından ele alındı ve kabul edildi. Bunu kendi gözlerimle izleme fırsatı buldum.

Konferansın bir değerli yönü de, sanıyorum, uygarlığın kurtarılmasının ve ilerleyişinin sağlanmasının ana toplumsal gücü olarak işçi sınıfının



günümüzdeki rolünün karmaşık ve global bir değerlendirmesinin yapılmasına yardım etmesi oldu.

Genel toplantıda bir konuşma yapan SBKP MK Sekreteri Anatoli Dobrinin, işçi sınıfının dünya çapındaki tarihsel misyonu tezinin insanlı özünün, insanlığı nükleer bir savaşın alevlerinde yok olma tehditinden kurtarma düşüncesini de içermesiyle, daha derin bir içerik kazanmakta olduğunu söyledi. Savaş tehditine karşı, silahlanma yarışına son verilmesi için dünya çapındaki savaşım, toplumsal sorunların çözümünde başarı sağlanmasının temel önkoşuludur. Konferansta vurgulandığı gibi, emekçi halkın ekonomik ve sosyal çıkarlarının savunulmasının barış için savaşımınla doğru biçimde bağlanması sorunu, doğru biçimde formüle edildiğinde, işçi sınıfı hareketindeki bölünmeleri aşmaya, geniş yığınları birleştirmeye ve harekete geçirmeye yardımcı olmaktadır. Günümüzde, emekçilerin, reel sosyalizmin ve bir bütün olarak insanlığın, uygarlığımızın varlığının korunmasıyla ilgili yaşamsal konularda çıkarlarının bir olması, temelde, yeni bir tarihsel durum ortaya çıkarmıştır ve bu, işçi sınıfı ve örgütlerinin etkilerini artırmanın yeni potansiyellerini yaratmıştır. Bu görüş, konferansa katılanlar tarafından paylaşıldı. Konuşmacılar, yeni potansiyellerin işçi sınıfı örgütlerinin pratik faaliyetlerinde daha tam olarak kullanılmasının gerekli olduğunu vurguladılar.

Silahsızlanma yolunda ilerlenmesi için tarihsel bir fırsat yaratabilecek olan Rejkjavik doruk toplantısına büyük umutlar bağlamıştı. Ne yazık ki, askersel-sanayi kompleksinin etkisi altında, ABD yönetimi bu umutların gerçekleşmesini önledi. Konferansta, barış güçleri ve işçi sınıfı hareketinin, günümüz koşullarında yeryüzünde yaşamı korumak için daha enerjik olması, amaca yönelik çalışmalar yapması gerektiği vurgulandı.

Konuşmacılar, gericilik ve militarizm güçlerinin artan ölçüde saldırı hedefi haline gelen sendikal hareketteki yeni süreçleri ele aldılar. Yapılan konuşmalarda, komünist ve öteki işçi sınıfı partilerinin sendikalarda çalışmalarına daha çok dikkat ayırmaları gerektiği belirtildi, bunun önemi vurgulandı.

Kapitalist dünyada emekçilerin bir bölümünün sosyalist sistemin kazanımlarını henüz yeni değerlendirebildikleri, sosyalist düşüncelere artan ilginin istikrarlı bir eğilim olduğu vurgulandı. Buna paralel olarak bir bütün halinde işçi sınıfı hareketinin ideolojik ve politik cephaneliğinde ve sloganlarında bir yenilenme olduğu dile getirildi.

İnsanlığı nükleer bir felaketten kurtarmada işçi sınıfının rolünü ele alırken, konuşmacılar reel sosyalizmin barış taaruzunun canalıcı önemini vurguladılar. Moskova'ya gelmiş olan öteki yoldaşlar ve kendi payıma ben, Sovyetler Birliği'nde, SBKP 27. Kongresi'nin ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesini hızlandırma ve toplumu nitel bakımdan yeni bir düzeye çıkarma amacını taşıyan devrimci ve kapsamlı yeniden yapılandırma yö-

neliminin nasıl yaşama geçirildiğini öğrenmeye büyük ilgi duyduk. Sovyet halkının Ekim Devrimi yolunda ileriye doğru yaptığı her atılımın büyük uluslararası önemi olduğu, hepimiz için son derece açıktı.

Sovyet yoldaşların yaptıkları konuşmalar ve karşılıklı görüşmeler, SBKP'nin yeniden yapılandırma sürecini, yığınların canlı yaratıcılığına ve dönüşümleri gerçekleştirmeye olan derin inancına dayanarak yönettiğini ve örgütlediğini ortaya koyuyordu. Sovyet komünistlerinin, bilimsel ve teknik devrimin sosyalizmin önüne koyduğu şimdikiye kadar görülmemiş görevlerle başatmedeki sarsılmaz kararlılık ve politik iradelerini de hissettik.

Emperyalizmin politik liderlerinin sürekli bir silahlanmaya sürükleyerek sosyalist toplumun gelişmesini yavaşlatmaya, böylece sosyalizmin daha az gelişmiş ülkeler halklarına yardım etme potansiyellerini azaltmaya ve dünya çapındaki toplumsal ilerlemenin gidişi üzerinde etkide bulunma olanaklarını daraltma hesaplarının tamamen boşuna olduğunu düşündük.

Böylesi kısa bir yazıda, değil konferansın tüm içeriğini özetlemek, konuşmacıların ele aldığı sorunların listesini yapmak bile olanaksız Sadece çalışmalarına katıldığım, «İşçi Sınıfı ve Gelişme Sorunları» seksiyonundaki izlenimlerimi aktarmakla yetineceğim.

Seksiyonda yapılan konuşmalar, az gelişmiş ülkelerde işçi sınıfının koşullarının ve önündeki sorunların bütünsel ve ayrıntılı bir tablosunu ortaya çıkardı. Gericiliğin devlet sektörünü tahrip etme denemeleri, halk yığınlarının politik, ekonomik ve sosyal demokrasiye duydukları gereksinim, işçi sınıfının dinamik büyüüşü ve asalak ve bürokratik burjuvaziye karşı çıkışlardaki rolü üzerine geniş boyutlu bir tartışma yapıldı. Konuşmacılar yenisömürgeciliğin günümüzde kazandığı biçimleri analiz ettiler ve uluslarötesi tekellerin yayılmasının yarattığı tehlikeyi sergilediler. Dış borçların korkunç boyutlara varmasına ve az gelişmiş ülkelerin, silahlanma yarışına çekildikçe şişen askersel bütçelerine işaret ettiler.

Bu eğilim ve etmenler, Marksistler tarafından, yıllardan beri inceleniyor; konferans bu anlamda, söz konusu çalışmaları toparladı. Temel sorun üzerinde, yani gelişmenin sorunlarının çözümünde işçi sınıfının ve partilerinin rolü konusunda canlı bir tartışma oldu. Bu yolda, kimi «üçüncü dünya» ülkelerindeki politik iktidarların karakterinin ve emperyalizmin stratejisinin yarattığı zorluklar analiz edildi. Ulusal kurtuluş hareketinin günümüzdeki toplumsal içeriği de bir başka tartışma konusunu oluşturdu. Ekonomik köleliğe ve emperyalizme askersel-politik bağımlılığa karşı geniş bir cephede verilen sınıf savaşlarında, ulusal çıkarların ve bağımsızlığın savunulması doğal olarak merkezi görev haline geliyor.

Konuşmacılar, yeni bir uluslararası ekonomik düzen için savaşımın (ki, bu barış ve silahsızlanma için savaşımın kopmaz biçimde bağılıdır) emekçi halkın ivedi bir görevi olduğunu dile getirdiler. Savaş tehlikesini orta-

dan kaldırmak için, dünya gelişmesinin ekonomik ve toplumsal sorunlarını militarizme, silahlanma yarışına ve emperyalizmin saldırgan politikasına karşı koyuşla birleştirmenin gerekli olduğu vurgulandı.

Bu, yalnızca azgelişmiş ülkeler için geçerli değildir. Bu bağlamda dikkatimiz, Belçika Hristiyan Sendikalar Konfederasyonu tarafından sunulan «Barış Ekonomisi» başlıklı belgede toplandı. Belge, ekonominin dünya çapında barışçı raylara oturtulması, yoksulluğa karşı daha yüksek bir yaşam düzeyi için, silahlanma harcamalarının azaltılması için savaş gibi önemli bir düşünceyi ortaya koyuyordu.

«Üçüncü dünya»nın yaşamsal sorunlarının uluslararası yönleri üzerine tartışmanın ortaya çıkardığı genel görüş, uluslararası dayanışmanın kendini yalnızca sloganlarda değil, ama herşeyden önce, somut eylemlerde, gelişmiş ve azgelişmiş ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin daha yakın eşgüdümünde ve ortak teorik ve propaganda çalışmalarında ortaya koyduğu oldu.

Konferansa katılan pek çok kardeş parti temsilcisi ile yaptığım kişisel görüşmeler, başka iki seksiyonda «İşçi Sınıfı ve Bilimsel ve Teknik Devrim» konusunu görüşen seksiyon ile, «İşçi Sınıfı, Yığın Hareketlerindeki Eğilim ve Gericiliğe ve Militarizme Karşı Savaşımın Sorunları» konusunu görüşen seksiyonda yürütülen çalışmalar konusunda da bir fikir edinmemi sağladı.

*Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Amath Dansokho:* «Marksistler için en temel sorun, günümüz gelişmelerinin işçi sınıfının tarihsel rolünü doğrulayıp doğrulamadığıdır. Burjuvazi, onu tarihin kenarlarına itmek için politik ve ideolojik çaba gösteriyor. Ancak olgular gösteriyor ki, partileri ve sendikaları ile birlikte, işçi sınıfı insanlığın ilerlemesinin ana itici gücü olarak kalmaktadır. Görüş alışverişinde bulunmuyoruz, gelişmiş ülkelerin işçi sınıfı ile «üçüncü dünya»nın emekçi halkı arasında geniş bir köprü kurmaya yardımcı oluyor.»

*Kanada Komünist Partisi Genel Sekreteri William Kashtan:* «İşçi sınıfının barış için savaşımındaki rolü üzerine yapılan tartışmadan son derece etkilendim. Sosyal demokratlarla sosyalist yönelimli ülkelerin temsilcilerinin komünistlerle görüş alışverişine katılması son derece önemlidir. Bu, pratik ve teorik sorunlar üzerinde geniş bir ideolojik ve politik yelpaze sergilenmesini sağladı. İşçi sınıfı hareketi çerçevesindeki değişik politik güçlerin geniş bir antimilitarist uyumlu eylemi için varolan potansiyelleri daha iyi gördük.»

*Büyük Britanya Komünist Partisi Yönetim Kurulu Politik Komitesine bağlı Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı G. Pooçok:* «İçten bir görüş alışverişinin gerçekleşmesi sonucu, konferans işçi sınıfı hareketinde daha büyük bir karşılıklı anlayış ve yakınlaşmayı getirdi. Gelecekte, biraraya

gelerek yalnızca geniş bir sorunlar yelpazesini değil, somut konuları da tartışmamız gerektiğini düşünüyorum.»

Konferansta ortak bir belge kabul edilmesi yoluna gidilmedi ve her katılımcı kendi sonuçlarını çıkarmakta ve çalışmalarını kendisi açısından değerlendirmekte serbestti. Konferansın ana sonucu, bence, işçi sınıfı hareketinin ve uluslararası bütünlüğünün sorunlarında yeni düşünceler ve yaklaşımlar arayışını teşvik etmesi oldu. Böylesi sorunların çözümünün, işçi sınıfı içindeki tüm ideolojik ve politik eğilimlerin ortak çabalarını gerektirdiğini anlamak, şimdi özellikle önemlidir.

*Refif Samhun  
Lübnan Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi,  
LKP'nin BSS'deki temsilcisi*

## Eşit haklı bağlaşıklar, dürüst ortaklar

### KOMÜNİSTLER VE YENİ SOSYAL HAREKETLER

Günümüzde toplumsal gelişmenin başlıca itici güçlerinden biri demokratik yığın hareketleridir. Tekeller ile halkın büyük çoğunluğu arasındaki uyumsuzluğun derinleşmekte olduğu kapitalist ülkelerde değişik sosyal katmanlardan, değişik politik doğrultulardan insanlar, toplumun militarizasyonuna, saldırı ve savaş politikasına, ırk ayrımına ve ulusal ayrıma, kadın haklarının çiğnenmesine, gençliğin durumunun kötüleşmesine, rüşvetçiliğe, doğal kaynaklara ve çevreye karşı vahşice tutuma son verilmesini giderek daha aktif bir biçimde istemektedirler. Bu hareketler nesnel olarak emperyalizmin gerici çevrelerinin politikasına karşı yöneliktir, barış ve sosyal ilerleme savaşımının ortak seline katılmaktadırlar. İşte bu nedenle, bu hareketlerle iş ve eylem birliğine komünist ve işçi partileri birincil önem vermektedirler.

Bu konuyu (!) aydınlatma çalışmaları çerçevesinde dergimiz, «Komünistler ve yeni sosyal hareketler» konusunda, Avusturya Komünist Partisi MK ile birlikte Viyana'da düzenlediği Yuvarlak masa toplantısının sonuçlarını derleyen bir yazı yayınlamaktadır.

Toplantıyı AKP Başkanı Franz Muhri bir konuşmayla açmıştır. Tartışmalara AKP MK Politik Büro üyesi Ernst Wimmer, Belçika Komünist Partisi MK üyesi Paul Marcus, Frankfurt/Main (FAC) Marksist Araştırmalar Enstitüsü Müdür Yardımcısı Prof. Andre Leisewitz, Danimarka Komünist Partisi MK üyesi Bjoern Groen, Portekiz Komünist Partisi MK aday üyesi Domingos iLopez, İsviçre Emek Partisi MK Politik Büro üyesi Anjuska Weil, İsveç Sol Komünist Partisi Başkanı Yardımcısı ve Riksdag (parlamento) üyesi Viola Claesson ve «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Sorumlu Sekreteri Sergej Tsukasov (SBKP) katılmışlardır.

Dergiyeye bağlı Parti Çalışmaları Deneyim Değişimi Komisyonu tarafından hazırlanan derleme, iki gün süren tartışmaların bütün yönlerini yansıtmaya iddiasında bulunmadan, tartışmalara katılanların konuşmalarında yer alan başlıca görüşlerin bir toplamıdır. Derlemede dile getirilen sonuçlar ve değerlendirmeler, yuvarlak masa toplantısında temsil edilen ülkelerin somut gerçeklerine dayanmaktadır. Değişik nedenlerden ötürü Viyana'daki toplantıya katılmaktan çekinen kimi öteki, bu arada oldukça

(!) Bak: Jorgen Jensen, Rakipler değil, bağlaşıklar, BSS 1985 sayı 4; Ernst Wimmer, Yeni sosyal hareketlerin ideolojisi. BSS 1985 sayı 7; Daniel Fedrigo, Görüş farkları, çevre korumacılarıyla işbirliği için engel değildir, BSS 1986 sayı 2; Robert Steigerwald, Demokratik yelpazenin aktif kesimi, BSS 1986 sayı 11.

*etkili kardeş partilerin biriktirdiği deneyim ve bunların konumları, doğal olarak, yayınlanan bu derlemenin dışında kalmaktadır.*

*Franz Muhri şunları belirtmiştir: Yuvarlak masa toplantımızın konusu yalnız bugün güncel olmakla kalmayıp, önümüzdeki yıllarda giderek daha büyük önem kazanacaktır. Bu sorunun ele alınması, değişik ülkelerden komünistlerin toplumsal gelişmenin öne çıkan sorunlarını birlikte tartışma, dayanışmayı ve işbirliğini güçlendirme istemini yansıtmaktadır. Böyle bir uygulama, değişen dünyanın yeni sorunlarına Marksist-Leninist doğru yanıtlar bulunmasına, her zaman hesaba katılması gereken ulusal özelliklerin daha iyi kavranmasına yardım etmektedir.*

*Görüş ve deneyim değiş tokuşu, bu toplantıya katılanlar için önemli bir zenginlik oluşturmakta, barış için, işçi sınıfının sosyal ve politik kazanımlarını, her şeyden önce çalışma hakkını savunmak, tekellerin soygun politikası karşısında çevreyi korumak için ve sosyalist perspektif uğrunda daha etkili bir savaşım yürütebilmek için bağlaşıklık politikasında yeni görüşler kazandırmaktadır.*

#### «BU İNSANLAR UZUN BİR ZAMAN İÇİN GELMİŞLERDİR»

*Tartışmaya katılanların tümünün belirttiğine göre, yeni sosyal hareketler gelişmiş kapitalist ülkelerinde toplumsal yaşamın önemli bir parçası durumuna gelmişlerdir. Bu hareketleri zamanımızın nesnel süreçleri ortaya çıkarmıştır. Bu süreçler arasında, kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi, bilimsel-teknik devrimin etkisiyle emekçi halkın yapısında hızlanan gelişmeler gibi süreçlere işaret edilmiştir. Emekçilerin giderek daha büyük bir bölümü maddi üretimin dışında çalışmakta ve yeni gerekçelerle politik eylemlere katılmaktadırlar.*

*Kapitalizmin genel bunalımının hemen hemen her belirtisinin karşısında şu ya da bu sosyal hareket oluşmaktadır. Emperyalizmden kaynaklanan ve giderek artan savaş tehlikesine karşı kapsamı ve aktifliği bakımından eşi görülmemiş barış hareketi, çevrenin kirletilmesi ve yıpratılmasına karşı çevreyi koruma hareketi, demokrasinin boğulmasına karşı antiotoriter akımlar, kamuoyunun bilinciyle oynanmasına karşı «kontra-kültür» savaşçıları, tüketiciliğin aşılmasına karşı «alternatif yaşam tarzı» taraftarları güç kazanmaktadır. Bunalımın ve tekellerce uygulanan politikanın darbeleri altında, kadın ve gençlik hareketi, emeklilerin birlikleri, kiracı dernekleri gibi geleneksel olarak varolan toplumsal hareketlerin birçokları güçlenmiş ve yeni nitelikler kazanmıştır. Ernst Wimmer'in vurguladığına göre, böyle bir gelişme, tekelce devlet sermayesinin yalnız işçi sınıfını sömürmekle kalmayıp, günümüz kapitalist toplumunun en geniş halk katmanlarını da baskı ve ezgi altında tuttuğu yolundaki Marksist-Leninist saptamanın doğruluğunu kanıtlamaktadır.*

Tartışmaya katılanlar, «yeni sosyal hareketler» kavramını metodolojik olarak ele alarak, bu kavramın kardeş partilerde henüz net bir biçimde formüle edilemediğini, ama bu partilerin eskiyle yeninin, geçici olanla perspektif olanın, sosyal etmenlerle politik faktörlerin diyalektiğine uyarak ve somut durumların özgünlüğünü titizlikle dikkate alarak yürüttükleri analiz çalışmalarında başarıyla kullanıldığını belirttiler.

Söz konusu hareketlerin ayırdedici niteliği, bunların, göklere çıkarılan «çoğulculuk» çerçevesinde aslında şu ya da bu biçimde büyük sermayenin egemenliğini sürdürdüğü burjuva toplumundaki politik kurumlar sisteminin dışında oluşmuş ve gelişmekte olmalarıdır. Tartışmada belirtildiğine göre, Batı Avrupa ülkelerinin çoğunluğunda, muhafazakar ve sağ reformist partilerin politik yaşamdaki güçlenişi, daha değişik ölçüde işçi hareketiyle bağlı bulunan gençlik ve öğrencilerin 60'lı yılların sonundaki başkaldırılarıyla kesilmiştir. O coşkulu, fırtınalı dönemin yankıları bugün de duyulmakta ve günümüzdeki protesto biçimleri üzerinde etkide bulunmaktadır.

Tartışmalar sırasında bunu inandırıcı bir biçimde doğrulayan olgular dile getirilmiştir. Örneğin, Danimarka'da 1968'den sonra sol partilerin etkisi artmıştır ve bugün bütün genç seçmenlerin üçte biri kadarı oyunu bu partilere vermektedir. Orta, ara katmanların önemli ölçüde sola yöneldiği gözlenmekte, bunlar yeni hareketlerin temelini oluşturmakta, kadın ve gençlik örgütlerinin istemleri daha radikal nitelik kazanmış bulunmaktadır. İsviçre'de, özellikle onun Almanca konuşulan eyaletlerinde 60'lı yılların sonundaki direngen gençlik, zamanında işçi hareketiyle ortak savaşında elde ettiklerini yitirmeden, «yeşiller hareketi» içinde yaşanmıştır». Avusturya'da, bugünkü yığın hareketlerinin birçok temsilcisi, 60'lı yılların sonunda ve 70'li yılların başındaki «yeni sol»culardan farklı olarak, şu ya da bu sınıfın çıkarlarını temsil etme iddiasında bulunmakta, kendilerinin «sağ ile sol arasındaki uyumsuzluğu aşıp yükseldiklerini» sanmaktadır. Eskilerine oranla bu hareketler, sosyal yapısı ve içinde yer alanların yaş farkı bakımından daha kapsamlıdır ve öteki ülkelerdeki gibi protestoları genellikle üretim alanının dışında geliştirmekte olsa bile, emek dünyasına daha yakındırlar. Bu tür hareketlere katılanlar arasında her şeyden önce ücretli memurların temsilcileri (yaklaşık %50), henüz mesleki hazırlık aşamasında bulunan gençler (üçte biri kadarı) ve yüksek düzeyde kalifiye işçiler yer almaktadırlar.

Andre Leisewitz'in kanısına göre, «yeni sosyal hareketler» kavramı yeni konulardaki ve çatışmalı alanlardaki artışı, özellikle günlük yaşam, tüketim, insanlar arası ilişkiler, enformasyon, eğitim, öğrenim vb. alanlarda ortaya çıkan sorunları yansıtmaktadır. Daha tam söylersek, bunların yalnız bir bölümü «yeni» sayılabilir. Anjaska Weil bu kavrama, yeni konulara eğilen güçleri, örneğin çevreyi koruma ve antinükleer

hareketleri ve aynı şekilde, eski sorunlara yeni bir yaklaşım tarzı gösterenleri de katmıştır. *Domingos Lopez'in* belirttiğine göre, Portekiz'de bu tür hareketler geniş bir yelpaze oluşturuyorlar. Örgütlü bir temelde hareket eden bu hareketler halkın değişik antitekelci katmanları ve gruplarının önüne çıkan büyük ve küçük sorunları çözmeye çalışmakta ve kendi özgün çıkarlarını savunmak için çaba harcamaktadırlar. Bütün bu değişik akımlar, 1974 Nisan Devrimi sonucunda ortaya çıkan demokratik düzeni savunma savaşımının potansiyelini artıran genel sele katılmaktadırlar. Komünistler yığınlar arasındaki aktif çalışmalarını genişletmeyi ve sosyal hareketlerin gelişmesine yardımcı olmayı görev bilmektedirler. PKP'nin devrimden çok daha önce başlayan ardıcıl rotası budur. *Paul Marcus'un* vurguladığına göre, sol güçlerin belirli bir ölçüde ihmal ettiği görece geleneksel toplumsal örgüt ve kuruluşlar, birlikler, bundan kısa bir süre önce kurulan muhafazakar nitelikteki çevreyi koruma partisinin kucağına düşmüşlerdir. *Viola Claesson'un* anlattığına göre İsveç'de çevreyi korumaya yönelik halk hareketi, neredeyse yüzyılın başında ortaya çıkmış, antinükleer protesto hareketi oldukça eskiden beri gelişmektedir, ama yeni tehlikeler belirlediği ölçüde, bunlara karşı savaşım biçimleri de ortaya çıkmaktadır.

*Ernst Wimmer'in* görüşüne göre, geleneksel olmayan hareketlerin protesto hareketleri niteliği taşıdığı ortadadır. Ama aynı zamanda bunların birbirinden çok farklı amaçları vardır. Örneğin, Avusturyalı «yeşillerin» bir bölüm toplumda köklü dönüşümleri gereksiz saymaktadır. Bunlar, sosyal yatırımlar zararına, yani sonuç olarak halkın en güvencesiz kesimlerinin zararına, çevreyi koruma alanına harcamalar ayrılarak, yalnız «serbest pazar ekonomisinin önceliklerini çevreyi koruma hümanizminin hizmetine sokmak» istemektedirler. Alternatifçiler denen kesimin istemleri daha da ileriye gitmektedir. Bunlar kendilerini yeni kurtuluş hareketi olarak, «dayanışmaya ve insanların gereksinimlerinin giderilmesine dayalı bir toplum» için savaşçılar olarak görmektedirler. Bunlara göre, bu toplumda insanlar «aptallaştırılan ve çarpıtılan işlerden», «işsizlikten, militarizasyondan ve ekolojik yıkımlardan» kurtulmuş olacaktırlar.

Bu değişik ideolojiler kargaşasında, yalnız farklı değil, aynı zamanda birbirine karşıt konumlara da rastlanmaktadır. Yelpaze, açık anti-Marksist savlardan Marksizmin etkisini hisseden görüşlere, gerici romantizmin ve sosyal-demokratizmin biçimlerinden kapitalizm çerçevesinde tamamen özerk ve özyönetimli yaşam hayallerine dek uzanmaktadır. Bu akımların çoğunun ortak karakteri, K. Marks'ın anlattığı biçimdeki ütopyizmdir. K. Marks şunları yazmıştır: «Ütopistler tam da politik biçimleri sosyal temellerinden ayıran ve bunları genel, soyut dogmalar olarak öne süren kişilerdir». (2)

(2) K. Marks ve F. Engels, *Yapıtlar*, c. 4, s. 481. (Rusça, «Demokratik birlik üzerine, 6 Şubat 1848'deki Tartışma Üzerine»den.)



Bu hareketlerin en güçlü yanı, ivedi sorunlara hemen tepki göstermeleri, hareketlilikleri, çeşitli eylem biçimleri bulma yetenekleridir. En büyük zayıflıkları ise, bunların yalnız çok az sayıdaki temsilcilerinin belirleyici sorunları mülkiyet ve iktidar ilişkilerinin ışığında, sınıf savaşımında görmeleri ve bunların çoğunun hem kapitalizmi hem de reel sosyalizmi aynı ölçüde yadsımaları, yani gerçek bir toplumsal alternatif önermemeleridir.

Sol kanattaki bilinçli antikapitalist güçleri ve sağdaki «ekoliberalleri», aynı şekilde bu hareketlerin içinde yer alan faşizan unsurlardan oluşan küçük bir grubu bir yana bırakırsak, bu hareketlere katılanların çoğunluğu, kendi güç ve yöntemlerine dayanarak varolandan tamamen farklı herhangi bir dünya yaratmak istediklerini söylemektedir. Egemen sınıfın erkinin nasıl yıkılacağı sorusu ise geçiştirilmektedir.

Söz konusu eğilimler her değişik durumda değişik biçimlerde ortaya çıksalar bile, tartışmada söz alanların çoğunluğu, yeni sosyal hareketlerin ideolojik konularının böyle analiz edilmesini kabul etmişlerdir. Örneğin, İsviçre'deki çevre korumacıları arasında, aşırı sağcı, şovenist belgileri, bu ülkedeki yabancı işçilerin sınırdışı edilmesi istemini destekleyenler vardır. İsveç temsilcisi ülkesindeki bu tür birçok harekette açık gerici güçlerin bulunmamasına dikkat çekmiştir. Federal Almanya Cumhuriyeti'nde ve Danimarka'da her şeyden önce, birçok durumlarda açıkça ortaya çıkan antitekelci çizgiler taşıyan, ama bununla birlikte burjuva toplumunun sınırları dışına çıkmayan radikal-demokratik akımlar söz konusudur.

Tartışmalar sırasında belirtildiğine göre, yeni hareketler eklektik ve şekilsiz olmalarına, kendilerine özgü örgütsel zayıflıklarına ve istikrarsızlıklarına karşın, çoğu durumlarda, hem parlamento dışı eylemlerinde hem de seçim savaşımında yığınların güçlü desteğini kazanmışlardır. Bu hareketlerin öncelikle «tek bir davanın hareketleri» oldukları, dolayısıyla kalıcı olmadıkları yolunda, bundan birkaç yıl önce ortaya atılan görüş, doğrulanmamıştır. Tersine, bu hareketlerin birçoğu istemlerinin kapsamını genişletmişler ve hatta FAC, Belçika, İsviçre ve Portekiz parlamentolarında temsilcileri bulunan politik partilere dönüşmüşlerdir.

*Bjoern Groen*'in dile getirdiği görüş, bu gelişmeyi doğrulamıştır. Buna göre «bu insanlar uzun bir zaman için gelmişlerdir» ve kendilerine yeni hareketler denmez olduktan sonra da ağırlıklı sosyal faktör olmaya devam edeceklerdir. Bununla birlikte şöyle bir kaygı ortaya çıkmaktadır: Parlamento içindeki çalışmalarını bunların yığınlarla bağlarını zayıflatmayacak mı ve bu «yeşil» partiler burjuva toplumundaki politik satranç tahtasında birer piyon durumuna gelmeyecekler midir? Ve aynı şekilde, bunalıma uyma yeteneğiyle tekelci-devlet kapitalizmi, emekçiler zararına, çevreyi koruma faaliyetlerini belirli ölçüde genişleterek, çevreyi korumacıların protesto dalgasını kıramayacak mıdır?

Tartışmalar sırasında bu sorulara kesin yanıtlar verilmemiştir. Örneğin, FAC'nde «yeşillerin» evrimini Alman Komünist Partisi, kendi parlamento dışı faaliyetlerinin belirli ölçüde zayıflaması tehlikesi olmakla birlikte, yığın temelinin korunması ve ileri sürülen istemlerin düzeyi açısından bir bütün olarak olumlu bulmaktadır. Konuşmacıların dile getirdiğine göre, Belçika'da ve İsviçre'de ekoloji partileri, bizzat bu hareketlerle kıyaslandığında, geriye doğru atılmış bir adımdır. İsveç «yeşiller»inin kendi partilerini kurma kararını komünistler, aynı şekilde olumsuz bulmaktadırlar. Portekiz Komünist Partisi'nin kanısına göre, somut ve daha genel istemleri savunmak için ortaya çıkan değişik sosyal hareketler, bir yandan yeni yeni güçleri kazanarak etki alanını genişletmeli, öte yandan da politik, ideolojik ve dinsel inançlarındaki farklılıklara bakmaksızın bunlarda kendi çıkarlarının savunucularını gören bütün güçleri birleştirerek, bütünsel özünü korumalıdır.

Proleter olmayan protesto hareketlerinin sosyal temeli gelişme eğilimi göstermektedir. Sanayileşmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfının geleneksel müfrezeleri sayıca azalmaktadır. Aynı zamanda, üretim dışı alanlarda çalışanlar artmaktadır ve aydınların, yüksek düzeyde kalifiye ücretli emek kategorilerinin rolü ve yeri büyümektedir. Örneğin, Belçika'da iş gücünün % 67,3'ü hizmetler alanında çalışmaktadır. Yeni katmanların yaşam, çalışma ve ücret koşulları kendilerini işçi sınıfı ile giderek daha da yakınlaştırmasına karşın, bu katmanların büyük çoğunluğu kendisini işçi saymamakta ve sınıfsal olmayan belgilere daha yatkındır.

Kapitalizm, yeni sosyal hareketlerin uğrunda savaşım yürüttüğü sorunların hiç olmazsa bir bölümünü çözebilecek midir, ya da kendisinin bu sorunları çözmeye yetenekli olduğuna ikna edebilecek midir? Ekolojiden söz edecek olursak, bu alanda belirli ilerlemeler olanaklıdır: Yığınsal kamuoyu hareketi de, doğal kaynakların korunması gereksinimi de bunu dayatmaktadır. Bu yapılmadan ekonomik faaliyetlerde ilerleme, dolayısıyla kâr artışı olamaz. Ama, en geniş halk katmanlarının istediği yetkin, etkili demokrasi konusundaki temel sorun, tekelci-devlet kapitalizmi koşullarında çözülemez. Tartışmalar sırasında söz alanların belirttiğine göre, hem üretim ilişkileri alanında hem de bu alanın dışında, yalnız kapitalizmin bunalımının derinleşmesi, hoşnutsuzluğun artması ve emekçi halkın bütün protesto biçimlerinin genişlemesi beklenebilir.

#### «KIZILLAR» VE «YEŞİLLER»

Yığınlar içindeki yeni sosyal hareketlerin pratiğinde, çalışma tarzında komünistler için öğretici neler vardır? Bunlar arasında işbirliği perspektifi nasıldır? Bunları birleştiren ve ayıran, daha aktif ortak eylem yürütmelerini engelleyen nedir? Biriken deneyim neyi göstermektedir ve kardeş partiler bu konuda önlerine ne gibi görevler koymaktadırlar?

Ortaya konan bu soruları ele alırken tartışmaya katılanların belirttiklerine göre, yukarıda sıralanan objektif faktörlerin yanısıra, yeni hareketlerin yükselmesine yardımcı olan bir dizi subjektif etmenler de vardır. Nitekim, tekelci-devlet kapitalizmi sistemine entegre olmuş reformist partilere karşı güvenini yitiren birçok insan bu karamsar tutumunu komünistler için de geçerli saymıştır. Kuşkusuz, haksız olarak. Ama, *Ernst Wimmer*'in belirttiği gibi, burada bizim için çıkarılacak dersler yok mudur? Örneğin, Avusturya'da Komünist Partisi üye sayısının azlığı ve görece yalıtılmışlığı nedeniyle, yeni istemler uğrundaki savaşı zamanında gerekli yatağına akıtamamıştır, üretim alanı dışındaki çatışmaları uzunca bir zaman ikinci derecede sorunlar olarak görmüştür.

*Paul Marcus* Belçika Komünist Partisi'nin 25. Kongre'sinde geleneksel sol güçlerin bir dizi Batı Avrupa ülkesindeki seçimlerde başarısızlığının nedenlerine özellikle dikkat çektiğini anlattı. Ona göre Kongre kararlarında bütün bu güçlerin toplumda meydana gelen değişikliklerden, doğal çevre ve yaşam kalitesi, yararlı emek ve kültürel kazanımlardan yararlanma hakkı gibi konularda kapitalist sistemin değişik yönlerine karşı protestonun, yani toplumu değiştirmekten çok «başka türlü yaşama» istemini yansıtan protestonun yeni biçimlerinin belirmesinden gözle görülür bir gecikmeyle sonuçlar çıkarmakta oldukları belirtilmiştir.

Tekellerin politikasından zarar gören halkın önemli bir bölümü, on yıllar boyunca antikomünizmi aşıl原因an burjuva propagandasının yoğun etkisi sonucu, geleneksel sol güçlerin önerdiği protesto biçimlerinden başka protesto biçimlerine yönelmektedir. Bu propaganda tarafından korkutulan yeni sosyal hareketlerin belirli çevreleri birçok ülkede, örneğin Avusturya'da ortak eylemler sırasında bile komünistlerle aralarına mesafe koymaya çalışmaktadırlar. Tartışmada söz alanlar, günümüzde gençlerin «mağara» antikomünizminin peşinden gitmeye daha az yatkın olduklarını vurguladılar. Belirtildiğine göre, buna karşın gençlik çevrelerinde antikomünizmin öteki yüzü sayılabilecek goşist biçimleri, örneğin, Züriçh'li «dargın» genç insanların, komünistlerin yüzlerine siz artık 60 yılı aşkın bir zamandır istemekte, savaşmaktasınız, ama sonuçlar nerede? diyerek dile getirdiği biçimleri belirlemektedir.

Tartışmaya katılanların belirttiklerine göre, politik ve ideolojik durumun bütün karmaşıklığına ve değişik türden objektif ve subjektif etmenlerin baskısına karşın işçi sınıfının öncüsünü yeni sosyal hareketlerin temsilcileriyle yakınlaştıran birçok şey vardır. Herşeyden önce, emekçilerin değişik ücretli katmanlarının çalışma ve yaşam koşulları eşit bir düzeye gelmektedir. Bu katmanlar üretim araçlarına karşı tutumları ve sömürünün karakteri bakımından sanayi işçilerine iyice yakınlaşmakta, belki de farkında bile olmadan, sanayi işçileriyle kaynaşmaktadırlar. Orta katmanların yeni sosyal hareketler çerçevesinde yükselttiği birçok istem, işçi sınıfını da ilgilendirmektedir. Öte yandan, bu katmanlar giderek daha çok

politize olmakta, sendikal savaşıma katılmaktadırlar. Bunların katılımıyla, örneğin Danimarka'da 1970–1980 yılları arasında sendikalar sayıca %50 artmıştır, Avusturya'da ise en savaşkan sendikalar özel işletmelerdeki memur sendikalarıdır.

Yuvarlak masa toplantısına katılanlardan bazılarının belirttiğine göre, bu gibi eğilimler protestonun «kızıl» ve «yeşil» mihverlerinin perspektifte daha sık birlikte yürüyeceklerini söyleyebilmemize hak vermektedirler. Komünistlerin sosyal hareketlerle ilişkileri, yalnız sınıfsal birliklerin politikası sorunu değil, aynı zamanda giderek daha da çeşitlilik kazanan ve öncülük rolünü her zaman en deneyimli, ideolojik bakımdan güçlü ve örgütlü olan işçi sınıfının oynadığı ve oynamakta olduğu yeni ücretli emek dünyası içindeki eylem birliğinin sorunudur. Bu rolün güçlenmesi bugün, işçi sınıfının hegemonyası konusunda çoktan bilinen gerçekleri tekrarlamakla, kendi görüşlerini başkalarına dayatmakla değil, her günkü çalışmalarla ve sabırla diyalogu ve eylem birliğini düzenlemek, güçlendirmekle olanaklıdır.

Komünistler sendikalar ile, bu arada sol doğrultudaki sendikalar ile yeni orta katmaların örgütleri, değişik türden birlikler ve protesto hareketleri arasında işbirliğine her bakımdan yardımcı olmaya çalışmaktadır. Örneğin Belçika Komünist Partisi'nin, militarist ve aşırı sağcı çevrelerin politikasına alternatif olarak önerdiği «barış ekonomisi» konsepti buna yöneliktir. FAC'deki sendikal hareket çerçevesinde komünistler, fabrikalarda ve bürolarda bilgisayarlarla işleme uygulamasına geçilmesine karşı, aynı biçimde ülkedeki her vatandaş için hazırlanan bu elektronik dosyaların gerekli bilgilerle doldurulması için genel sayım yapılmasına karşı kamuoyunun protesto kampanyasını desteklemişlerdir.

Radikal-demokratik protesto taraftarlarının birçok politik amaçlarını komünistler paylaşmakta ve bu amaçlar, bunların program belgelerine yansımaktadır. En başta söz konusu olan, toplumun yaşamında tekelci-devlet kapitalizminin idari ve üretim aygıtının baskısının artırılmasına son verilmesi, yığınların ve geniş kamuoyunun gerçek özlemlerini yansıtabilecek olan etkili bir dolaysız ve temsili demokrasi sistemi kurulması istemidir. *Ernst Wimmer*'in belirttiğine göre, bununla birlikte Marksistler, geniş gençlik katmanlarının ve alternatif protesto hareketinin öteki taraftarlarının, giderek daha az hoşuna giden burjuva demokrasinin biçimsel karakterine işaret etmektedirler. Avusturya'da somut olarak söz konusu olan, büyük sermayenin reformist partilerle birlikte yarattığı ve yerleştirdiği «sosyal partnerlik»in kokuşmuş havasını dağıtmaktır.

Çok önemli ve bir zamanlar sanıldığıının tersine hiç de ikincil olmayan bir sorun, çevreyi koruma sorunudur. Bu, komünistler ile yeni hareketler, özellikle bunların ek aktif kesimi olan «yeşiller» arasında karşılıklı anlayışın sağlanmakta olduğu bir sorundur. Marksist analiz, bu sorunun çözümünün, tartışmaya katılanlardan birinin belirttiği gibi, «yeni Lud-

dizm» anlamına gelecek olan bilimsel-teknik ilerlemeyi frenleme yoluyla olmayacağını göstermektedir. *Andre Leisewitz*'in kaydettiği gibi, tam tersine, üretim güçlerinin ekolojileşmesi daha yüksek bir emek üretkenliği bilim ve tekniğin kazanımlarının daha iyi kullanılmasını gerektirmektedir.

Komünist partilerinin çoğunluğunun nükleer enerjiyle ilgili konularını, onların bu konuda çevre korumacılarıyla görüşlerinin çakışmasını ve farkların olmasını bu ilkesel yaklaşım belirlemektedir. Bu görüşlerin tam çakışmasından yalnız *Viola Claesson*'un konuşmasında söz edilmiştir. Onun belirttiğine göre, İsveç Sol Komünist Partisi çoktandır çevre korumacılarıyla birlikte İsveç'teki atom santrallerinin sökülmesinden ve bunların başka, bu arada yinelenen enerji kaynaklarıyla değiştirilmesinden yana çıkmaktadır. Atomun, hatta barışçı atomun içinde gizlediği tehlike, Harrisburg (ABD) ve Çernobil (SSCB) Atom Enerji Santralleri'ndeki kazalar sırasında tüm boyutlarıyla ortaya çıkmıştır. Yoğun nüfuslu Batı Avrupa ülkelerinde bu tür olayların sonuçları çok daha acı olabilirdi. İsveç Sol Komünist Partisi'nin temsilcisinin görüşüne göre, İsveç atom elektrik santrallerinin sökülmesinde örnek olmalıdır ve öteki Batı Avrupa ülkeleri bu örneği daha sonra izlemelidirler.

Tartışmaya katılanların bu konudaki tutumları büyük farklılıklar göstermektedir. Alman Komünist Partisi ve İsviçre Emek Partisi ilkesel olarak atomun barışçı kullanımına karşı çıkmamaktadırlar. Ama her ikisi de, tıpkı Avusturya, Belçika ve Danimarka komünistleri gibi, bu ülkelerin topraklarını yeni atom elektrik santralleri kurulmaması gerektiği konusunda «yeşillerin» görüşünü paylaşmaktadırlar. Genellikle işletme güvenliği ve nükleer artıkların gömülmesindeki güvenlik açısından. Ama yalnız bu değil. Örneğin, Portekiz Komünist Partisi'nin kanısına göre, bu tür santrallerin kurulması Portekiz'in yabancı sermayeye bağımlılığını artıracaktır. Kamuoyunun istemi üzerine Batı Avrupa'daki en büyük atom elektrik santrallerinden birinin dondurulmuş olduğu Avusturya'da Komünist Partisi bu santralin işletilmesinin yalnız tekellerin yararına olacağını belirlemektedir.

Marksistlerin kanısına göre, ekoloji sorunlarını ve bilimsel-teknik devrimle ilgili öteki karmaşık sorunları köklü bir biçimde yalnız sosyalizm çözebilir. Çünkü sosyalizmde tekellerin soygun politikasının yerine planlı ekonomi gelmektedir ve yalnız üretimin ve birikimin artırılması değil, sosyal-ekonomik ilerlemenin bütün sorunlar kompleksi dikkate alınmaktadır.

Ama biz, *Viola Claesson*'un ifade ettiği gibi, sosyalizmin zaferini, sosyalizme zehirlenmiş ve yıpratılmış bir çevreyle varılmasını bekleyemeyiz. Bu çevrenin korunması için daha şimdiden savaşmak gerekmektedir ve bunda «kızıklar» «yeşiller» ile omuz omuza gitmektedirler. İSKP ekoloji hareketinin çok eski ve eşit haklı üyesi ve bu hareketin görüşlerinin ve istemlerinin parlamentodaki temsilcilerinden biri olarak, önemli bir de-

neyim biriktirmiştir. *Viola Claesson* şöyle dedi: Marksist öğrenim ile politik inançların insanı nasıl çevrenin yıpratılmasına karşı aktif savaşıma getirdiğinin bizzat örneği olabilirim. Birçokları politik bilinçlerini ekoloji savaşımı içinde geliştirmişler ve bu savaşımdan geçerek partiye gelmişlerdir. İsveç komünistlerinin parlamentoda ve yığın hareketlerindeki aktif çalışmaları, doğayı koruma sorunlarına sürekli gösterdiği ilgi, ülkede bundan bir süre önce kurulan ekoloji partisi için dar bir eylem alanı bırakmamaktadır. Bu parti son seçimlerde oyların %2'sini bile alamamıştır.

Bu görüşü geliştiren *Donigos Lopez*'in belirttiğine göre, komünist partilerinin enerjik davrandığı yerde, bu partiler çevreyi başkalarının savunmasını beklememektedirler. Buralarda komünistlerin yığınlar içindeki konumları güçlenmektedir. Bu partiler, örneğin, bir işletmenin bir nehri zehirlediğini duyunca, en değişik protesto biçimlerini kullanarak halkı seferber etmektedirler. Ve çoğu kez bu başarı sağlamaktadır. Komünistlerin yönetimde bulunduğu belediyeler, merkez hükümetin yatırımlarını beklemeden bile, yerli halkı, okul, çocuklar için oyun sahaları ve yerleşim merkezinin bayındırılması için örgütlenmektedirler.

*D. Lopez*'in konuşmasına devam ederek şunu vurguladı: Yalnız çok az bir bölümünün yeni olarak nitelenebileceği değişik sosyal katmanlar, Portekiz'de demokrasi için, emekçilerin çıkarları için savaşıma büyük katkıda bulunmaktadır. PKP, küçük ve büyük akımların birleştiği geniş ve yığınsal halk hareketi, parlamentoda varolan ve Sosyalist Parti'yi, Demokratik Yenilenme Partisi'ni, PKP'ni, Portekiz Demokratik Hareketi'ni ve «yeşilleri» içeren çoğunluk temelinde yeni bir hükümet kurulması olanağını yaratmak için gerekli olduğu kanısındadır. Böyle bir hareket, demokratik düzeyi yıkmaya çalışan sağcı çevrelere karşı koyabilecek alternatif iktidarın dayanağıdır.

Portekiz'deki «yeşillerin» partisine gelince, bu parti görece küçüktür ve komünistlerin ardından gitmeye hazır olmayan, ama öteki politik güçlerden hayal kırıklığına uğrayan protesto hareketindeki gençlerin ve orta katmanların bir kesimini kendinden yana çekmektedir. PKP «yeşillere» bir seçim bloku olan Halkın Birliği İçin Bağışıklık çerçevesinde birlikte çalışmayı önermiş ve kendilerine parlamentoda en azından bir sandalye için güvence vermiştir. İşbirliği kurulmuştur ve gelişmektedir. Çevre koruyucuları halkı söz konusu seçim blokunu desteklemeye çağırmaktadırlar.

Deneyim değişik tokuşu sırasında *Ernst Wimmer*'in belirttiğine göre, Avusturya'daki yeni sosyal hareketler içinde komünistler için değerli şu ilke geçerlidir: Eğer bir adaletsizlik görüyorsan, ona karşı savaş. Bir köşede oturup akıl vermesini sevenlere, bu hareketlerde de saygı gösterilmez. En ivedi sorunlara hemen tepki gösterme yeteneğine gelince, bu konuda söz konusu hareketlerden öğrenilecek şeyler vardır. Ortak istemler için harekete geçme olanağı olduğu zaman komünistler, bu olanağı kaçırmamaya çalışmakta, işbirliğine gitmekte ve bunu yaparken peşin

koşullar ileri sürmemekte, ama ortaklarının ideolojik nitelikli koşullar öne sürmesinde izin vermemektedirler. PKP'nin deneyimi şunu göstermiştir: Dünya görüşleriyle ilgili sorunlar ön plana çıktığı zamanlar-genellikle ortak eylemler yapılması sağlanamamaktadır.

Konuşmacının belirttiğine göre, bağlaşıklık politikasında en önemli unsur, kendi ideolojik «benliğini», kendi ideolojik konumlarını koruyarak, sekterlikten kaçınmaktır. Eğer ortaya çıkan sorunların sınıfsal doğasını açıklayabilirler, ilkesizliğin hiçbir zaman iyice hizmet etmediğini gösterebilirlerse, «kızıklar» en iyi «yeşiller» olabilirler. Tam da bu açıdan hareketle Avusturya komünistleri yeni hareketlerin gerici, faşizan kanadını elden geldiğince yalıtılmaya, «ekoreformistleri» nötralize etmeye ve radikal-demokratik güçleri adım adım işçi hareketine yakınlaştırmaya çalışmaktadırlar.

Danimarka komünistleri görevleri şöyle ortaya koymaktadırlar: Yeni sosyal katmanlar arasında yer etmek, bunlar arasında işçi sınıfının amaç ve görüşlerini propaganda etmek, kendi somut çalışmalarıyla öncü konumlara hareket ettirmek. Ama bu arada, *Bjoern Groen*'in belirttiği gibi, söz konusu hareketlerin kendi doğası, kendi bilinç düzeyi ve kendi özgül amaçları olduğunu, hiç unutmamak gerekmektedir. Yeni sosyal hareketleri bunlardan uzaklaştırmaya çalışmak, açık bir hata olacaktır. Ve tersine, kararlı ortak savaşım, başarılar getirmektedir. Örneğin, Danimarka'nın AET'ye üye olmasına karşı Ulusal Hareket (gerçi bu hareket «yeni sosyal hareketlerle» özdeşleştirilemez) başarısını böyle sağlamıştır. 1972 yılındaki halk oylamasında oyların üçte birini kazanmış, bu yıl ise, yine bizim yardımıyla, «Orta Pazar»ın politikleştirilmesi için planlanan önlemlere karşı güçlü eylemler örgütlemeyi başarmıştır. Danimarka Komünist Partisi sosyal bağlaşıklıkların genişletilmesini, sosyal-demokratlar ile ve Sosyalist Halk Partisi ile birlikte parlamentodaki sağcı çoğunluğu yenilgiye uğratmak için tabandan baskı yapılmasını umut etmektedir.

*Andre Leisewitz*'in konuşmasında belirttiği gibi, Batı Almanya komünistleri birincil görev olarak halkın barışsever, demokratik çoğunluğunun FAC'nde yeni politika için, sadece yeni bir hükümet için değil, bizzat yeni politika için bütünsel bir seçim platformuyla ortaya çıkabilmesini görmektedir. Çünkü geçmişte Hristiyan Demokrat Birlik/Hristiyan Sosyal Birlik olmadan da halk düşmanı politika yürütülebilmiştir. «Yeşillerin» yöneticileri sağcı koalisyonu yenilgiye uğratmak için bütün sol ve demokratik güçlerin ortak eylemler yapma önerilerini reddetmeseydiler, «yeşiller» böyle bir seçim platformunda önemli bir rol oynayabilirlerdi. Bununla birlikte Alman Komünist Partisi önemli muhalefet potansiyeli taşıyan yeni sosyal hareketlerle ilişkilerde yeni perspektifler olduğunu görmektedir.

Savaşım biçimlerine gelince, komünistler her somut durumda en çok olumlu sonucu veren savaşım biçimlerinin kullanılmasını her zaman sevlamışlardır. Federal Almanya Cumhuriyeti'nde örgütlü protesto bugün,

yurttaş girişimlerinde, yardımlaşma gruplarında, «alternatif mağazalar» vb. biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Kamuoyunun dikkatini çeken, oldukça ilginç biçimler de vardır. Aktif güçlere yönelen, protesto hareketini genişletmeye çalışan FAC komünistleri, örneğin, atom elektrik santralleri için termik yayımlı elemanları işleme fabrikasını işgal etme denemesine, Frankfurt havaalanına askersel amaçlarla da kullanılabilir yeni uçuş pistleri yapılmasına karşı direnişe vb. katılmışlardır.

İsviçre Emek Partisi, dil farklarına göre birçok eyalete, üretim koşullarının ve sosyal savaşım koşullarının büyük farklılıklar gösterdiği birçok eyalete ayrılmış bulunan bir ülkenin özgül koşullarında çalışmaktadırlar. Öteki güçlerin partiye karşı tutumunu, onun kendi ağırlığı, eyalet yönetimlerine ya da yerel yönetimlere katılımı belirlemektedir. Komünistler en doğru girişimlerinde bile her zaman başarılı olamamaktadırlar. *Anjuska Weil* konuşmasına devamla şunları söylemiştir: Deneyim bizi tartışmalar sırasında partnerlerimizi dikkatle dinlemeyi, bu tartışmalara herşeyden haberdar bilgiler gibi değil, gerçeği birlikte aramak için katılmayı öğretmiştir. İsviçre komünistlerinin sosyal hareketlerdeki önemli bir eylem alanı olarak biz, yabancı işçilere ve mültecilere karşı kin beslenmesine, yabancı düşmanlığına karşı savaşımında bağlaşıklar kazanmakta görmekteyiz. Partimiz açık, demokratik ve dayanışmacı bir İsviçre için, ülkenin dünya topluluğundan yalıtılmasına karşı hareketi desteklemektedir.

Tartışmaya katılanların tümünün belirttiği gibi, tekelci sermayenin emekçiler üzerindeki baskısını artırması karşısında komünistler, yeni protesto hareketlerinde yer alan toplum katmanlarıyla sosyal bağlaşıklıkların kurulmasına ve güçlendirilmesine birincil önem vermektedirler. Lenin'in, yığınlara «her katmanın, mesleğin vb. özelliklerini ve psikolojisindeki özgül çizgileri anlayabilmek için özel bir sabırla ve dikkatle . . . »<sup>(3)</sup> yaklaşma ögüdüne uymaya çalışmaktadırlar. Her işbirliği iki taraflı olur ve buna katılan tarafların iyi niyetine bağlıdır. Partnerlerin komünistlere karşı önyargılardan kurtulup kurtulamıyacaklarını yaşam gösterecektir. Komünistler ise şuna inanmaktadırlar: Köklü bir çıkar farkı yoktur, demek ki, V. İ. Lenin'in öğrettiği gibi, «bu bağlaşıklık «dürüst bir koalisyon», dürüst bir bağlaşıklık olabilir»<sup>(4)</sup>.

## BARIŞI KORUMAK ORTAK BİR DAVADIR

Komünistlerin en değişik toplumsal akımların temsilcileriyle böyle dürüst, eşit haklı işbirliği en aktif ve geniş biçimde, barış hareketi çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Kimi konuşmacılar, örneğin, İsviçre'de ya

<sup>(3)</sup> V. İ. Lenin, *Tüm Yapıtlar*, c. 41, s. 192. (Rusça, 1920'deki Komünist Enternasyonal'in 2. Kongresi'ne Tezler»den.)

<sup>(4)</sup> Agy, c. 35, s. 102. («İşçilerin emekçilerle ve sömürülenlerle bağlaşıklığı»ndan, 1917.)



da Portekiz'de barış savaşımı değişik nedenlerle bugünkü ölçülerine göre kısa bir süre önce ulaştığı için, bu hareketi «yeni» hareketlere dahil etmemektedirler. Batı Avrupa'nın öteki ülkelerinde barış savaşımının, bu savaşıma işçi sınıfının ve öteki toplumsal güçlerin katılımının güçlü gelenekleri vardır. Burada bir yenilikten, ancak savaş karşıtı protestonun görülmemiş ölçüde genişlediği, daha çeşitli ve etkili duruma geldiği anlamında söz edilebilir. Her durumda bu protestonun temelinin önemli bir bölümünü, nerede varsa küçük bir sağcı, faşizan bir fraksiyonun dışında, yeni sosyal hareketlerin kesin antimilitarist eğilimli temsilcileri oluşturmaktadır.

Bu eğilimler, sosyal hareketlerin «kendi çıkarlarına», somut amaçlara ulaşmaya yönelik özelliğiyle hiç çelişmemektedir. Gerçekten de, örneğin, «yeşiller» arasında nükleer savaşın dünyamız için en korkunç ekolojik yıkım olacağı ve silah üretiminin, özellikle de silah denemelerinin doğal kaynaklara ve çevreye daha bugünden onarılmaz zararlar verdiği açıkça anlaşılmaktadır. Alternatifçiler ve demokrasinin genişletilmesinin öteki savunucuları, demokrasi için en büyük tehlikenin, emperyalizmin en gerici militarist çevrelerinden kaynaklandığını unutmamaktadırlar.

Komünistlerin barış savaşımındaki stratejik hattını, toplumun demokratik potansiyelini bu savaşıma çekme gereksinimi belirlemektedir. Kardeş partiler savaş ve barış sorununun emekçilerin üretim alanındaki dolaysız çıkarlarıyla sıkıca bağlamaya çalışmakta, bu da bütün işçi hareketinin, bu arada sendikaların antimilitarist bilincini yükseltmektedir. Komünistler, silahlanma yarışı ve savaş hazırlıkları ile yeni sosyal güçlerin özellikle duyarlı olduğu günümüz dünyasının global sorunlarına çözüm perspektifleri arasındaki karşılıklı bağıntıyı göstermektedirler.

Batı Avrupa ülkelerinin çoğunluğunda barış savaşımı politik yaşam, kamuoyu ve geleneksel parti ve örgütlerin konumları üzerinde önemli etkide bulunmuş ve bulunmaktadır. Örneğin, İsveç'te bugün Kuzey Avrupa'da atomuz bölge oluşturulması konusunda geniş bir görüş birliği vardır. Barışsever çevrelerde ortaya çıkan bu görüşü hem parlamento hem de hükümet desteklemektedir. Belçika'da, ülke topraklarına Amerikan kanatlı roketlerinin yerleştirilmesini kabul eden sağcı kabine, yine de bu kararın geri alınmaz olmadığını belirtmek zorunda kalmıştır. FAC ve Danimarka'da güçlü konumlara sahip bulunan sosyal-demokrat partiler yığınların savaş karşıtı ruh halinin etkisiyle, kendi dış politika konseptlerini olumlu yönde gözden geçirmişlerdir.

Batı Almanya gazetelerinden «Frankfurter Allgemeine»nin yaptığı bir kamuoyu yoklamasıyla ilgili veriler, kamuoyunun ruh halindeki evrimi göstermesi bakımından ilginçtir. 1981'de FAC'nin NATO üyeliğini, görüşleri alınan 30 yaşın altındaki yurttaşların % 70'i desteklerken, 1984'de bunlar yalnız % 52 oranındaydı. 1982'de ABD ile ilişkilerin güçlendirilmesi gerektiğini savunan gençlerin oranı % 43 iken, 1986 yılında bu oran

ancak %26 kadardı. Geçen yıl 16 yaşın üstündeki insanların, yani bütün aktif nüfusun %45'i tek taraflı silahsızlanma önlemleri alınmasının FAC için uygun olacağı kanısındaydı.

Yuvarlak masa toplantısında bütün partilerin temsilcileri, M. S. Gorbaçov'un 15 Ocak 1986 günlü Açıklama'sında, SBKP 27. Kongre belgelerinde dile getirilen barışçı Sovyet girişimlerinin, ülkelerindeki kamuoyu üzerinde büyük ve olumlu bir etki yaptığını vurgulamışlardır. Bunların belirttiklerine göre, nükleer denemeler üzerinde uygulanan ve birkaç kez uzatılan tek taraflı Sovyet moratoryumu özel bir dikkat ve destekle karşılanmıştır. Washington'un moratoryum konusunda Moskova'nın iyi niyet örneğini izlemeyi inatla reddetmesi, uluslararası ilişkilerde eski ile yeni düşünce tarzının karşı karşıya bulunduğunu simgelemektedir.

Batı ülkelerinin barışçı kamuoyu çevrelerinde, özellikle yeni sosyal hareketler içinde, savaş ve barış sorunlarını çözümlenmenin yalnız iki «süper devletin» görevi olduğunu ileri süren konsept, önceleri gibi bugün de yaygındır. Nitekim, İsviçre'de savaş karşıtı gösterilerde «Onlar yapmalıdır!» yaygın belgilerden biri olarak kalmaktadır. Ama SSCB'nin barış ve silahsızlanmaya yönelik ardıcıl çabalarının etkisi sonucu, uluslararası gerginliklerden «süper devletlerin eşit sorumluluğu» tezi gözle görülür bir biçimde sönmeye başlamıştır. Avusturya'da ve Danimarka'da insanlar savaş tehlikesinin baş suçlusunu olarak, giderek daha açık bir biçimde Washington'a işaret etmektedirler.

Yuvarlak masa toplantısında söz alanlar, komünistlerin barışsever hareketin muhtelif yapısı çerçevesindeki çalışmalarıyla ilgili deneyim değişikliğinde bulundular. Bu deneyim değişikliğinde özellikle somut amaçlara ulaşılması, savaş karşıtı protestonun olanaklarını, her ülkenin özgül sorunlarının, şu ya da bu anın gereksinimlerinin zorunlu kıldığı uyumlu eylemler seline akıtılabilmek için bu protestonun etkinliğini artırma görevleri, dikkatleri üzerine çekti.

Avusturya Komünist Partisi, bu ülkede merkezileştirilmiş ve katı yapılarla sahip bulunan Sosyalist Parti ve Katolik kilisesi yönetimlerinin barış hareketini kendi kontrolü altına almaya, bu hareketi savaşçılığından ve kararlılığından yoksun bırakma yönünde aralıksız sürdürdüğü denemeler karşısında hareketin özerk demokratik karakterinin korunmasına büyük önem vermektedir. Savaş karşıtı eylemleri kendi dar, bencil amaçları için kullanmak isteyen alternatifçilerin de benzeri hegemonyacı eğilimler taşıdıkları gözlenmektedir. Komünistler ortak barışçı eylemlere katılmayı reddetmemekte, ama bu eylemlerin zamanı, biçimi ve belgileriyle ilgili kararların, barış savaşçılarının taban örgütleri komitelerince alınmasında ısrar etmektedirler. Avusturya kamuoyunun militarizme karşı seferber edilebilmesi için başlıca görevler arasında, bugün ülkenin İsveç'ten yeni avcıbombardıman uçakları satın almasına ve bunlara roketler yerleştirilmesine karşı savaşım yer almaktadır.

*Belçika*'da komünistler barış hareketinin kentler ve eyaletler düzeyinde oluşan çoğulcu yapısının, sosyalistleri ve hristiyanları, sendikaları ve yeni sosyal hareketleri içeren yapılarını savunmaktadırlar. Belçika Komünist Partisi atomsız belediye toprakları için oluşan halk kampanyasına (bugün belediyelerin  $0,60$ 'dan fazlası topraklarını atomsız bölge ilan etmiş durumdadır) aktif bir biçimde katılmaktadır. BKP barışsever kamuoyunun ve işçi sınıfının, Belçika'nın militarizasyonuna ve ülkenin Washington'un saldırı politikasının hizmetine sokulmasına karşı çıkan herkesin güçlerini birleştirme açısından, «barış ekonomisi» konseptinin yararlı olduğu görüşündedir. Komünistler savaş karşıtı savaşımın en geniş boyutlara ulaşmasından yanadırlar. Bu nedenle komünistler, örneğin, çevre korumacılarının savaş karşıtı savaşımın belgileri arasında, atom elektrik santrallerinin dondurulması isteminin alınması önerisini kabul etmemişlerdir. Çünkü bu istemin belgiler arasına alınması, atom enerjisinin barışçı amaçlarla kullanılmasına razı olan birçok liberalin ve hristiyanın, nükleer silahlara karşı olanların saflarından ayrılmasına yolaçabilirdi.

*İsveç*'de ise, bunun tersine, değişik savaş karşıtı örgüt ve gruplar yelpazesi içinde en güçlü hareket, Nükleer Silahlara ve Nükleer Enerji Sana-yiine Karşı Halk Kampanyası'dır. Sol Komünistler Partisi bu kampanyaya katılmakta ve başka devletlerin atom bombası yapmak için kullanabileceği atom elektrik santralleri için nükleer teknoloji ve parçalanabilir malzeme ihracatının sınırlandırılması istemini desteklemektedir.

Daha önce de belirtildiği gibi, *Portekiz*'de ve *İsviçre*'de savaş karşıtı hareketler oldukça genç sayılır. Bu hareketler kendi topraklarında çoktandır savaşın ne olduğunu görmemiş olan ve bunun kamuoyunun bilincinde olumlu izler bıraktığı bu iki ülkenin koşullarında gelişmektedir. Portekiz topraklarına nükleer silah yerleştirilmesinden ya da ülke topraklarında bu tür silahların transit geçişinden vazgeçilmesi istemi geniş bir yaygınlık kazanmıştır. «İsviçre ordusu için yeni tank alımlarına hazır!» belgisi de, aynı şekilde yaygındır. İsviçre'nin «dargın» gençliği ordunun tamamen kaldırılmasını bile istemektedir.

Bu iki ülkede olduğu gibi, *İsveç*, *Danimarka*, *FAC* ve *Belçika*'da da günümüzün barış hareketinin nitel özelliklerinden biri, emperyalizmin saldırılarına uğrayan halklarla, yabancı işçilerle ve mültecilerle dayanışma ruhunun güçlü olmasıdır. Güney Afrika ve Filistin yurtseverlerinin savaşımıyla uluslararası dayanışma konferansları, devrimci Nikaragua'ya yardım için oluşturulan barışçı gençlik ekipleri, ABD hava kuvvetlerinin Libya kentlerine barbarca saldırılarına karşı düzenlenen görkemli gösteriler, hem komünistlerin hem de yeni sosyal hareketlerin büyük bir rol oynadığı bu tür dayanışma eylemlerinin yalnız birkaç örneğidir.

*Danimarka* ve *FAC*'nde savaş karşıtı protestonun gösterdiği yükseliş iyi bilinmektedir ve dergimizde defalarca anlatılmıştır. Bu iki ülkede savaş karşıtı protestonun sivri ucu iktidardaki sağcı partilerin politikasına karşı

yöneliktir. Bu ülkelerde barış savaşımına, geleneksel güçlerin yanısıra, yeni sosyal hareketler de önemli katkılarda bulunmaktadır. SBKP ve Sovyet devletinin yürüttüğü barışçı çabaların içtenliğine bizzat yerinde ikna olma olanağı yaratan SSCB gezisi, katılan delegasyon üyelerinden de öte, tüm «yeşiller» üzerinde büyük etki yapmıştır. BMO'nün ilan ettiği dünya barış yılı çerçevesinde gerçekleştirilen en büyük girişimlerden biri olarak bu yılın Ekim ayında Kopenhag'daki Dünya Barış Kongresi'nin hazırlanmasına ve gerçekleştirilmesine Danimarka'da barış savaşçılarının örgüt ve gruplarının tüm geniş yelpazesi katılmıştır. Bütün bu ülkelerin komünistleri, birlik, hak eşitliği ve karşılıklı saygı ruhunda hareket ederek, barışsever hareket içindeki olumlu eğilimlerin güçlenmesi, bu hareketin eylemlerinin etkinliğinin artırılması için elden geleni yapmaktadırlar.



Yuvarlak masa toplantısında konuşanların tümü, ortaya konan sorunların güncelliğine, yapılan deneyim ve bilgi değiş tokuşunun yararlılığına işaret ettiler. Tartışma toplantısının sonunda *Sergey Tsukasov*, kardeş partilerin temsilcilerinin ülkelerindeki yeni sosyal hareketlerin karakteri ve komünistlerin deneyimleri ile ilgili olarak yaptıkları analizlerin, teori ve pratik açısından bir dizi ortak sonuçlar ortaya konmasına olanak sağladığını söyledi.

*Birincisi*, bu hareketler Batı Avrupa devletlerinin çoğunluğunda toplumsal yaşamın önemli faktörü durumuna gelmiştir ya da gelmektedirler; Bu hareketlerin ortaya çıkmasını ve gelişmesini, günümüzün nesnel sosyal-ekonomik ve politik süreçleri belirlemektedir. Her şeyden önce söz konusu olan, bilimsel-teknik devrim koşullarında kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi, işçi sınıfının ve genel olarak emekçi halkın yapısında değişiklikler olması, emek ile sermaye arasındaki çelişkilerin sertleşmesidir. Ve, günümüzün en önemli sorunu olan, emperyalizmden kaynaklanan nükleer tehlike koşullarında insanlık uyarlılığının, dünyamızda bizzat yaşamın korunması sorunuyla bağlı olarak, barış güçleriyle militarist güçler arasında, tüm gezegenimiz ölçüsündeki kavganın çetinleşmesidir.

*İkincisi*, tartışmaya katılanların vurguladıkları gibi, kardeş partiler global sorunların çözüm stratejisinin dayandığı konsept temelini daha da güçlendirip geliştirmelidir. Burjuva-reformist görüşlerin tersine komünistler, bu sorunların soyut, sınıflarüstü görüş açısından yorumlanmasını reddetmekte, bunları çağımızın temel çelişkisi olan sosyalizm ile kapitalizm arasındaki çelişkiyle bağlamaktadırlar. Belirtildiğine göre, teorik açıdan nüfusun yapısında ve toplumsal bilinçteki değişikliklerin Marksist-Leninist analizinin sürdürülmesi, pratik açıdan ise komünistlerin yeni sosyal hareketlerle ve öteki güçlerle barış ve demokrasi için, emekçilerin çıkar-

ları için savaşımındaki bağlaşıklık politikasının, günümüzün gerçekleri gözönünde tutularak, doğru bir biçimde yönlendirilmesi önemlidir.

*Üçüncüsü*, tartışmalar günümüzdeki demokratik hareketlerin renkli yelpazesinin en yığınsal ve en aktif kesiminin savaş karşıtı protesto güçleri olduğunu doğrulamıştır. Dünyanın dört bir yanında insanlar, bugün en önemli görevin barışı korumak olduğuna, bu temel üzerinde değişik toplumsal çevreler, en geniş dünya görüşleri yelpazesinden temsilciler arasında dayanışma ve eylem birliğinin olanaklı ve zorunlu olduğuna inanmaktadırlar. Bununla birlikte, burada işçi sınıfının belirleyici rolü, Marksist-Leninist ideolojinin etkisi, işçi sınıfının komünist öncüsünün ardıcıl antiemperyalist belgileri ve örgütsel olanakları, ilkesel bakımdan önemli etmenler olarak kalmaktadır.

*Dördüncüsü*, tartışmalardan, yeni sosyal hareketlerin komünist ve işçi partileri için perspektifli bir bağlaşıklık tabanı oluşturduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Lenin'in işaret ettiği gibi, çok daha güçlü olan düşmanı altetmek, yalnız «geçici, sallantılı, zayıf, güvenilmez ve koşullu bile olsa yığınsal bir bağlaşıklık kazanmak için en küçük de olsa, her olanağın»<sup>(5)</sup> ustaca kullanılmasıyla olanaklıdır. Tartışmanın gösterdiğine göre, yuvarlak masa toplantısında temsil edilen partiler, yeni sosyal hareketlerin en azından iki açıdan uzun vadeli ve birşeyler vaadeden bağlaşıklar olabileceği kanısındadırlar. Barışı savunmanın yığınsal tabanının bir parçası olarak ve potansiyel bir antitekelci güç olarak,

Tartışmalara katılanların belirttiğine göre, bütün bunlar proleter olmayan protestonun temsilcilerinin, sağcı güçlerin kucağına düşmemesi için (ne yazık ki, bazen olmaktadır) komünistlere özel bir sorumluluk yüklemektedir. Burada ideolojik açıklık ve aynı zamanda sabır, eşit haklı, yapıcı diyalog yürütebilme yeteneği gereklidir. Komünistlerin aktif tutumu büyük önem taşımaktadır. Lenin'in yazdığı gibi, yüzlerini bize çevirenleri dostça karşılamak yeterli değildir. «Görevlerinin bilincinde olan politikacı, eğer geniş küçük burjuva demokratik yığınların ayrı ayrı katman ve gruplarında bu dönüş için ciddi ve derin tarihsel nedenler olduğuna inanmışsa, böyle bir dönüşe yol açmasını öğrenmelidir.»<sup>(6)</sup>

Ortak kaniya göre, yapılan deneyim değişik tokuşu, buna katılan partilere yeni sosyal hareketlerle işbirliğinin strateji ve taktiğinin etkinliğini artırmalarına yardımcı olacaktır. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi de kardeş partilerin teorik ve politik çalışmalarında bilgilendirme sorunlarında karşılaştıkları zorlukların aşılmasını sağlamak için, komünistlerin bu hareketler içindeki çalışmalarını daha geniş biçimde yansıtmaya çalışacaktır.

(5) Agy, c. 41, s. 55. («Komünizmin çocukluk hastalığı: Solculuk»tan.)

(6) Agy, c. 37, s. 194. («Pitirim Sorokin'in değerli itirafları»ndan, 1918.)

## Gerçekçi ve yapıcı bir çizgi

DAVİD MORAES

*Bolivya Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi*

1986 yılının olayları, 1985 Ağustos'unda, sağcı rejimin işbaşına gelmesinden bu yana Bolivya'nın politik, ekonomik ve sosyal gerilemesinin sürdürdüğünü gösteriyor. Rejimin emperyalizme ve Uluslararası Para Fonu'na (IMF) boyun eğen politikası sonucunda ulusal üretim gerçekten felce uğramıştır. Dışsattım gelirlerinin yüzde 60'ı devasa dış borcun ödenmesine ayrılıyor. Emekçi halk günlük yaşamında açlık ve yoksullukla başbaşadır.

İşçi sınıfı ve emekçi yığınlar kendi meşru haklarını savunmak için mücadeleleyi sürdürüyorlar. Ülkeyi baştan başa gösteriler ve grevler dalgası kaplamıştır. Bolivya Emek Merkezi tarafından düzenlenen referanduma katılanların ezici çoğunluğu, hükümetin politikasını şiddetle mahkum etmiştir. (!) Hükümetin devlet sektöründeki bir dizi maden işletmesini kapatma niyeti büyük bir öfke yarattı. Ağustos ayında, Potosi ve Oruro eyaletlerindeki nüfusun en yoksul kesimleri, madenciler ve işçiler bu planlara karşı koymak için güçlerini birleştirdiler. Bir dizi grev ve bir genel grev düzenlediler. Halktan büyük bir destek ve dayanışma gören, 5.000 kişilik bir yürüyüş gerçekleştirdiler. Yetkililer buna sıkıyönetim ilan ederek ve ordu ve polisi alarma geçirerek karşılık verdiler. Çok sayıda sendika yöneticisi, parti aktivisti, kadın örgütü üyesi ve gazeteci tutuklandı ve sürgüne gönderildi. Hükümet bu baskıyı haklı göstermek amacıyla, Bolivya Komünist Partisi ve öteki sol örgütlerin «bir ayaklanma hazırladıkları»ni öne sürdü.

BKP Merkez Komitesi'nin Ağustos ayı sonunda yapılan plenumu, hükümetin politikasının ciddi toplumsal sonuçları olacağına ilişkin öngörülerinin tamamen doğrulandığını vurguladı.

BKP'nin Nisan ayında toplanan Birinci Olağanüstü Kongre'sinde durum analiz edildi. Bu kongrenin toplanması, bir önceki, Şubat 1985'teki 5. Kongre (2) tarafından, Partinin Programatik Tezler Taslağı'nın ele alınması amacıyla kararlaştırılmıştır. Daha sonra meydana gelen gelişmeler, gündeme bugünkü durumun değerlendirilmesi, politik ve örgütsel sorunlar, BKP Tüzüğünde değişiklikler ve yönetim organlarındaki boş yerler için seçim gibi konuların alınmasını zorunlu kıldı.

Kongre'de 400 delegenin yanısıra, Bolivya Genç Komünistler Birliği'nden temsilciler ve birçok kardeş partiden delegasyonlar hazır bulundu. Açılış töreninde, ülkenin BKP'nin kardeşçe ilişki içinde olduğu politik partilerinin önderleri de katıldılar.

(1) Oy kullanan, 1.428.000 kişinin yüzde 97, 35'i.

(2) Ayrıntılı bilgi için bak: David Moraes, Yığın savaşımının ana doğrultuları, «Barış ve Sosyalizm Sorunları», 1985, s. 10. (Not Red.)

BKP MK Birinci Sekreteri Simon Reyes Rivera tarafından sunulan rapor, iki kongre arasındaki kısa, ama önemli dönemi kapsıyordu. Rivera konuşmasında, bir dizi politik, ekonomik ve sosyal etmen sonucu ülkede bir durumun oluştuğunu söyledi. Victor Paz Ezzensoro tarafından yönetilen Milliyetçi Devrimci Hareket hükümetinin izlemekte olduğu çizginin özünü ortaya koydu ve sözümona «yeni ekonomik politika»nın Boliviya burjuvazisinin önderdiği «kapitalist gelişmeye ilişkin bütünsel stratejinin bir parçası olarak, ülkenin kapitalist yeniden inşası yolunda bir deneme»den başka birşey olmadığını vurguladı. «Burjuvazi böylece kapitalizmin genel bunalımını hafifletmeye ve bağımlı ekonominin uluslararası işbölümüne uygun hale getirilmesinin biçimlerini değiştirmeye çalışmaktadır. (1)»

Bu çizgi, Boliviya toplumunun, herşeyden önce de ekonomik temellerinin sermaye lehine yeniden yapılandırılmasına, iç politikaya, ideolojiye, yurttaşlarla devlet arasındaki ilişkilere ve devletin kendisine vb. kadar uzanmaktadır. Seçim yasası da aynı amaçlara hizmet etmektedir.

Bu yasa demokratik ve sol kanat partilerin seçim kampanyalarına özgürce katılmalarını engellemekte, başarı sağlamalarının yollarını tıkamaktadır, öte yandan ise oligarşinin seçim kampanyalarında temsil edilme ve oyların sayımında yer alma «hak»kını güvence altına almakta ve gerici iktidarda kalmasına yardımcı olmaktadır. Bu zorbaca yaklaşım somut koşulların yarattığı tüm olanakları kullanarak çıkarlarını savunabileceğini açık bir şekilde dile getirmiş olan Boliviya halkı tarafından reddedilmiştir.

Kongrede, emperyalist planların ve bunalıma ve az gelişmiş ülkelere ilişkin önerilerin, «yeni ekonomik politikayı» belirleyen uzun erimli dış etmenler oldukları dile getirildi. Bu «yeni ekonomik politika», ekonominin devlet sektörünün daraltılmasını, önceliğin sanayinin gelişmesi yerine tarıma verilmesini, halkın toplumsal faaliyetinin her yönüyle sıkı biçimde denetim altına alınmasını ve sürekli artan dış borçların ödenmesini öngörmektedir. İç etmenler, yalnızca ciddi ekonomik çöküş tarafından değil aynı zamanda 1952 devriminden (2) sonra biçimlenen birikimin ve bu «ulusol-halkçı model»in yarattığı kendine uygun devlet biçiminin ömürlerini doldurmuş olması sonucu devresel ve yapısal bunalımların içiçe geçmesiyle belirlenmektedir. Bir diğer iç etmen de, emekçi halkın alternatif iktidarı olarak Demokratik Halk Birliği'nin (DHB) başarısız kalması ve seçimler sürecinde sağa kaymasıdır. (3)»

(1) Informe Balance del c. c., presentado por el Primer Secretario del PCB c. Simon Reyes Rivera, 5, 7.

(2) Burjuva nitelikli halk devrimi feodal-oligarşik rejimi yıktı. İktidarı Milliyetçi Devrimci Hareket ele geçirdi ve ordudan devrim programını bir kenara itti ve emperyalizme ödünler verme yolunda koyuldu. (Not Red.)

(3) Ayrıntılı bilgi için bak: Reyes Rivera, Parlamento da, sendikalarda ve yığınlar arasında. BSS, 1986, sayı 5. (Not Red.)

Kongre, hükümetin iddiasına göre ülkeyi bunalımdan çıkarmayı amaçlayan «yeni ekonomik politika»nın mekanizmalarını analiz etti ve bunun «üretimi canlandırmaya yardımcı olmak şöyle dursun, açık bir anti-enflasyonist yönetimi bile olamadığını»<sup>(6)</sup> belirtti. Gerçekte bu politika, ekonomide devletin öncü rolü oynamasından vazgeçilmesi, devlet sektörünün temellerinin yok edilmesi, işletmelerin kapatılması ve finansmanının yalnızca oligarşinin çıkarların uyarınca gerçekleştirilmesi gelmektedir. Bütün bunlar, burjuvazinin ulusal üretimin gelişme sorunları ile başetme yeteneğinde olmadığını ve bunalımdan çıkılmasına ilişkin projelerinin dayanıksız ve ömürsüz olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda Bolivya Madencilik İşletmesi'nin merkezi yapısının bozulması, işten atılmalar, «hür emek» ve «yer değiştirmeler», emekçi halkın haklarının herhangi bir yasal güvenceden yoksun bırakılması ve hükümetin öteki önlemleri, işçi sınıfını ve sendikaları, en başta da en bilinçli kesimini oluşturan madencileri bölme niyetlerini kanıtlamaktadır. Başka bir deyişle, kapitalist «yeniden yapılandırma» doğrudan, işçi sınıfına karşı bir savaş açılması anlamına gelmektedir ve bu yalnızca emekçi halka değil, aynı zamanda Bolivya'nın ulusal çıkarlarına da zarar vermektedir. Hükümet politikası sonucu yığınların yaşam düzeyi ciddi biçimde düşmektedir. Madencilik İşletmesi tarafından işletilen ocaklarının bulunduğu bölgeler ıssızlaşmıştır. Aylardır madencilere hiçbir yiyecek malzemesi ulaştırılmamakta, ücretler ödenmemekte ve hiçbir yeni donatım verilmemektedir. Hükümet devlet sektöründeki 11 maden ocağını kapatma kararı almış bulunuyor. (7) Bolivya Merkez Bankası başkanı Bolivya'daki ücret düzeyinin dünyada en alt sıralarda yer almakta olduğunu kabul etti. Sanaayi işçilerinin eline, örneğin, yılda 240 dolardan fazla geçmiyor, Bolivya nüfusunun yüzde 47'si kötü besleniyor, çocuk ölümü binde 250'ye ulaşmıştır. Bu arada, sağlık hizmetlerine ayrılan ödenekler bütçenin yalnızca: 1,5'dir.

Kongreye sunulan raporda, halkımızın bu acılı durumu ve oligarşinin genel stratejisine karşı koyma gerekliliğini, proletaryanın ve tüm öteki demokratik antiemperyalist güçlerin önüne ortaklaşa bir savaşım çizgisi oluşturmak ve bunu kararlılıkla izlemek görevini koyduğu belirtiliyor. Burada, emekçi yığınlarının çıkarlarını en iyi biçimde ifade eden sendikal hareketin oynayacağı önemli bir rol vardır. Ve partimiz, önceliği işçi sınıfına vererek, bu alana, sendikalara büyük bir dikkat ayırmaktadır. Kongre, sendikaların faaliyetini bu bakış açısından ele aldı. Özellikle madencilerin Mart 1985'te, istemlerini savunmak amacıyla, Siles Zuazo'

(6) Informe Balance del c. c., s. 9.

(7) Eylül 1986'da emekçilerin kararlı eylemleri sonucunda hükümet bu karardan vazgeçmek zorunda kaldı. Sendikalarla imzalanan toplu sözleşme gereğince, yetkililer sıkıyönetimin ilanından sonra gözaltına alınan tüm politik parti ve sendika yöneticilerini serbest bırakmayı kabul etti. (Not Red.)



nun DHP hükümetinin monetarist kararlarına karşı yürüttükleri eylem üzerinde durdu. O zaman sekte sloganlar ile, solcu ve sağcı oportünistlerin kavramlarının sendikal hareketi açık biçimde tehlikeye soktuğu görüldü. Biz komünistler olarak, bir yandan bu slogan ve kavramların özünü teşhir ederken, Madenciler Federasyonu'nun, sendikal hareketin Bolıvy Emek Konfederasyonu çerçevesinde birliğinin önkoşullarını oluşturan haklı istem ve olumlu önerilerini destekledik. Madenciler Federasyonu ve BEM yöneticilerinin hatalı çizgisinin bizzat emekçi yığınlar tarafından eleştirildiği özellikle belirtilmektedir. Emekçiler, şunu gördüler: Siles Zuazo hükümetini baş düşman ilân eden yalnız bir görüş (\*) temelinde iktidara karşı koymaya çağırın, çatışmalar çıkması için kışkırtan birçok sendika yöneticisi, örgütleri zayıf düşürdüler ve sağcıların seçimleri almaya hazırladıklarını, bir darbe bile düzenleyebileceklerini unuttular.

Kongre, sendikal hareketin içinde bulunduğu durumun, kendini, Eylül 1985'te sağcıların iktidara gelmesinden sonra çarpıcı şekilde ortaya koyduğunu belirtti. Hükümet sıkıyönetim ilân etti ve halkın çıkarlarını savunmak, hükümetin politikasına karşı koymak amacı taşıyan yığın hareketini bölmek ve geri püskürtmek çabasıyla emekçilere karşı geniş bir saldırı başlattı.

Bu durumda aynı sendika yöneticileri, doğuracağı tehlikeli sonuçları unutarak, işbaşındaki hükümet ile «anlaşma»nın daha kolay olacağı düşüncesine kapıldılar. Hükümetin politikasının oligarşik niteliğini görmezden gelerek, kendilerini bu hükümetin «dönüştürülebileceği» hayaline kaptırdılar. Ancak sorumlu, sağduyulu, örgütlü yığın eylemlerine dayanan sendika önderleri sayesinde, yoğun çabalar sonucu, baskının daha fazla artırılması engellendi, tutuklu arkadaşlar kurtarıldı ve emekçilerin örgütlü eylemleri ile hükümet halkın istemlerini görüştürmeye zorlandı.

Kongre bu savaşıma komünistlerin yapmış olduğu belirleyici katkıya ve bundan Parti Birinci Sekreteri'nin oynadığı büyük role dikkat çekti. Bu gelişmeler işçi sınıfının bilincinin yükselmesine yardımcı oldu ve bu, Bolıvy madencilerinin son, 21. Kongresi'nde kendini hissettirdi, Kongre oportünist ve antikomünist girişimleri bozguna uğrattı ve sendikal hareketi sınıfsal bir temelde geliştirmenin yollarını açtı.

Kongre, uluslararası durumu inceledi ve Sovyetler Birliği'nin genel ve tam silâhsızlanmaya ve gerginliğin azaltılmasına yönelik girişimleri ile pratik adımlarının olağanüstü önemini vurguladı. Delegeler ABD yönetiminin militarist çizgisini ve devlet terörizmi, saldırı ve neoglobalizm politikasını şiddetle mahkum ettiler. ABD paraşütçü birliklerinin geçen Temmuz ayında «uyuşturucu kaçakçılığı ile başetme» bahanesi ile Bo-

(\*) Mart 1985'te Bolıvy Emek Merkezi Yönetim Komitesi Sekreteri Juan Leclín, Başkan Siles Zuazo hükümetinin istifasını istedi.

livia topraklarına indirme yapmaları bu politikanın yeni bir somut kanıtı oldu. İndirmeden hemen sonra, bunun «ABD'nin ulusal çıkarları» gereği ve cumhurbaşkanı Paz Estenssoro'nun «isteği» üzerine yapıldığı açıklandı. Bu yalanlara ve yetkililerin ikiyüzlü açıklamalarına karşın, bu indirme Boliviya'nın egemenliğinin, Anayasanın ve uluslararası hukukun tüm ilke ve normlarının şimdiye kadar görülmedik ölçüde, kabaca çiğnenmesinden başka birşey değildir.

Ülkenin halkçı, demokratik güçlerine göre, ABD'nin bu tür eylemleri Boliviya'da ABD askersel üsleri kurma amacını gütmektedir. Bu ise hem ülkemizin hem de komşularımızın, özellikle ülkelerinin bağımsız gelişmeleri için savaşım veren ve kıtanın güvenliğinde hâlâ var olmaya devam eden diktatörlüklere karşı savaşımın yayılmakta olduğu, ülkelerin bağımsızlığını tehdit etmektedir. Emperyalizm Orta Amerika'da devrimci Nikaragua'ya ve Salvadorlu yurtseverlere karşı yürüttüğü politikanın bir benzerini Boliviya'da da «uygulamaya» çalışıyor. İstila, ABD'nin bu müdahalesi, Boliviya'da şimdi işbaşında bulunan hükümetin ve bağlaşıklarının açık ihanetlerinin bir sonucudur. Boliviya'da, ABD'nin eylemleri büyük bir öfke yarattı. Ülkede Ulusal Egemenliği Koruma Örgütü oluşturuldu. Bu örgütün yayınladığı, emperyalizmin saldırgan, militarist politikasını mahkum eden ve Boliviya'lıları ABD birliklerinin dışarıya atılması için savaşım çağırان bildiri, 48 sendikal ve politik örgüt, kamuoyunun önde gelen 200 şahsiyeti tarafından desteklendi. Yeniden ülke çapında güçlü gösteriler ve genel grevler yapıldı. Halk böylece, iç sorunları (uyuşturucu kaçakçılığı sorunu da içinde olmak üzere) çözüme ulaştırma hakkının egemen bir ulus olarak yalnızca ve yalnızca Boliviya'lılara ait olduğunu ortaya koydu.

Kongreye sunulan MK raporunda, DHB cepheci hükümetinin faaliyetine bunda BKP'nin rolüne ve komünistlerin hükümetten çekilmesinin nedenlerine ilişkin daha önceki değerlendirmelerin doğru olduğu belirtildi. Kongre, DHB cephesinin oluşturulmasıyla ilgili deneyimin çok değerli olduğunu ve bunun, önce yeni bir politik bağlaşıklık biçimlendirme görevi koymuş olan parti açısından büyük önem taşıdığını dile getirdi. Delegeler Programatik Minimum Alternatifi onayladılar. Bu, geniş halk yığınlarının ve bir bütün olarak ulusal temel ve yakıcı özelemlerini yansıtıyor ve ülkenin demokratik örgütlerini birlikte davranmaya çağırıyor.

Fakat, halkın da arzuladığı böylesi bir birliğin, proletaryanın ve partisinin ülkedeki gelişmelere müdahale gücünü artırmayı gerekli kıldığını gösteriyor. İki kongre arasında Boliviya'lıların sürdürdüğü aktif savaşım, partiyi sıkı bir savaşımından geçirdi ve partinin işçi sınıfı içinde derin kökler salmış olduğunu ortaya koydu. İleriki gelişmelerin kaynağı olacak güç ve enerjileri ile komünistler ülkelerin kaderinde daha büyük sorumluluklar yüklenebilecek durumdadırlar.

Raporda, aynı zamanda, komünistlerin faaliyetlerindeki eksiklik ve

zayıflıklar da dile getirildi. Bunların üstesinden gelmek için Leninci parti ilkelerine sıkı bağlılık temelinde, oldukça yoğun çaba gerekmektedir. Ele alınan dönem içinde, komünistler önlerindeki görevleri, çok zorlu, karmaşık koşullar altında yerine getirmek zorunda kaldılar.

Birincisi, hükümete katılmamız, kaçınılmaz bir iç tartışmaya yol açtı. Bu, hem sağ, hem de «sol» oportünistlerin antikomünist saldırılarına bir gerekçe oluşturdu. Parti, bu düşmanca kampanyayı, özeleştirici ruhunda, 5. Kongre kararları temelinde, ardıcıl bir ideolojik savaşım yürüterek karışladı ve aktif bir aydınlatma çalışmasıyla, geniş yığınların güvenini tekrar kazandı.

İkincisi, DHP hükümetinin başarısızlığa uğraması, ki bu hoşnutsuzluğa ve kimi karışıklıklara yol açtı, son seçimlerde yenilgiye uğramamızın, aynı zamanda bir bütün olarak seçim sonuçlarının sağa kaymasının temel politik nedeniydi. Buna yol açan bir dizi etmen vardır: Komünistler geniş bir cephe kurmayı başaramadılar, seçim kampanyası dönemi çok kısaydı, mali kaynaklarımız çok sınırlıydı. Bütün bunlara, «daha o zamanlarda bir fraksiyon oluşturmanın işaretlerini veren kimi parti yöneticilerinin açık sabotaj»<sup>(9)</sup> da eklenmeli. Sonuçta bu küçük burjuva grup kendini yalıtlanmış halde buldu ve kendi düşüncelerini dayatma girişimleri suya düşünce partiyi terketti.

Olayları değerlendiren Kongre, ideolojik ve politik sağlamlığı sayesinde partinin zorlukları aşmış bulunduğu sonucuna vardı. Bolivya Komünist Partisi birlik halindedir ve sıralarında normal bir atmosfer hüküm sürmektedir. Delegeleler, işçi sınıfı içindeki örgütsel faaliyete ve kırsal proletarya ve genel olarak köylülüğün, aynı zamanda da orta tabakaların sorunları gibi önemli politik alanlarda çabaların artırılmasına vurgu yapan yeni hattı onayladılar. Yeni perspektifler ışığında Genç Komünistler Birliği'nin durumu da tartışıldı. Kuşkusuz bunlar Birlik'in gelecek kongresinde değerlendirilecek.

Kongre delegeleri, MK raporunu onayladıktan sonra, incelenmesi daha kongre hazırlıkları sırasındaki seminerler,-konferanslar, tartışma toplantıları, değişik kurs ve toplantılarda tamamlanmış olan Parti'nin Programatik Tezleri'ni görüştüler. Bu, tartışmanın çerçevesini genişletme ve tüm partinin böylesi önemli bir konuda kolektif katkı yapma olanağı sağladı. Taslak belge de aynı anlayışla hazırlandı. Bu, sonuçta, yalnızca Marksist-Leninist analiz açısından değil, aynı zamanda gerçeklere ve gelecek ideolojik ve politik ilerlememizin potansiyellerine yeni yaklaşımlar açısından da, önceki konularımızdan ileri atılmış önemli bir adım olan bir dizi yeni tezin formüle edilmesine yardımcı oldu.

Programatik Tezler, çağımızın temel çelişkinin karakterinden yola çıkıyor ve sosyalist sistem ile kapitalist sistem arasındaki antagonizmanın

(9) Informe Balance del c. c., s. 19.

en değişik biçimlerini analiz ediyor. Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nden doğan reel sosyalizmin güç ve örneğinin ve dünya çapındaki devrimci sürecin öteki kazanımlarının, proletaryanın tarihsel misyonunu ve ileri toplumsal formasyona geçişin yasallıklarını doğruladığını vurguluyor.

Belge, Bolivya'nın ekonomik ve toplumsal yapısını analiz ediyor ve kimi özgülüklerini açıklıyor. Kapitalist ilişkilerin biçimlenmesine, yabancı finans kapitalin girişine, ulusal ekonominin çarpıklıklarının, bağımlılığının ve geri kalmışlığının nedenlerine büyük bir dikkat ayırıyor. Kapitalizmin yavaş gelişmesinin 1952 devrimine kadar yarıfeodal ilişkilerin korunmasına neden olduğunu belirtiyor. 1952 devrimi tarım reformu ve madenlerin millileştirilmesinin yanısıra, toplumun ekonomik ve sosyal niteliğinde belirli değişiklikler sağlayarak, özel sermayenin gelişmesini kolaylaştırdı ve devlet kapitalizminin boyutlarını büyüttü. Ne ki, emperyalizm, özellikle de ABD emperyalizmi, yerel burjuvazinin desteğiyle, devrimin antiemperyalist ve halkçı potansiyelleri nötralize ederek, ülkedeki konumlarını güçlendirdi. 50'li ve 60'lı yıllarda, özellikle de 70'li yıllarda hızlanan kapitalist gelişme, üretim ve sermayenin merkezleşmesinin ve yoğunlaşmasının, mali, sanayi ve ticari sermayenin kaynaşmasının, Bolivya'ya yabancı sermayenin artan ölçülerde giderek yerli sermaye ile birleşmesinin koşullarını oluşturdu. Bu süreç, faşizan diktatörlüklerin izlediği ekonomik politikalar ile güçlendirildi. Bunun sonucunda büyük kapitalistlerden oluşan oligarşi biçimlendi. Oligarşinin emperyalizmle bağları ise, Bolivya'da mali oligarşinin doğmasına yol açtı.

Kapitalist gelişmenin özgülüklerinin ve Bolivya ekonomisinin ve toplumunun bugünkü durumunun ele alındığı Kongrede, Bolivya'nın kapitalist, bağımlı ve geri kalmış bir ülke olduğu görüşü bir kez daha vurgulandı.

Toplumun sosyal yapısına ilişkin analizlerde esaslı değişiklikler, ekler yapıldı. Proletarya (çalışabilir nüfusun yaklaşık yüzde 20'si), genellikle maden işçilerinden, fabrika ve petrol işçilerinden, demiryolu, demir-çelik sanayii, inşaat ve yol yapımı işçilerinden, basım işçilerinden oluşmaktadır. Buna kent ve köylerde çalışan öteki emekçileri de eklemek gerekir. Proletarya ve onun politik öncüsü, üretim sistemindeki yerleri, gelişme düzeyleri, sınıf bilinç ve görüş açıları nedeniyle, nüfusun tüm sömürülen kesimlerinin öncü gücü rolü oynamaktadırlar. Nüfusun tüm sömürülen kesimlerinin objektif çıkarları, oligarşik, emperyalizm yanlısı bloka karşı, gerçeklerin dayattığı değişimler için savaşımında işçi sınıfının-kilerle aynıdır.

Tezler, Bolivya burjuvazisini oluşturan tabakaları da niteliyor ve bunların üretimdeki, ülkenin ve halkın çıkarlarının savunulmasındaki rol ve potansiyelleri ile demokrasiye ilişkin tutumlarını tanımlıyor. Kongre şu sonuca vardı: «Ülkenin demokratik gelişmesinin, ulusal bağımsızlığın ve toplumsal ilerlemenin önündeki baş düşman, emperyalizm ve başını oli-

garşinin çektiği büyük burjuvazidir; bunlar, tüm Bolıvyı halkı ile uzlaşmaz çelişki içindedirler.»<sup>(10)</sup>

Orta tabakaların ve küçük burjuvazinin koşullarının analizi, tüm salantılara karşı, bu kesimin çıkarlarının bu aşamada esas olarak işçi sınıfının çıkarları ile özdeş olduğunu belirtme olanağı veriyor. Bu kesimler, proletaryanın bağlaşıkları olarak kazanılabilir ve kazanılmalıdır.

Son olarak, Kongre, kırsal alandaki toplumsal yapıyı niteledi ve tarım reformundan bu yana bu alanda önemli değişikliklerin meydana gelmiş olduğunu vurguladı. Latufindia sınıfı pratikte yok olmuş durumdadır ve kırsal alanda yeni üretim ilişkilerinin ortaya çıkması ile birlikte sahnede burjuvazi ile proletarya belirmiştir. Aynı zamanda orta köylülük de vardır. Küçük burjuvazi ve yoksullar, Bolıvyı kırının en geniş gruplarını oluşturmaktadır. Kırsal proletarya, topraksız köylüler ve geniş yoksul yığınlar, ekonomik ve toplumsal bir değişimi şiddetle arzulamaktadır ve bunlar işçi sınıfının doğal bağlaşıklarıdır.

Tezlerde, bir başka olağanüstü önemli sorun, uluslar ve milliyetler sorunu incelenmektedir. Ülkemizde Bolıvyı ulusundan başka ulusal azınlıklar, kabileler ve etnik gruplar da vardır. Bunlar oligarşinin çifte baskısı, ulusal ve sınıfsal baskısı altındadırlar. Parti, önüne, ulusal ve sınıfsal sömürüye karşı savaşımında geniş yığınların çabalarını birleştirme görevini koymuştur.

Belgenin politik ve ideolojik üstyapıya ilişkin bölümünde, devletin gelişmesindeki çeşitli tarihsel dönemleri ve her bir dönemde devletin kazandığı sınıfsal içerik ele alınıyor. Devlet aygıtının faşistleştirilmesi analiz ediliyor, halkın demokratik kazanımları ve DHB hükümetinin faaliyeti değerlendiriliyor, sağcıların tekrar iktidarı ele geçirdikleri ve politik-oligarşik blokun otoriterliğe yöneldiği koşullar inceleniyor.

Belge, partinin önünde iktidarı kazanma ve ülkede dönüşümü sağlama stratejik görevini koyuyor ve geçiş biçimlerinin önemini vurguluyor. Deneyimler ve güçler dengesi gözönünde bulundurularak, belgede, ancak emekçilerin devlet biçimi olan geniş ve kapsamlı bir demokrasinin, gerçekten egemen, demokratik ve halkçı bir cumhuriyetin kurulması için yolu açabileceği belirtiliyor.

Tezlerde politik partilerin ve üstyapının değişik bileşenlerinin yer ve rolleri de ele alınıyor ve şu değerlendirme yapıyor: Bolıvyı'da sendikalar hareket, «sendikaların klasik ekonomik istemler çerçevesinden»<sup>(11)</sup> çıkarak, ülkenin politik yaşamına katılmakta ve bu alanda belirleyici bir güç niteliği kazanmaktadır. Belgede, Bolıvyı Emek Merkezi'nin ilerici programatik önerilerinin altı çiziliyor ve açıklamış olduğu ilkelerle yürüttüğu faaliyet arasındaki kimi uyumsuzluklara işaret ediliyor.

<sup>(10)</sup> Tesis Programaticas del PSB, 1986, s. 27.

<sup>(11)</sup> Agy, s. 58.

Ülkemizde devrim kavramı, bağımlılığa ve baskıya son verme, uzun bir dönemdir yerine getirilmiş olması gereken ekonomik, sosyal ve politik değişimleri gerçekleştirme gibi nesnel bir gereksinimden kaynaklanıyor. Karmaşık iç ve dış durumun analizi ışığında partimiz, Bolıvy devriminin, demokratik, halkçı antiemperyalist ve antioligarşik olacağı, böylece «sosyalizme doğru tedrici ilerleyişin koşullarını yaratacağı» (12) görüşündedir. Kent ve kırlardaki geniş halk yığınları, proletaryanın öncülüğünde, bu devrimin itici gücü olacaklardır. Buradan ve aynı zamanda tarihsel deneyimlerden yola çıkan Programatik Tezler, devrimin yol ve biçimlerinin her bir somut durumda nesnel koşullar ve öznel etmenler tarafından belirleneceğini vurguluyor.

Bolıvy devriminin bu perspektifinden yola çıkan, işçi sınıfı ile öteki sınıf ve sosyal tabakaların, baskı ve sömürü altındaki ulusal ve etnik azınlıkların çıkarlarının aynılığını göz önüne alan Tezler, işçi sınıfının ve politik öncüsü olarak BKP'nin tarihsel misyonu sorununu formüle ediyor. Ne ki, çıkarların aynılığı, ortak düşmana karşı derinlemesine onun bozguna uğratılmasına yetmiyor. Partimizin görüşüne göre, köylülerin, orta tabakaların, küçük burjuvazinin ve elbette hepsinden önce de işçi sınıfının özlem ve istemlerini dile getiren tüm örgütlerin ortak programının oluşturulmasına ve eylem birliğine ulaşılmasına yardım edecek somut bir bağlaşıklık politikası belirlenmesi büyük önem taşımaktadır. İşçi sınıfının öncü rolü, oligarşinin ve emperyalizmin egemenliğine son verilmesi, demokratik, halkçı, antioligarşik, antiemperyalist dönüşümlerin sonuna kadar götürülmesi ve devrimin başarılı biçimde savunulması için zorunludur.

Kongre oybirliği ile, Programatik Tezleri onayladı, politik ve örgütsel konularda bir dizi karar aldı ve yeni kadrolarla Merkez Komitesi'ni güçlendirdi. Kongre hem komünistler hem de tüm Bolıvy halkı için son derece önemli bir olay oldu, çünkü tam da oligarşik ve emperyalizm yanlısı rejime karşı sınıf savaşımının şiddetlendiği bir dönemde toplandı. Kongremizin sonuçları yığınlar tarafından büyük bir ilgi ile karşılandı. Kongre onlara yeni umutlar verdi.

Görüşümüze göre, proletaryanın öncüsünün, baş düşmana karşı savaşımın başını çekme görevini gerektiği gibi yerine getirebilmesi ve belirlenen hedeflere ulaşabilmesi için, ideolojik ve örgütsel bakımdan güçlenmeli ve saflarına daha fazla savaşçı kazanmalıdır. İşte ancak o zaman, Lenin'in belirttiği gibi, işçiler partimiz hakkında şöyle diyebileceklerdir: «Kardeşlerimiz, yoldaşlarımız işte burada; ortak davamız burada gerçeklik haline geliyor.» (13)

(12) Agy, s. 71.

(13) V. I. Lenin, Tüm Yapıtlar, c. 38, s. 212. (Ruşça) 23 Mart 1919'da RKP'nin 8 Kongresi'nde kapanış konuşması»ndan.)

## «Psikolojik savaş» nasıl yürütülüyor?

YIĞINLARI ŞAŞIRTMA ARACI

*Nikos Kotzias*

*Yunanistan Komünist Partisi MK aday üyesi*

Antikomünizm, erkte kalabilme ve ülkenin uluslararası emperyalist güçlere bağımlılık sistemini koruma çabası içinde olan Yunan oligarşisinin temel ideolojik silahıdır. Özünü antisovyetizmin oluşturduğu antikomünizm tarihimizin bazı dönemlerinde devlet ideolojisinin merkezinde yer aldı. Antikomünizm ve antisovyetizm adına binlerce barış ve toplumsal ilerleme savaşçısı tutuklandı, işkence gördü ve öldürüldü, egemen sınıf halk hareketlerine katılanları korkutmak için sık sık bu silahı kullandı. Barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm savaşçılarına «Moskova ajanı» damgası vuruldu. Halbuki onların tek «suçu» kendi vatanlarına ve halklarına karşı besledikleri sevgi idi.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Anti-Hitler Koalisyonu'nun üyeleri arasında varılan anlaşmanın çarpıtılması, Yunan gericiliğinin ideolojik saldırı alanının özel bir ögesi oldu. Burada en başta Yalta Anlaşması'nın gerçek özünün sistematik olarak çarpıtılması söz konusudur. Burjuva ve reformist güçlerin sözcülerinin iddialarına göre, Yalta'da Yunanistan sözde Batıya «terk edilmiştir» ve şimdi Batıdan ayrılmaya hakkı yoktur. Tekellerin ana partisi olan Yeni Demokrasi yönetimi «Yunanistan Batıya aittir» diyor.

Ancak, önde gelen bazı kapitalist ülkelerdekinin tersine, bizim ülkemizde antikomünizm halkın geniş kesimlerinin zihinlerine derinliğine ve köklü bir biçimde işlenemedi. Halkın kendi deneyimleri ve Yunanistan Komünist Partisi'nin ardıcıl çabaları 1940'larda antisovyet çizginin emperyalist işgalle bağlantılı olduğunu, 1950'lerde demokratik hakların yok edilmesi ve 1965'ten 1974'e kadar faşizm ve ulusal felaketlerle bağını halkın anlamasına yardımcı oldu. Antisovyet propaganda, özellikle doğrudan ve açık olarak, ya da daha kaba biçimlerde yürütüldüğünde, yığınlar buna kuşkuyla baktı.

Halkımızın antisovyetizme ve onunla bağlı olan her şeye karşı beslediği hoşnutsuzluk duygusu, cuntanın devrilmesinden bu yana Yeni Demokrasi'yi daha esnek bir politika izlemeye zorladı. Yine aynı nedenle, ülkede sosyal reformizmin temel aracı olan ve son yıllarda geleneksel sol görüşlü yığınlara yönelen Yunanistan Sosyalist Hareket (PASOK), antisovyetizmin kaba biçimlerine başvurmadı. Antisovyetizm bu partinin resmi ideolojik ilkelerinde merkezi bir yer oluşturmuyor, ama bu ilkelerden

kaynaklanan antisovyetizm birçok politik açıklamanın üzerine iliştirilen dikenlere benziyor. SSCB'ne düşman görüşler, gayri resmi politika yoluyla, parti içi enformasyon ya da sözlü propaganda biçimleriyle sürdürülüyor.

1981 seçimleriyle iktidara gelen hükümet, uluslararası duruma ilkel, kaba antisovyetik bir açıdan bakmamaktadır, ama NATO'nun ABD ve AET'nin baskısı altında, sözde Yalta Anlaşması'nın ulusal bağımsızlık ve barış konularında kimi konumlarda geri çekilmeye zorladığını söylüyor ve bunu «nesnel bir etmen» olarak göstererek bazı ödünler vermeyi kabul ediyor. Öte yandan modernleştirilmiş, ince antisovyetizm devlet mekanizmasının ideolojik işlev gören bölümlerinde, yığınsal iletişim araçlarında, okullarda vb. kendini gösteriyor.

Yunan komünistleri için antisovyetizm kesinlikle Sovyet toplumunun eksikliklerini eleştirme, iyi niyetle yapılan eleştiriler demek değildir. Dahası, Sovyet komünistleri ülkelerindeki eksiklikleri, sorunları, kendileri de ortaya koymakta, SBKP'nin 27. Kongre belgeleri de dahil, kendi resmi belgelerinde bunlara yer vermektedirler. SSCB ve ülkemizdeki halk hareketine zarar vermede çıkarı olan iftiracılar ile buna çok yatkın olan ama önyargıların etkisi ile (ya da sadece gerçekleri gözardı ederek) varolan zorlukları tartışan, yanlış ya da olumsuz değerlendirmeleri dile getiren yurttaşları aynı kefeyle koymak doğru değildir. Önemli olan, tümüyle anti-komünist inançlar taşımayan halkın dile getirdiği görüşler ile antisovyetizmin kendi dünya görüşlerinden kaynaklananların fikirleri arasındaki farkı görmektir.

Antisovyetizm, her şeyden önce uluslararası alanda emperyalist güçleri destekleme ve ülke içinde işçi sınıfının demokratik özgürlüklerine ve sosyal kazanımlarına saldırı amacıyla, dünyanın ilk sosyalist devletinin emekçi halk arasındaki saygınlığını kasıtlı olarak yoketme çabasıdır. Başka bir deyişle, bu halk düşmanları tarafından kullanılan ideolojik bir silahtır ve bu silahı gerici bir politika izlemek, kendi amaçlarına uygun koşulları yaratmak için kullanmaktadırlar.

Halk yığınlarının «sosyalizmi geriletme» stratejisini, «sınırlı bir nükleer savaşın» ve ilk nükleer darbenin yapılabileceği görüşlerini desteklemesini ya da en azından bunlara karşı çıkmasını sağlamak için Sovyet toplumu ve Sovyet dış politikası hakkında halk yığınlarına yanlış görüşler aşlamak için çaba harcanıyor. Öte yandan gerici çevreler Yunan barış hareketinin dışardan emir aldığı ve ulusal çıkarlara aykırı hareket ettiği izlenimini yaratarak ABD-NATO emperyalizminin propagandasını destekliyorlar. Bu uydurmalar yığınların antiemperyalist ruh halini zayıflatmayı amaçlıyor. Çünkü ülkemizde barışın savunulması, doğrudan doğruya askersel-politik bağımlılıktan kurtulma, NATO'dan çıkma, Amerikan askerel üslerinin sökülmesi ve Yunanistan toprakların tüm nükleer silahlardan arındırılması istemlerine bağlıdır. Gerçekte antisovyetizm uluslararası



çapta savaş çıkartma çabası ve Yunanistan'ın ulusal bağımsızlığı için savaşılan güçlerin elini ayağını bağlama çabasını göstermektedir.

Antisovyetizmin başka bir amacı da işçi sınıfının önündeki perspektifleri bulandırmaktır. Ülkemizde bu dört ana yoldan yapılıyor.

Birincisi, Sovyet toplumuna kara çalarak. SSCB'nde yaşamın her alanı hakkında kasıtlı olarak karaçalışma ve çarpıtmalarda bulunuluyor. Demokrasi sorunu buna tipik bir örnek oluşturmaktadır. Herkesin bildiği gibi, emekçi halk üzerinde politik bir baskı biçimi olan ve gerçek demokrasiyle uzaktan yakından ilişkisi olmayan burjuva demokrasinin en yetkin bir demokrasi olduğu ve sosyalist demokrasiye de bunun ölçütleriyle bakılım incelenmesi gerektiği yolunda emekçi halkı inandırmaya çalışıyorlar. Reel sosyalizme karşı suçlamalar yöneltiyor. Örneğin, onun burjuva partilerine (artık burjuvazinin olmadığı bir toplum olmasına rağmen) izin vermediği söyleniyor.

İkincisi, birçok tarihsel olayın ve bugünkü Sovyet politikasının çarpıtılması. Örneğin, Yunan gericiliği 1930'larda Alman-Sovyet ilişkileri tarihini sistemli olarak çarpıttı, aynı şekilde Sovyetler Birliği'nin az gelişmiş ülkelere yaptığı yardım da kapitalist dünyadaki sermaye ihracı ve eşitsiz mal değişimi ile özdeşleştirilerek çarpıtıldı.

Üçüncüsü, Sovyet toplumundaki eksikliklerin öne çıkarılması, abartılması ve çoğunca uydurulması. Burjuva basını SSCB'nde yapılan özeleştirinin sosyalizmin «başarısız» olduğunun kabul edilmesi demek olduğunu iddia ediyor. Kişilerin kamu çıkarlarına zarar veren faaliyetlerinden ötürü suçlanmasını halkın genel olarak sosyalizme karşı olduğunun bir kanıtı olarak göstermeye çalışıyor.

Dördüncüsü, Sovyetler Birliği'ndeki toplumsal ilişkiler üzerine gerçeklerin ve yeni toplumun kazanımlarının gizlenmesi. Gerçekten de, burjuva propagandası, yaşamın karaçalışmadığı, çarpıtılmadığı alanlarını gizlemektedir. Bunun sonucunda ise, geniş halk yığınları SSCB'ndeki gelişmeler hakkında en basit bilgilerden bile yoksun kalmaktadır.

Bu saydığımız yöntemlerin tümü, bir arada, aynı zamanda, birbirini tamamlayarak kullanılıyor. Başlıca amaç, işçi sınıfı ve halk hareketine katılanların beyinlerini zehirlemek ve burjuva egemenliği olmadan hiçbir toplumun idare edilemeyeceğine yığınları inandırmaktır. Antisovyetizmin uzun vadedeki amacı ise, emekçi halkı şu görüşe varmaya zorlamaktır: Büyük acılar pahasına kapitalizmi yıkmayı başarsalar bile, yeni sistem öncekinden daha iyi olmayacaktır. Çünkü bu sistemin izleyeceği politika sözde onların katılımı ve söz olmadan, onların çıkarlarına ters olarak yürütülecektir.

Hiç kuşkusuz, herkes böyle yalanlara inanmıyor. İlkesel olarak işçiler olmaksızın burjuvazinin varlığını sürdüremeyeceğini, burjuvazi olmadan

işçilerin yönettiği bir toplumun bizim ülkemizde de kurulabileceğini ve kurulması gerektiğini anlayanların sayısı artıyor.

Sovyet gerçeklerinin nasıl çarpıtıldığıнын en son ve en tipik örneği Çernobil kazasıdır. Sosyalist devletin barışçıl dış politikasına karaçalmak için, Sovyetler Birliği'nin uluslararası saygınlığını zayıflatmak ve ileri bir toplumsal sistemin çekiciliğini azaltmak için bu kaza geniş bir biçimde kullanıldı. Yunanistan'daki burjuva iletişim araçları irrasyonel duyguları abartarak, nesnel bilimsel verileri yalanlayarak bir panik ve histeri atmosferi yaratmak için çok uğraştılar. Atomun barışa hizmet etmesi, nükleer silahlarla özdeşleştirildi. Hatta, Sovyetler Birliği'nin askersel olmayan amaçlarla nükleer enerji kullanmadığını, bu nedenle de saldırgan ABD'den sözde çok daha büyük bir tehlike oluşturduğunu iddia ettiler. YKP, Yunan halkını nükleer denemelere son verilmesi, silahsızlanma ve tüm nükleer silahların yok edilmesi için savaşımdan alıkoyma amacını taşıyan bu antisovyet kampanyaya katılmamakla suçlandı. Antisovyetizmin ve antikomünizmin ideologları ülkemize yerleştirilmiş olan Amerikan nükleer silahlarının Çernobil kazasından çok daha ölümcül bir tehlike oluşturduğunu yığınların anlamasını önlemeye çalışıyorlardı. Ama, emekçi halkın bütçeden barışçıl amaçlar için daha büyük paylar ayrılmasını ya da nükleer enerjinin sadece barışçıl amaçlarla kullanılmasını istemelerini önlemek ve onların insanlığın hizmetine sunulacak yeni üretim güçleri yaratabilecek olan teknik ilerlemenin karşısında yer almalarını sağlamaktı.

Yunanistan'daki antisovyet kampanyanın karakteristik bir yanı da bunun sadece nükleer enerji hakkında irrasyonel saldırıları değil, aynı zamanda ülkenin tüm bilimsel kuruluşlarına karşı saldırıyı da kapsamakta olmasıdır. Üniversite ve enstitülerde doğa bilimleri dalında çalışan araştırmacıların çoğu, kendi bilimsel verileriyle antisovyet çevrelerin sahte iddialarına ve temelsiz uydurmalarına karşı çıktılar. Sonuçta bunlar kendilerini «suçlular» arasında buldular.

Partimiz Çernobil kazası üzerine sürdürülen yoğun kampanyada silahın mutlaka geri tepeceğine ve bunu çabucak spekülasyon konusu yapmaları vuracağına inanıyor. Nükleer enerji kullanımı konusunda ortaya çıkan sorunlara bugüne kadar kayıtsız kalanların çoğunun artan duyarlılığı, barış, yumuşama ve silahsızlanma savaşçılarını da içeren «sağduyu cephesini» genişletmek için elverişli koşullar yaratıyor.

Yunanistan'ın ana politik partileri (!) (YKP hariç) ülkeyi saran ekonomik ve toplumsal bunalımdan şu ya da bu şekilde tekellerin yararına bir çıkış

(!) Yunanistan'da büyük partilerin yanısıra şimdi bir dizi yeni göreceli olarak küçük parti faaliyet göstermektedir. Örneğin, eski PASOK liderlerinin, yani Yürütme Komitesi üyelerinin, bakanlarının ve parlamento üyelerinin kurduğu partiler vardır. Bu partiler komünistlerle işbirliğinden yanadır ve antisovyetizme karşı çıkmaktadırlar.

yolu arıyorlar. Araçları farklı olmakla birlikte hepsinin vardığı nokta işçi sınıfı ve bağlaşıklarını ivedi ve uzun erimli çıkarlarını savunmaktan vazgeçmektir. Burjuva ve reformist partiler işçi sınıfı üzerindeki etkilerini artırarak, işçi sınıfını ideolojik silahından yoksun bırakıp politik olarak felce uğratarak, emekçi halkı varolan sisteme boyun eğmeye ve sistem tarafından özümsemeye zorluyorlar.

‘Bunalımın keskinleşmesi, tekelci devlet kapitalizmi koşullarında devletin işlevlerinin artırılması ve uluslararası devrimci hareketin yükselmesi, gerek uluslararası çapta ve gerekse sosyalist olmayan dünyada sınıflar arasında ideolojik savaşıma daha da keskinleştiriyor. Bu nedenle egemen sınıf kendi politik amaçlarına ulaşmak için ideolojik savaşında çeşitli taktiklere başvuruyor.

Egemen sınıfın taktik çizgilerinden biri de tekelci devlet kapitalizminin halkın çıkarlarını karşılayan bir sistem olduğuna ve bu nedenle onların aktif desteğine ihtiyacı olduğuna halkı inandırmaktır. Ancak, böylesi çabalar halk yığınları arasında hiçbir ilgi ve destek görmüyor. Buna ek olarak Yunan emekçi halkının yaşayan reel sosyalizmin başarılarını öğrenmelerini önlemek için antisovyetizm kullanılıyor. Sosyalizm «başarısız» bir deney olarak gösterilirken, kapitalizm tarihsel olarak en iyi sistem olarak tanıtılıp sunuluyor. Kapitalizmin kimi kusurları olduğu kabul edilse bile bunların raslantısal olduğu, sistemin organik bir parçası olmadığı, «özgür» kapitalist toplumun işleyişini belirleyen yasa ve ilkelerden ayrılma sonucunda ortaya çıktığı söyleniyor. Her şeyden önce, yeni konservatif akımın üyelerinin tipik bir görüşü olan böylesi görüşlere göre, toplumdaki zorlukların suçlusu halk hareketinin kendisi ve sosyalist ülkelerdir. Çünkü onların varlığı kapitalizmi ödünler vermeye ve «kendine özgü» olmayan biçimde hareket etmeye zorlamaktadır. Bu yolla emekçi halk kendi sorunlarının gerçek kaynağı ve antidemokratik, halk düşmanı önlemler almada yetkililerin haklılığı konularında kandırılmaya çalışılıyor.

Burjuva reformist akımın önderleri, Yunanistan'da devlet tekelci kapitalizminin bazı eksiklikleri olduğunu arasına kabul ediyorlar, ama onun reformlar yoluyla kendini modernize edebilecek ve düzelterebilecek yetenekte olduğunu da öne sürüyorlar. Ve bunun, sözümona zamana ayak uyduramayan sosyalist devletlere karşı kapitalist devletlerin asıl üstünlüğü olduğunu iddia ediyorlar. SSCB'nin kapitalist ülkelerin «dinamizm»inden dehşete düştüğünü, bundan ötürü de, «militarist eğilimler» gösterip (modernizasyon ve kapitalist sistemin onarılmasıyla özdeş sayılan) «ilerleme»ye karşı çıkarak, bu ülkelere düşmanca bir tutum takındığını ileri sürüyorlar.

Bazı küçük burjuva ideologlar ve PASOK yöneticileri arasında da yaygın olan bir başka taktiğin savunucuları, kapitalizmin emekçilerin gereksinimleri ve çıkarlarını karşılayamadığını kabul ediyorlar. Şu yada bu nedenle kapitalizmi reddedenlere hitap ederek, bu tür tutumların sis-

teme karşı bilinçli ve aktif biçimde gelişmesini engellemeye çalışıyorlar. İki yüzlülükle ileri düşünceli yurttaşlara diyorlar ki: «Evet, kapitalizm size göre değil, ama ona tahammül etmek zorundasınız. Kapitalizme karşı savaşımdan, ondan daha iyi bir şey çıkmayacaktır. Dahası, bu, boş yere özveri, ızdırıp ve büyük zorluklar anlamına gelecektir». Bu tür vargıları desteklemek için yerli burjuvazi ve emperyalizm, her şeye kadırmış gibi gösteriliyor. Proletaryanın savaşımının uluslararası sonuçları, tarihsel kazanımları, en başta Sovyetler Birliği'nin kurulması, dünya sosyalist sisteminin oluşması, sanki işçi sınıfının sosyal durumunu hiç değiştirmeyen, işe yaramaz şeylermiş gibi sunuluyor. Aynı zamanda, emekçilerin özlülerinin gerçekleştirilmeden kaldığını kanıtlamak için çabalar harcanyor. Sovyetler Birliği'nde «devlet militarizmi»nin (2) kurulduğu, «kapitalizme döndüğü» (3), bu ülkenin «dünya arenasında hegemonyacı bir rol oynayan bir süper güç» (4) olarak hareket ettiği öne sürülüyor.

Emperyalist propaganda, sosyalist ülkelerdeki politik sistemi «totaliter rejim» diye tanıtıyor. Yeni Demokrasi Partisi'nin Şubat 1984'de yayınlanan hükümet programı taslağında, reel sosyalizm ülkeleri tam bir karaçalmayla «polis sistemi» diye adlandırılıyor. Reformistler ve her çeşit revizyonistler, sahte «totalitarizm» teorisinden, bütünüyle olmamakla birlikte, yararlanıyorlar. Savlarının bu teoriden alıyor, bu teorinin yaydığı önyargılara dayanıyorlar. Bazıları Sovyetler Birliği'nde kurulan toplumun sosyalizm olmadığını, en azından «gerçek» sosyalizm olmadığını öne sürüyorlar. Ekim Devrimi'nin deneyi, Sovyet halkının devrim sonrasındaki kazanımları toptan inkar ediyor.

Şunu da belirtelim: Ekim Devrimi'nin tarihsel önemi kabul edilse bile, bu, çoğrafiyayla ve zamanla sınırlanıyor. Deniyor ki: Devrim, Sovyet halkına yarar sağlamıştır. Ama belli bir noktaya kadar. Ancak Ekim Devrimi'nden sonra, dünyanın ilk sosyalist devletinin doğrultusu, uluslararası ilerici hareketin gereksinimlerini karşılayamadığı için, o, «tarihin lokomotif» olma niteliğini yitirmiştir. SSCB'nin deneyimi neredeyse başlı başına «Rusya'nın özgüllükleri»nin bir ifadesiymiş. Bundan ötürü, bu deneyim incelenmeye değmezmiş. Ama eğer incelemek gerekirse, daha çok ortaya koyduğu «olumsuz örnekler» ele alınmalıymış.

Son zamanlarda, Yunanistan'da ekonomik bunalım derinleştikçe, üçüncü bir taktik anlayış güç kazandı. Bu anlayışın savları, YKP'nin görüşlerini bütünüyle paylaşmamakla birlikte, Sovyetler Birliği'ne tavrı dostça olan bir halk kesimine yöneliyor. Bu üçüncü taktiğin savuncuları, Yunanistan'da hükümetin «bunalım yönetimi» politikasını, SBKP'nin reformlar konusundaki hattıyla özdeş göstermek istiyorlar. Kapitalizmin derin çelişkilerini, emekçiler zararına, onları sömürücülere daha da bağlayarak aş-

(2) Andreas Papandreou, İnsan Hakları, Atina, 1972, s. 95 (Rumca).

(3) Andreas Papandreou, Sosyalizme Geçiş, Atina, 1979, s. 14 (Rumca).

(4) PASOK Kongresi, Atina, 1984, s. 64 (Rumca).

ma çabaları, Sovyet toplumunun ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmak için gösterdiği yaratıcı çabalara eşitleniyor. SSCB'de halkın yararına emek üretkenliğinin yükseltilmesi, kapitalistlere daha yüksek kârlar getiren üretimin hızlandırılmasına benzetiliyor. Sosyalist bütünleşme ve Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin işbirliğinin gelişmesi, Yunanistan'ın emperyalist ekonomik topluluklara üyeliğini, bunlara bağımlılığının artmasını haklı göstermede bir örnek olarak kullanılıyor. Bunalım olgusu, yalnızca kapitalizmin bir hastalığı değil de, bütün dünyaya özgüymüş gibi gösterilmek isteniyor. Örneğin, işsizlik ve enflasyon, kapitalist Yunanistan'da olduğu gibi, SSCB'de de vardır, deniliyor.

Bu uydurmalar, en başta «birbirine yakınlaşma», «endüstrisonrası toplum», vb. gibi bilinen burjuva teorilere dayanıyor. Bu görüşleri uyduranlar, sosyal ilişkiler ve sınıf savaşımının sorunlarını kasıtlı olarak atlıyor, toplumsal gelişmede teknolojinin rolünü mutlaklaştırıyorlar.

Öne çıkan öteki savlardan biri de şu: Deniyor ki, planlama Sovyet ekonomisinin gelişmesini sağlamamış, genel refahın artmasına yardımcı olmamış. Oysa gerçek istatistik veriler, bu savların tam da tersini gösteriyor. Satır aralarını okuyunca, bu tür savların amacının Yunanistan'da sosyal eşitsizliği, yoksulluk, cehalet ve işsizliği haklı göstermek olduğu anlaşılıyor. Amaç, kapitalist pazarın orman yasasıyla, «benim yaşamam için sen öl» anlayışıyla yönetilen bir toplumu temize çıkarmak, sömürenlerle sömürülenler arasındaki baskı ilişkilerinin ebedi ve tarihsel bakımdan zorunlu olduğu izlenimini yaratmaktır.

Burjuva basınındaki günlük propaganda ise, özellikle keskin antisovyet bir nitelik taşıyor. Bu, yığınsal ölçülerde sözümona edebi «cep» kitapları, polisiye ve casusluk romanları biçimini alıyor. Bunların sayfalarında, dünyadaki bütün cinayetlerin sorumluluğu, utanmazcasına «SSCB gizli servisi»ne yükleniyor. Politik romanlarda aynı şey, biraz daha ince biçimde yapılıyor.

Sovyet düşmanı görüşler, radyo ve televizyonda, gerek haber bültenlerinde (özellikle barışın savunulması, Çin Hindi, Polonya olaylarında, Afganistan konusunda) gerekse eğelence programlarında kasıtlı olarak yayılıyor. Zaman zaman televizyonda gösterilen İngiliz ve Amerikan yapımı «casusluk» dizilerinde, Sovyet devletinin temsilcileri kötü kişiler olarak tanıtılıyor.

Sovyet düşmanı düşünceler, orta ve yüksek öğrenim kurumlarında, burada okutulan ders kitaplarında işleniyor, yayılıyor. Okullarda AET'nin «yararlar»ını göklere çıkaran, NATO'yu barışsever bir örgüt olarak gösteren dersler veriliyor. Bu derslerde Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ve Varşova Antlaşması Örgütü kınanıyor. (Örneğin, ilk okulun son sınıfındaki coğrafya dersleri, lise üçüncü sınıfta okutulan «Politik Ekonominin Temelleri» derslerinde bunlar anlatılıyor.) Sovyetler Birliği'nde eğitim düzeyi-

nin, bilim ve bilimsel araştırma düzeyinin düşük olduğu öne sürülüyor. Bunun nedeni de «politizasyon», «özgürlüklerin yokluğu» ve teknik temelin «zayıflığı»dır deniyor. Bütün bu alanlarda, ülkemizin içinde bulunduğu üzücü durum, Sovyetler Birliği'nin gerçek kazanımlarıyla kıyaslanınca, söz konusu uydurmalar daha da tiksiniç oluyor.

Sosyal teoride burjuva düşüncesinin bir tavri ve onu yaygınlaştırmada kullanılan bir biçim olarak antisovyetizm, gerçek sosyalizmin sahte bir görüntüsünü aslıymış gibi tanıtmayı, uluslararası alanda emperyalizmin saldırganlığını, ülke içinde gerici politikayı haklı göstermeyi olanaklı kılabilecek günlük bir bilinci oluşturmayı kolaylaştırma amacı güdüyor. Bu, işçi sınıfı ve bağlaşıklarının birliğini torpillemek, toplumun demokratikleşmesini, proletaryanın istemlerinin karşılanmasını önleme amacına yönelik ideolojik bozgunculuklar yoluyla yapıyor. Bütün bunlarla, Yunanistan'da sosyalist devrim ufkunu karartma, YKP'nin öngördüğü toplumsal yasallıkların belirlediği sosyalizme geçişi ve ona giden yolları reddetme amacı güdüyor.

Komünist hareketin amaçları konusunda doğru bir kavrayışa sahip olmayan kimseler, adına «sosyalizm» denilen ve kapitalizmin modernleştirilmiş bir biçimini andıran «üçüncü bir yol»u aramaya çağırıyor. Bu bağlamda, Sovyetler Birliği'nde işçi sınıfının öncü rol oynadığı emekçilerin iktidarının değil de, «parti iktidarı»nın varolduğu öne sürülüyor. Böylelikle burjuvazi, sermayenin yönetimini şu ya da bu partinin yönetimi diye göstererek kendi iktidarının özünü gizlemek istiyor. Kapitalizmin savunucuları, eğer sistemde yanlış bir şey varsa, bunun kusurunun sistemin kendisinde değil, söz konusu partinin politikasında olduğunu söylüyorlar.

Uluslararası işçi hareketinin tanınmış önderi Ernst Thaelmann, bir zamanlar şu büyük gerçeği, her komünist hakkında Sovyetler Birliği'ne olan tavriyle bir yargıya varıldığını söylemişti.

Bu ilke, Yunanistan Komünist Partisi'nin 11. Kongresi'nde şöyle formüle edilmiştir: «Sovyetler Birliği'ne, bütün reel sosyalizm ülkelerine karşı takınılan tavri proleter enternasyonalizminin ana ölçütü sayıyoruz . . . Reel sosyalizm ülkelerinde yeni toplum kuruluşuna ilişkin nesnel haber ve yorumlar, reel sosyalizm ülkelerine yönelik düşmanca propagandayı ve küçük burjuva sosyalizm teorilerini kararlı biçimde püskürtmemize yardımcı ediyor. Bu tür kuruculuğun çeşitli deneyimlerinin incelenmesi, kuşkusuz özgül yanları olan kendi ülkemizin koşullarında sosyalizmin kurulmasına, bütün bunlara rağmen sosyalizmin genel yasallıklarına dayanacak olan kendi sosyalist geleceğimizin işlenip gerçekleştirilmesine yardımcı oluyor.»<sup>(2)</sup>

YKP, burjuva kozmopolitizmi ve bağımlılık teorilerini göğüslemek için,

(2) YKP'nin 11. Kongre Belgeleri, Aralık 1982, s. 17 (Rumca).

internasyonalist ilke ve ülkelerin yerleşmesi çabalarına büyük önem veriyor. Aynı zamanda, partimizi ulusal ve yurtsever bir güç olarak göstermek istemeyen girişimlere de kesinlikle karşı çıkıyoruz. Revizyonist bir grubun partimizi bir «dış» komünist parti diye damgalama çabaları başarısızlığa uğradı. Bu grup, partimizin yurtsever bir hat izlemediği, Yunanistan'da yabancı çıkarların bilinçli «temsilcisi» olduğunu çağrıştıran gericiğin uydurmalarnı çabucak benimsedi. Ülkemizde yurtseverliğin en zengin geleneklerine sahip, en büyük özverilerde bulunmuş bir parti olan YKP, her gün uluslararası ve ulusal görevlerinin özdeş olduğunu gösteriyor. Komünistlerin Yunanistan'ı bir barış ülkesine dönüştürme, NATO'dan çıkma, yabancı askeri üsleri tasfiye, nükleer silahları kaldırma yolundaki eylemleri, derin yurtsever bir nitelik taşıyor. Çünkü bu, genel dünya barışı davasına katkıda bulunurken, ülkemizin varlığının güvence altına alınmasının da tek yoludur.

Bunun zıddı olarak, oligarşinin ve hükümetin tutumu, ülkenin geleceğine doğrudan bir tehdit oluşturuyor. Onlar, şu ya da bu biçimde, devlet aygıtının bütün bileşenlerinin yabancı güçler tarafından kontrolüne ya da bunlara bağlanmasına, Yunan toprağında Sovyetler Birliği'ne karşı kullanılma amacı güdülen casus uçakları ve nükleer silahların varlığına izin verdiler.

Partimiz, antisovyetizmin emekçileri şaşırma, onları politik değişim için savaşımlarını zayıflatma, demokratik haklarını sınırlama aracı olarak kullanıldığını belirtiyor. Daha geniş bir bağlamda, antisovyetizm, yığınların sınıfsal bilincinin artmasını ve tarihsel iyimserliğin yerleşmesini önlemek için kullanılıyor. Oligarşi, uluslararası ittifaklarını sürdürürken, antisovyetizm, yalnız Yunan proletaryasını değil, uluslararası proletaryayı bölmek, Yunan emekçilerini uluslararası dayanışma biçiminde herhangi bir destekten yoksun bırakma amacı güdüyor.

YKP, uzun tarihinin ışığında, antisovyet düşüncelere ödün verilmesinin, emekçilerin ulusal ve uluslararası dayanışmasından, sosyalist bir gelecekte, bloksuz barışçı bir dış politikadan vazgeçmek anlamına geldiği kanısındadır. Antisovyetizm, bir sosyal değişim ülkesi olarak emperyalizmle karşı karşıya gelişinde uluslararası desteğe gereksinim duyacak geleceğin Yunanistan'ını önemli bir dayanaktan yoksun bırakır.

Partimiz, bu düşmanca propagandanının iç yüzünü ortaya koyuyor, kendi üyelerini ve bütün emekçileri proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde, Sovyet halkına ve dünyanın ilk sosyalist devletine sevgi, dostluk, karşılıklı anlayış ve dayanışma ruhunda eğitmeye çaba gösteriyor. Bu, elbette, en başta, partinin önünde duran devrimci görevlerin belirlediği bir ilkesel yaklaşım sorunudur. Parti, sosyalizmin başarıları konusunda en geniş emekçi çevreleri bilgilendirmek için en değişik araçları kullanmaya çalışıyor. Sovyetler Birliği'nin kazanımlarının halka duyurulması,

Yunan proletaryasının ve bütün halkın kendi gücüne güven duymasını sağlıyor.

Bu bakımdan, değişik alanlarda Yunan-Sovyet ilişkilerinin gelişmesi büyük önem taşıyor. Teknik-ekonomik bağlar çok yönlü yararlar getiriyor. Sovyet mal ve teknolojisinin alınması, ülkemizde önyargılardan uzak her yurttaşın Sovyetler Birliği'nin ekonomik başarıları konusunda ilk elden bilgi edinmesini sağlıyor. Bu ülkenin gelişmiş bir ekonomiye sahip olduğu, hiç de «geri» bir ülke olmadığı görülüyor. Bu deneyim, emperyalizmin yerleştirdiği bağımlılık ilişkileri ve acımasız sömürüden tümüyle farklı, eşit haklı ticaret ilişkilerinin var olduğunu ve olabileceğini gösteriyor. Yunan-Sovyet işbirliğinin yaygınlaştırılması, ülkenin Uluslararası Para Fonu ve AET'nin dayattığı politikadan farklı bir temelde sağduyuya dayalı uluslararası ekonomik ilişkiler kurarak gelişebileceğini halkımızın anlamasında yardımcı oluyor.

Kültürel, sportif, turistik alanlarda karşılıklı temaslar, Yunanistan yurttaşlarına Sovyet gerçekleriyle, hümanizm ruhunda, bütün halkların kültürel zenginliklerine ve bütün insanlığa saygı ruhunda eğitilmiş Sovyet halkıyla daha yakından tanışma fırsatı sağlıyor. Eğitim ve sağlık alanındaki ilişkilerimiz sayesinde, binlerce yurttaşımız, Sovyetler Birliği'nde tıbbi tedaviden geçmiş ve bu ülkede öğrenim görmüş bulunuyor. Bu da, anti-sovyetizm konusunda kökleşmiş önyargıların kırılmasına yardımcı oluyor. Sovyet toplumunda yaşam konusunda bilgilenme, emekçilerin gözlerini burjuva propagandasının yalanlarına açıyor. İlerici değişimler ve sosyalizm için savaşıma değer olduğuna, barış ve ulusal bağımsızlığı korumak için elden gelen çabanın gösterilmesi ve tarihsel iyimserlik düşüncelerine dayanma gereğine olan inançlarını pekiştiriyor.



## Kanlı saldırıdan sonra

SAMİR HADDAT

*Ürdün Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi*

Ülkemiz, 1970'den (!) bu yana, geçen Mayıs ayındaki gibi, kanlı olaylara tanık olmamıştır. Hatta, 1977'de Al-Zarka kışlasından erlerin başkaldırısı bile, o zaman sorun doğrudan politik erkin en kutsal dayanağı olan, Ürdün rejiminin en küçük bir itaatsizliği bile amansızca bastırıldığı ordu söz konusu olmasına rağmen böylesine sert bastırılmamıştı. Bu kez ne oldu?

ABD'nin Libya Cemahiriyeti'ne barbarca saldırısından sonra bu cinayetten sarsılan halkımız, bu cinayetleri örgütleyenleri lanetledi, Libya'lı kardeşleriyle dayanışmasını ve diğer bir Arap ülkesini, Suriye'yi saldırıyla tehdit etme yeltenişlerine karşı tepkisini dile getirdi. Politik parti ve örgütler, halk yığınlarının irade ve tutumunu göstermek için Birleşik Amerika'nın Amman'daki elçilik binası önünde gösteri yapma kararı aldılar. İlk sıralarda komünistlerin yer aldığı göstericiler elçilik binası önünde bir Amerikan bayrağı yaktılar, Reagan yönetiminin ve ABD emperyalizminin eylemlerini protesto eden sloganlar haykırdılar. Polisler de dahil, gösteriyi izleyenler bu sloganları yükseltenlerle dayanışma gösterdiler. Hükümet, CIA ile sıkıca bağlı olan güvenlik kuvvetlerini çağırarak zorunda kaldı. Bunlar göstericileri en sert yöntemlerle dağıtmaya kalkıştılar. Partimizin birçok yöneticisi, ünlü yurtsever kişiler tutuklandı, bu arada birçok kişi de yaralandı.

Bir grup Ürdün'lü kadın, Uluslararası Kızıl Haç Genel Merkezi önünde oturma grevi yapma girişiminde bulundu. Güvenlik kuvvetleri yine baskıya başvurarak bu eyleme son verdiler, ama bu eylem oldukça geniş yankı uyandırdı, kamuoyunu derinden etkiledi.

Öğrenciler, gençlik de protesto eylemlerinin dışında kalmadı. Onlar, işlenen bu ağır cinayeti dilekçeler sunma, gösteri ve grevler örgütleme gibi değişik biçimlerde kınadılar. Politik ortamın gerginleşmesi, öğrencilerin güncel istemlerinin gerçekleştirilmesi savaşınının aktifleşmesiyle uyum içindeydi. Örneğin, Yarmuk Üniversitesi öğrencileri, Amerikan alehtarları gösterilere katıldıkları için üniversiteden atılan öğrencilerin geri alınmasını, tutuklu bulunan 30'dan fazla arkadaşının serbest bırakılmasını, bundan bir süre önce bir çok fakültede uygulanmasına başlanan ek eğitim harçlarının kaldırılmasını, dersliklerde durumun iyileştirilmesini isti-

(!) O dönemde Filistin yurtseverleriyle Ürdün ordusundan askeri birlikler arasında yaygınlaşan silahlı çatışma söz konusudur. (Not Red.)

yorlardı. Bu istemler, Basra Körfezi'nden okumaya gelenler de içinde, tüm öğrencilerin yurtsever birliğinin temelini oluşturdu.

Güvenlik kuvvetleri ve Bedevi ordu birlikleri Üniversite kentinde bir kaç gün süren bu barışçı, iyi örgütlenmiş gösteri ve eylemlere kanlı saldırıyla, kırımla yanıt verdiler. Bunlar, cop, göz yaşartıcı bomba ve silah kullandılar, üniversite kentine polis köpekleriyle daldılar, öğrenci yurtlarını bastılar, her yerde ağır baskı uyguladılar. Bunun sonucunda, aralarında kız öğrencilerin de bulunduğu onlarca kişi öldü ve yaralandı.

Bu yüzkarası eylem, olay yerine yakın olan Irbid ve El Ramta gibi kentlerde oturan halkın tepkisine neden oldu. Onlar, öğrencileri tümüyle desteklediler, değişik yardımlarda bulundular. Güvenlik kuvvetleri, buna yanıt olarak, Irbid kentini ablukaya aldılar, onun birkaç gün ülkeyle bağını kestiler. Ürdün'de tutuklamalar dalgası yayılmaya başladı, ÜKP MK Birinci Sekreteri F. Varrad'ın (2) da aralarında bulunduğu partimizin birçok yöneticisi, ulusal-demokratik hareketin ünlü kişileri zindanlara atıldı. Ancak, yığınları korkutma amacıyla başlatılan bu histerik kampanya, sonuçta onu örgütleyenlere karşı döndü. Halk arasındaki şiddetli tepki söndürülemedi.

Bu dramatik olayların altında yatan gerçek nedenler neler nelerdir? Yönetici çevrelerin kendi eylemlerini haklı göstermek için başvurdukları boş gerekçeleri ciddiye almamak gerek.

Yarmuk Üniversitesi'ndeki kanlı kırım, komünistlerin ve diğer yurtseverlerin tutuklanması, baskı ve terörün tırmandırılması, halk yığınlarıyla egemen çevreler arasındaki çelişkilerin keskinleşmesiyle örülüyor. Bu ülkeyi derinden etkileyen politik ve sosyal-ekonomik bunalımdan kaynaklanıyor.

Ürdün egemen çevrelerinin uyguladığı ABD emperyalizmiyle sınıksız bağlanma, onun bölgemize yönelik planlarının gerçekleşmesine yardımcı olma politikasının tam bir yıkım olduğu hiç kimse için bir sır değildir. ABD'nin Ortadoğu bunalımıyla ilgili projeleri konusunda kimilerinde var olan hayaller de dağıldı. Washington'la yakınlaşmaya yönelik «Ürdün-Filistin ortak çizgisi» de bozguna uğradı. Filistin Kurtuluş Örgütü'nün (FKO) resmi yönetimindeki sağcı akımı teşvik eden Ürdün rejimi, onu, Filistin Ulusal Konseyi'nin Amman'da bölücü nitelikli bir toplantı yapmaya ve daha sonra da 11 Şubat 1983'te (3) Amman Anlaşması'nı imzalamaya

(2) Egemen çevreler, sağlık durumunun kötüleşmesi nedeniyle onu kısa bir süre sonra serbest bırakmak zorunda kaldılar. Daha sonra diğer yoldaşlar da yaklaşık dört ay zindanda kaldıktan sonra özgürlüğe kavuştular. Bu, ülke içinde, Arap dünyasında ve uluslararası alanda yürütülen geniş dayanışma kampanyasının bir sonucuydu.

(3) Bu anlaşmayı, Kral Hüseyin ile FKO Yürütme Kurulu Başkanı Y. Arafat imzaladılar. Bağımsız Filistin devletinin kurulmasından ve FKO'nun Filistin Arap halkının tek yasal temsilcisi olarak tanınmasından vazgeçilmesini öngörüyor. (Not Red.)

sürükledi. Ürdün yöneticileri, «Filistin kartı»nın ilerideki Arap tepe toplantısında ve aynı zamanda Kral Hüseyin'in Paris, Londra ve Washington gibi batı devletlerinin başkentlerine yapacağı gezi sırasındaki görüşmelerde kendileri için kazançlı olacağını sanıyorlardı. Ancak bu yılın 19 Şubat'ında, Hüseyin bir yıllık diyalogtan sonra, FKO ile eylemlerin koordinasyonunun sona erdiğini açıkladı. Daha sonra FKO içinde en büyük örgüt olan «El Fattah»ın ülkedeki büroları kapatıldı. Ürdün'ün Ortadoğu'daki sorunun çözümü konusundaki girişimleri, yeniden çıkmaza girmiş oldu.

Ülkedeki egemen çevreler, bu konuda eskisi gibi tutarsız, iki yüzlü bir tutum alıyorlar. Bunlar, bir yandan Sovyetler Birliği'nin Ortadoğu konusunda Filistin-Arap halkının tek yasal temsilcisi olan FKO de içinde tüm ilgili devletlerin katılacağı bir uluslararası konferansın toplanması önerisini sözde destekliyorlar. Öte yandan, böyle bir konferansın yapılmasını ayrılıkçı anlaşmalar imzalamak için bir örtü haline getirmeye, gerekirse bunları açık olarak yapabilmeye çalışıyorlar. Mısır Başkanı Hüsnü Mübarek, Kral Hüseyin ve İsrail Başbakanı Shimon Peres arasında, Nisan ayında Akaba'da yapılan görüşme konusunda sızan haberler, bunu kanıtıyor. Kimi haberlere göre, Hüseyin bu görüşmede «yönetmelik özerkliğinin» uygulanması ve Ürdün nehrinin Batı yakasında İsrail ile Ürdün arasında «görev bölümü» yapılması projelerini kabul etmiştir.

İsrail-Ürdün işbirliği, işgal altında bulunan topraklardaki Filistinlilere FKO ile ilişkisi olmayan ve «ılımlı» konum alan, daha doğrusu işbirlikçiliğe yatkın olan yöneticilerin bulunup dayatılması amacıyla perde arkasında giderek aktifleştiriliyor. Ürdün'ün, sömürgecilerin boyunduruğu altında inleyen Batı yakasındaki halkın «yaşam koşullarının iyileştirilmesi» için beş yıl süreyle, her yıl 250 milyon dolar ayırmayı öngördüğü plan da, bu bağlamda ele alınmalıdır.

Bu arada ABD ile İsrail, Arap ülkelerine karşı provokasyonlarını aralıksız sürdürüyor, baskıya hız veriyorlar. Bölgede, önceleri olduğu gibi şimdi de, saldırı tehlikesi bir hayalet gibi dolaşıyor. Libya'ya yapılan silahlı saldırı, Suriye'ye yöneltilen küstahça tehditler, Washington'un «neoglobalizm» stratejisi ruhunda yeni yeni saldırı planlarının jeneratörü olan Amerikan-İsrail «stratejik işbirliği»nin giderek güçlendirilmesi, bölgede durumu daha da gerginleştirdi.

Emperyalizm ve siyonizm Ürdün'ü «Camp David sürecine» çekmeye (özellikle Lübnan, Filistin ve Suriye yurtseverlerinin İsrail'in 17 Mayıs 1983'te Lübnan'a dayattığı kölelik anlaşmasını ortak çabalarla suya düşürdükten sonra) onu Filistin sorununu silmek, Filistinlilerin ulusal haklarını kesin olarak çiğnemek için yardımcı bir araca dönüştürmeye çalışıyor. Halkımız, emperyalizmin baskılarına boyun eğmek istemiyor. Halkımız, savaşkan eylemleriyle Ürdün'ün ulusal bağımsızlığına ve egemenliğine kasdetmeye, onu kendi çiftliği durumuna getirmeye çalışan Washington'un ve onun politikasını izleyen güçlerin hesaplarını bozuyor.

Ulusal ekonomideki keskin bunalım, halk arasındaki hoşnutsuzluğu artırıyor. Bunalım öyle ölçüler almıştır ki, gizlemek ya da maskelemek artık olanaksızdır. Hükümetin «ekonomik eylemleri canlandırma» niyetleriyle ilgili haberlere yakın bir zamana kadar geniş bir yer ayıran Ürdün yığınsal iletişim araçlarının «gelişme» ile ilgili boş yaygaralarının sesi de kesilmiştir.

Bunalım, ekonominin her alanına, her dalına ağır bir darbe indirmiştir. Birçok sanayi işletmesi iflas etmiş, eylemleri durmuştur. Bunların ürünleri artık ne iç pazarda, ne de dış pazarda müşteri bulamamaktadır. Tarım ürünlerinin üretimi ve satımı da perişan bir durumdadır. Ülkenin tahıl, et, bitkisel yağlar, vb. temel yiyecek malları ithaline bağımlılığı giderek artıyor. Ticarete açık olarak bir durgunluk gözleniyor. Dış borçlar 1984 sonunda 1 milyar dinarı <sup>(4)</sup> buldu ki, (silah ve askeri donanımın satın alınmasıyla ilgili 1 milyar doları aşan borç bunun dışındadır). Bu kişi başına hesaplandığında, dünyada en yüksek göstergelyi oluşturuyor. Toplam borçlar (iç ve dış) hemen hemen gayri safi milli hasılaya eşittir. Dış borçlar, 1985'te daha çok artmıştır. Bunun ödenmesi için her yıl bütçenin  $\frac{9}{10}$ 'ü ayrılmaktadır. Bu, mal ihracından elde edilen gelirin yaklaşık yarısını oluşturmaktadır.

Mevcut düzenin savunucuları, ülkeyi saran güçlüklerin nedeninin dış nitelikli olduğunu iddia ediyorlar. Söz konusu olan, dünya kapitalist ekonomisinin genel bunalımının etkisidir, Arap devletlerinin Ürdün'e karşı yükümlülüklerini yerine getirmemesidir, çok yüksek askeri harcamalara neden olan Ortadoğu çatışmasının çözüme kavuşturulmamasıdır. Bu söz konusu faktörlerin önemi inkâr edilemez olsa da, yine de temel neden peşpeşe erke gelen Ürdün hükümetlerinin izledikleri politikadır. Ülkenin kapitalist dünya ile bağımlılığını hızlandırmak, içte sosyal-sınıfsal ayrışmayı egemen güçlerin blokuna katılanlar yararına derinleştirmek, bu politikanın ana çizgilerini oluşturuyor. Sömürgecilik döneminden miras kalan ekonomideki yapısal bozuklukları daha da hızlandıran bu politika, onu dünya kapitalizminin bunalımları ve diğer dış faktörler için çok daha zayıf bir duruma getirmiştir.

Örneğin, Lübnan'da iç savaşın başlamasıyla sermaye buradan Ürdün'e doğru, sanki burası «yatırımcılar içinmiş» gibi buraya akmaya başladı. Buna, her şeyden önce konut ve yönetim aygıtı için binalar, inşaata talebin hızla artması eşlik ediyordu. Banka şubeleri ve ticaret şirketleri için görkemli binalar yapılmaya başlandı. Arasaların ve konutların fiyatları inanılmayacak biçimde arttı. Ancak kısa bir süre sonra sermaye akımı azaldı, Lübnan burjuvazisinin «Ürdün'ü vahası» rüyası sona erdi ve o, sermayesiyle birlikte Avrupa'ya yöneldi. Sermayelerini inşaat alanına yatırmaya acele eden Ürdünlüler, denebilir ki, delik teknede kaldılar.

(4) Bir Ürdün dinarı yaklaşık üç ABD dolarına eşittir.

Konut fiyatlarının son derece yüksek olması nedeniyle binlerce daire boş durmakta, bunlar hatta orta gelirli taraflardan bile kullanılmamakta ve bu ortamda konut bunalımı giderek keskinleşmektedir.

Benzer bir durum İran-İrak savaşının patlak verdiği 80'li yılları başlarında da tekrarlandı. Ürdün'ün Akaba limanı Irak'a askeri donatım ve diğer malların aktarıldığı geçit noktası oldu. Kısa bir zaman içinde zenginleşme olanağının doğduğunu gören yerli tüccarlar, büyük bir hızla otomobil taşıma şirketleri kurmaya, büyük yük araçları, tamirhaneleri ve yedek parçalar satın almaya başladılar. Kimi işletmeler, Irak pazarının ihtiyaçlarını karşılamak için üretimi hızla artırdılar. Ancak, mali güçlüklerle karşı karşıya gelen Irak, Bağdat Tepe Konferansınca (1978) öngörülen ülkemize yaptığı yardımları durdurmakla kalmamış, aynı zamanda ticaret şirketlerine olan borçlarını, getirilen malların karşılığını ödeyemez duruma düşmüştür. Sonuç olarak, satılmayan mal stokları artmış, birçok işletme kapanmış, taşıt araçları ise kontak kapatmıştır.

Dünya petrol piyasasındaki «patlama»nın ise çok daha ciddi ve ileri giden sonuçları oldu. Ürdün ekonomisinin derin yapısal deformasyonu, kamu ve özel tüketim hacminin gayri safi milli hasılanın boyutlarını çok geride bırakmış, ithalatın ihracattan, sermaye yatırımlarının da iç tasarruflardan yüksek olmasında ifadesini buluyor. Bu koşullarda, en başta petrol üreten Arap devletlerinden ve aynı zamanda ABD, Büyük Britanya ve diğer kapitalist devletlerden ve bunların mali örgütlerinden gelen yabancı yardımlar, bütçe gelirlerinin temel kaynağını oluşturuyorlar. 70'li yıllarda, petrol fiyatlarındaki büyük artış, Arap bağışçılarının yardımları artırmalarına olanak sağladı. 1970-1984 yılları arasında bu miktan 1,5 milyar dinari buldu. (Askeri yardımlar buna dahil değildir, bunlar ayrı gösteriliyor ve ayrı hesaplanıyorlar.)

Ülkedeki egemen çevreler, istikrarsız ve geçici olan «gelişme» ortamını işte bu temelde oluşturabildiler. Alınan paralar ulusal ekonominin kurulmasına, üretim potansiyelerinin geliştirilmesine yönlendirilmedi. Bunlar, en başta alt yapı öğelerinin yeniden kurulmasına harcadı, toplumsal moral alanında cinayetlerin, esrarçılığın vb. artması gibi kendine özgü olumsuz yönleriyle ortaya çıkan tüketim eğilimlerinin teşvik edilmesi için kullanıldı. Aynı zamanda, temeli genişlemekle ve bugünkü rejimin dayanağı olmakla görevli sosyal katmanların oluşturulması ve güçlendirilmesi için ortam hazırlandı. Burada, her şeyden önce bürokratik burjuvazi, onun rolünün ve politik etkinliğinin yükselmesi, ulusal gelirden aldığı payın artması söz konusudur.

Ürdün'de, bileşimine büyük burjuvazinin değişik katmanlarının banka, sanayi, işbirlikçi-ticaret burjuvazisinin, büyük toprak ve taşınmaz mal sahiplerinin, müteahhitlerin ve aynı zamanda bürokratik burjuvazinin katıldığı sınıfsal blok erktedir. Bu blok içinde güçler dengesi somut nesnel duruma göre belirleniyor. Bunlardan en önemlisi ise katılanların mali-

ekonomik konumudur. Ülkeye petro-dolar seli, en başta hükümet dairelerine ve devlet kasasına para yardımı ve borç biçiminde akın etmeye başladığında, bu bürokratik burjuvazinin gücünün artmasına yol açmıştı. Milyarlara sahip olan bu burjuvazi, ekonomik aktifliği merkezinde yer aldı. Onun ekonomik konumlarının güçlenmesi, politik etkinliğinin artması, erkteki blok içinde temsilciliğinin genişlemesi için koşullar yarattı.

Dünya petrol piyasasındaki «patlama»nın sona erdiği ve petro-dolar selinin gözle görülür bir biçimde azalmaya başladığı son zamanlarda, bürokratik burjuvazinin ekonomik rolü azalmaya başladı. Dolayısıyla, onun konumları ve politik etkinliği zayıfladı. Güçler dengesi, özel sektörün çıkarlarını temsil eden hükümetin bileşiminde de yansımaları bulan, erkteki blok içinde yeralan diğerlerinin yararına değişmiştir. Hatta, bürokrasinin ünlü temsilcilerinden biri bunu «Amman'ın ticari-sanayi meclisi» olarak tanımlamıştır. «Özel sektörün öncü rol oynamasını sağlama» amacıyla ekonomik aktifliğin canlandırılması» gibi kendi temel ideolojik-politik ve ekonomik ayarlamalarından hareket eden hükümet, özel sermayeye vergi, kredipara, gümrük vb. alanlarında büyük kolaylıklar sağlamış, üstelik bu sermaye sahipleri için en elverişli bir ortamda devlet sektörünü yıkmaya başlamıştır. İlk aşamada bu sermaye sahiplerini sadece kâr eden işletmeler devrediliyor, zarar edenler ise ki, bunlar çoğunlukta, devlet tarafından işletiliyor ve devlet hatta bunların senetlerini özel kişilerden satın alıyor. Bu işletmeler, mali-ekonomik bakımdan durumları iyileştirildikten sonra özel sektöre devredilecektir. Kârlar özel sektöre aktarılıyor, zarar ise devlet tarafından emekçilerin sırtına bindirilerek karşılanıyor. Öte yandan Arap ve diğer yabancı sermayenin hiç engelsiz ülkeye girmesi için önlemler alınıyor. Bunların sahiplerine, hiçbir vergiye tabi tutulmadan sınırsız toprağa, inşaat alanlarına, konuta, sanayi işletmelerine, hastanelere, mali şirketlere sahip olma hakkı tanınıyor. Bunlar istedikleri kadar dövizî hiç engelsiz sınıra çıkarabiliyorlar. Tüm bunların Ürdün'ün ulusal zenginliklerinin ve yurttaşlarının haklarının açık artırımla satışa çıkarılmış olmasına karşın, gene de, «ekonomik aktifliğin canlandırılması» için yapıldığı ileri sürülüyor.

Böyle bir çizgi, yalnızca ülkenin derin bunalımlarla sarsılan dünya kapitalist ekonomisine bağımlılığının giderek hızlanmasını, sosyal farklılıkların ve servet eşitsizliğinin derinleşmesine sürüklüyor. Zenginler varlıklarına yenilerini katıyor, yoksullar ise giderek daha yoksul hale geliyorlar. Ekonomik durum, tüm göstergelerin de gösterdiği gibi, kötüleşmeye devam ediyor. Üretim daralıyor, ihracat azalıyor, kent ve köy emekçileri geniş katmanlarının gelirleri düşüyor. İşsizlik sürekli artıyor, resmi verilere göre onun düzeyi yaklaşık % 9 oranındadır. İşsizliğin, demografi faktörü gereğince ve ekonominin gerekli işyerleri artışını sağlama yeteneksizliği, aynı zamanda göçmen işçilerin, en başta da Basra Körfezi'nde petrol üreten ülkelerden ülkelerine dönmesi sonucu hızla artacağını gösteriyor.

Kimi açıklamalara göre, önümüzdeki yıllarda işsizlik Ürdün'ün çalışan nüfusunun üçte birini kapsayacaktır.

Ekonomik düşüş ve burjuvazinin erk aygıtıyla ve uluslarötesi tekellerle bağlı olan değişik kesimlerinin emekçiler üzerindeki sömürsünün artması, rejimin halk yığınlarıyla sert çatışmaya girdiği bir dönemde çok kapsamlı politik bunalımın belirtilerinin ve ana öğelerinin ortaya çıkmasına yardım ediyor. İnsan haklarına ve demokratik özgürlüklere kabaca saldırı, böylesi bir bunalımın belirtilerindedir. Ülke uzun yıllardan beri sıkıyönetim altında yaşıyor. Anayasa işlemiyor, her şeyi çok geniş haklara sahip olan ordu ve güvenlik kuvvetleri yönetiyor. Kişi ve konut dokunulmazlığı gözetilmiyor, mektuplaşma özgürlüğü çiğneniyor. Yönetim, Ürdünlü ve Filistinli yurtseverleri zindanlara atıyor ülkeden kovuyor. Diğer binlercesinin pasaportuna el koyarak, bunları dış ülkelere çıkmaktan yoksun bırakıyor. Politik nedenlerden dolayı insanlar işinden atılıyor, öğrencilerin ise eğitimlerini sürdürmeleri engelleniyor.

Politik partiler yasaklanmıştır. Yalnız komünistlere değil (ülkede barış hareketine katılanların da bu kategoriye tabi tutulduklarını söylemek gerek) aynı zamanda şu veya bu biçimde onlara sempati duyan, komünist literatür bulunduran kişilere de ağır işlerde çalıştırma gibi cezaları ön-gören meşhur komünizmle mücadele yasası yürürlüktedir. Baskıcı yönetim aygıtı sendikacıların, gençliğin, köylülerin ve öğrenci birliklerinin işlerine kabaca karışıyor. Güvenlik kuvvetleri bunların aktivistlerini koğuş-turuyor, terörize ediyor, yönetimin hoşuna gitmeyenlerin sendika yönetimlerine seçilmesine izin vermiyor. Gerici öğelerin ve rejimin suç ortakları-nın yönettiği «sarı» sendikalarda çok seyrek seçim yapılmakta, çoğu zaman da yalnızca «seçilenlerin» listesi yayınlanmaktadır.

Parlamento yaşamının uzun yıllar paralize edilmesinden sonra yönetim en sonunda yeni bir seçim yasası kabul etti. Onun maddeleri yurtsever, demokratik olan her şeye karşı düşmanlıkla doludur. Güvenlik organları, insanların başında sallanan kılıç örneği adayların saptanması ve seçim-lerin yapılması ile ilgili her şeyi denetliyorlar. Yasanın bölgeler, ve topluluklar arasındaki düşmanlıkları kışkırtma ruhudadır. Yasa, Rabat tepe konferansının kararlarına ters düşmekte ve dahası, FKO'nün Filistin Arap halkının tek yasal temsilcisi olarak tanınmasını engellemekte, bu halkın kendi yazgısını özgürce tayin etme ve bağımsız ulusal devletini kurma hakkının çiğnemektedir.

Yaşam, baskıcı yöntemin uyguladığı ve ilerici, yurtsever güçlere, en başta da komünistlere karşı emperyalizm, siyonizm ve gericilik yararına olan halk düşmanı politikanın, bunu yürütmek isteyenlere başarı sağla-madığını defalarca kanıtlamıştır. Bu politika onları kendi halklarından yalıtıyor, yığınlarla çatışmalarını keskinleştiriyor, emperyalistler karşı-sında daha büyük ödünlere sürüklüyor.

Ürdün ilerici, yurtsever güçleri, emperyalizmin ülkemizin ulusal bağımsızlığını baltalama planlarına ve komplocu eylemlere her zaman kesin karşı koymuştur. Bağdat Paktı'nın çöküşü, ya da «Eisenhower Doktrini»nin suya düşmesi gibi 50'li yıllarda tüm dünyada geniş yankı uyandıran olayları, buna kanıt olabilir. Halk, ulusal cephe türünden politik cephe-lerin kurulabildiği, yığınların baskı ve teröre karşı, ülkenin çıkarlarına yönelik saldırı girişimlerine karşı savaşa çekilebildiği zaman, sürekli başarılı olmuştur. Yönetim, yurtsever harekete, komünistlere ağır saldırılarda bulunmuş, ancak bu baskılar her defasında demokratik güçleri yeni ve daha güçlü eylemler için seferber etmiştir.

İlkbaharda yapılan Libya'yla dayanışma gösterileri, komünistlerin yalnız emekçilerin istemlerine ve temel çıkarlarına değil, aynı zamanda ulusal çıkarların da en aktif, en ardıcıl savunucuları olduklarını kanıtladı. Ürdün Komünist Partisi'nin Amerika'nın Libya'ya saldırısından sonra, ÜKP yöneticilerinin, militanlarının ve sempatizanlarının kovuşturulmasından, tutuklanmasından korkmadan yığınlara, onların liderlerine yaptığı savaşım çağırısı, Ürdün ve kardeş Arap ülkeleri yurtsever güçleri için esin verici bir örnek oldu. Yiğitçe atılan bu adım partinin yığınlar arasında, Arap ülkelerinde ve tüm dünyada saygınlığını artırdı.

Ürdün komünistleri ve tüm ilerici yurtsever güçler, uyanıklığı elden bırakmadan, ulusal çıkarlara zarar veren politikaya kesin karşı koyuyorlar. Ürdün rejimi, emperyalizmle politik, ekonomik, mali askersel ilişkilerini genişletmeye ve derinleştirmeye devam ediyor. Filistin sorununu yok sayma girişimlerinde tehlikeli bir rol oynuyor. O, kendi gerici eylemleriyle halk yığınlarının ağır yaşamını, sosyal ve kültürel alanlarda karşı karşıya geldikleri sorunları ağırlaştırıyor, halkın artan hoşnutsuzluğuna ise baskıyı tırmandırarak yanıt veriyor. Egemen çevreler bundan böyle de bu yolda yürürlerse, bu onları ülke halkıyla karşı karşıya getirecek, onların kendi despotik antidemokratik yönelimlerini gizlemeye çalıştıkları maske düşecektir.

Bize göre, Ürdün'ün derinleşen politik ve sosyal-ekonomik bunalımdan çıkışması, onun İsrail'in şantajlarına, saldırı eylemleri ve yayılmacı yeltenişlerine, Washington emperyalizminin hegemonyacı isteklerine karşı, kanlı baskılarla, insan haklarının çiğnenmesiyle, ilerici, yurtsever güçlere karşı izlenen *yiğinsal baskılarla korunması olanaksızdır. Bunun, eskiden olduğu gibi, Amerikan emperyalizminin peşinden giderek, onun ve İsrail'in baskılarına boyun eğerek, ayrılıkçı, teslimiyetçi anlaşmalar bağlayarak sağlanması da olanaksızdır.*

Kanımıza göre, bu durumda tek çıkış yolu, yığınların demokratik özgürlüklerini, onların kendi görüşlerini özgürce dile getirme haklarını sağlamak, sendikaların ve politik örgütlerin kurulması izin vermektir. Bu, komünizmle mücadele yasası da içinde, tüm antidemokratik yasaların kaldırılmasını, terör ve baskı kampanyasına son verilmesini gerektiriyor.



Biz, politik tutukluların derhal serbest bırakılmasını istiyoruz. Halk yığınlarının yaşamsal sorunlarını çözmeye yolunda adımlar atmak, ileride ekonominin gelişmesini, ekonomik düşüşü ve emekçilerin yaşam düzeylerinin gerilemesini önleyecek biçimde yönlendirmek gerekmektedir.

Biz, aynı zamanda, ABD emperyalizmiyle politik, mali-ekonomik ve askersel bağların kesilmesini, Arap dünyasında politik manevralardan vazgeçilmesini, Suriye ile ilişkilerin gerçek ve etkili bir Arap dayanışması çıkarları temelinde, ABD'nin bölgemize yönelik emperyalist-siyonist saldırı niyetlerini bununla kıyaslayarak, düzenlenmesini istiyoruz. Ürdün'ün görevi, Ortadoğu bunalımının temsili bir uluslararası konferans toplanarak adaletli ve geniş kapsamlı çözümünden yana, Filistin halkının kendi geleceğini özgürce belirleme ve bağımsız ulusal devletini kurma hakkının sağlanmasından yana ardıcıl bir tutum almaktır. Biz, ülkenin sosyalist ülkelerle ve en başta da Arap halklarının sınanmış dostu Sovyetler Birliği ile ilişkilerinin çok yönlü gelişmesine büyük önem veriyoruz.

Bu görevleri, ulusal-demokratik bir hükümet gerçekleştirecek güçtedir. Tüm yurtsever politik parti ve örgütleri, sendikaları ve ayrı ayrı kişileri birleştirecek olan geniş ulusal cephe, böylesi bir erkin kurulmasının temel aracı olabilir. Sınıfsal açıdan onun temeli, işçilerden, köylülere, küçük burjuva katmanlarından, üretimle bağlı olan ulusal burjuvaziden, devrimci aydınlardan oluşacaktır. Ürdün komünistleri, bu cephenin kurulmasını bugünkü aşamanın en önemli amacı olarak görüyorlar.

Ulusal-demokratik erkin kurulması, ülkenin iç ve dış politikasında, emperyalizmle ilişkilerin kesilmesinde, Arap ulusal kurtuluş hareketleriyle, Filistin devrimi ve elbette dünya devrim süreci güçleriyle en sıkı ilişkilerin sürdürülmesi ve güçlendirilmesi çizgisi yararına, kesin, kararlı adımlar atılması, temel dönüm noktası olacaktır. Ulusal-demokratik gelişme yoluna geçilmesi, toplumun köklü şekilde demokratikleşmesi, halk yığınlarının kendileri için yaşamsal olan sorunların çözümüne kendilerinin aktif katılımlarını sağlayacak koşulların yaratılmasını gerektiriyor.

## Açıklama

Türkiye Komünist Partisi Yurtdışı Parti Örgütleri Konferansı Danimarka'da yapıldı. Yurtdışındaki çeşitli ülkelerde bulunan parti örgütlerinin konferanslarında seçilen delegelerin katılımıyla toplanan konferansı TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaş bir konuşma ile açtı. Konferansa kardeş Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran yoldaşın başkanlığında bir TİP delegasyonu da katıldı ve Behice Boran yoldaş konferans delegelerine hitaben bir konuşma yaptı.

TKP Yurtdışı Parti Örgütleri Konferansı'nda söz alan delegeler, Ulusal Konferans Tezleri hakkında görüşlerini belirttiler, yurtdışındaki parti çalışmalarının sorunlarını tartıştılar, ülke Konferansını selamladılar.

Baştan sona canlı bir tartışma ve büyük bir coşku içinde geçen Konferansta bütün kararlar oybirliğiyle alındı. Delegeler Ulusal Konferans Tezlerini onayladı, TİP ile birlik yolundaki çalışmalarını destekledi. Konferansa ev sahipliği yapan kardeş Danimarka Komünist Partisi enternasyonalist tutumuyla Konferansın başarısına büyük katkıda bulundu.

TKP Türkiye Parti Örgütleri Konferansı'ndan sonra Yurtdışı Parti Örgütleri Konferansı'nın da gerçekleşmesiyle TKP 1986 Ulusal Konferansı tamamlandı. Ulusal Konferans süreci TKP'yi her bakımdan güçlendirme yönünde yeni ve başarılı bir adım oldu, partinin mücadele tarihinde yeni bir dönem başlattı.

TKP MK 7. Plenumu, Ulusal Konferans çalışmalarını ve tezlere ilişkin eleştirileri ve önerileri bütün yönleriyle değerlendirecek, gereken sonuçları çıkaracaktır.

*Türkiye Komünist Partisi  
Merkez Komitesi*

## Ortak açıklama

Danimarka Komünist Partisi'nin davetlisi olarak Danimarka'yı ziyaret eden Merkez Komitesi Genel Sekreteri Haydar KUTLU yoldaş başkanlığındaki Türkiye Komünist Partisi delegasyonu ile Genel Başkan Jorgen Jensen yoldaş başkanlığındaki DKP delegasyonu arasında yoldaşça bir atmosfer içinde geçen bir görüşme yapıldı.

İki partinin delegasyonları görüşme sırasında uluslararası durumu değerlendirdiler ve ülkelerindeki durum hakkında birbirlerine bilgi verdiler. TEK ve DKP delegasyonları farklı ülkelerin koşullarında çalışmalarına karşın, aynı baş düşmana karşı savaşında birleştiklerini vurguladılar. Bugün ana görevin, başlıca ABD askersel sanayi kompleksinde somutlaşan emperyalist savaş planlarının gerçekleşmesini engellemek olduğunu yinelediler.

Reykjavik zirve toplantısında, nükleer silahların azaltılmasıyla nükleer bir savaş tehlikesini giderme hedefine şimdi her zamankinden daha fazla yaklaşıldığını, ancak sağlanan bu ilerlemenin, Reagan yönetiminin «yıldızlar savaşı» projesi dolayısıyla sonuçsuz kaldığını belirttiler.

Reykjavik zirvesi, yeryüzünün 2.000 yılına kadar nükleer silahlardan arındırılmasının gerçekçi bir hedef olduğunu kanıtlamıştır. Ama şimdi ABD'nin «yıldızlar savaşı» projesini önlemek ve nükleer denemelerin durdurulmasını sağlamak için savaşımı güçlendirmek ve yaygınlaştırmak her zamankinden daha önemlidir.

TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaş DKP delegasyonuna, kendi başkanlığında Türkiye'de yapılan TKP Türkiye Parti Örgütleri Konferansı hakkında bilgi verdi. Konferansta ana hedefin, bölgede barış için ve ülkede diktatörlük koşullarından demokratik bir çıkış için en geniş muhalefet güçlerinin birliğinin sağlanması olarak saptandığını, bu amaçla parti örgütlerinin çalışmasını güçlendirici bir dizi karar alındığını söyledi. Ülke konferansının, TKP Yurtdışı Örgütleri Konferansı ile tamamlandığını belirterek, bu konferansa ev sahipliği yapmalarından ötürü Danimarka Komünist Partisi'ne içten teşekkürlerini iletti. Ayrıca DKP'ye gerek Türkiye işçi sınıfı ve halklarına gösterdiği dayanışma için, gerekse Türkiyeli göçmen işçilerin sorunlarının çözülmesi doğrultusunda bugüne dek yaptığı çalışmalar için teşekkür etti.

DKP delegasyonu Türkiyeli yoldaşlara Danimarka'da barış için, çalışan insanların çıkarları ve bir antikriz program için yürütülen savaşım hakkında bilgi verdi. Kopenhag'daki Dünya Barış Konferansı'nın başarısının

ve Kuzey Avrupa'da ve dünyanın diğer b6lgelerinde atom silahlarından arındırılmış b6lgelerin yaratılması için mücadelenin 6nemini vurguladı.

Türkiye Komünist Partisi ve Danimarka Komünist Partisi delegasyonları bu g6rşmenin iki parti arasında Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi temelindeki yakın ilişkiyi daha da güçlendireceğine inançlarını belirttiler.

TÜSTAV

## **Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi**

### **Duyurusu**

Türkiye Komünist Partisi, Türkiyeli komünistler emektar bir yoldaşı yitirdi. Fahri Erdiñç yoldaş 69 yaşında aramızdan ayrıldı.

Fahri Erdiñç yoldaş tüm bilinçli yaşamını Türkiye halkının ezgiden, sömürüden kurtulmasına ve ülkesinin bağımsızlık savaşına adadı. Türkiye Komünist Partisi saflarında halkının kurtuluşu için yıllarca savaşım veren Fahri Erdiñç yoldaş örnek bir komünist ve aynı zamanda halkının yaşamını, umudunu ve kavgasını şiğirleri, romanları, hikayeleriyle dile getiren, savaşıma kalemiyle katılan değerli bir yazardı. 1949 yılından beri gerici güçlerin baskısından ve polis takibinden kurtulabilmek için kendi yurdundan ayrı yaşamak zorunda kalan Fahri Erdiñç yoldaş, yaşamının son anına kadar Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmine bağlı kaldı.

Türkiye komünistleri değerli bir yoldaşı kaybetmenin derin üzüntüsü içindedir. Türkiye Komünist Partisi, Fahri Erdiñç yoldaşın ailesine, tüm yakınlarına ve dostlarına başsağlığı diler. Fahri Erdiñç'in anısı gelecek kuşaklara bıraktığı yapıtlarıyla ve savaşımıyla her zaman canlı kalacaktır.

*Türkiye Komünist Partisi*  
*Merkez Komitesi*

13 Kasım 1986

## «Yeni Çağ» dergisinin 1986 yılındaki 12 sayısında yayınlanan yazılar

	Sayı	Sayfa
<i>H. Axen</i> : Potansiyellerimizi kullanmanın yeni yolları . . . . .	8 . . . . .	12
<i>R. Arismendi</i> : Tarih yaratan olay üzerine düşünceler . . . . .	6 . . . . .	3
<i>M. Balev</i> : İyimsizliğimizin kaynakları . . . . .	3 . . . . .	3
<i>R. Bauer, U. Krishnan, W. Stewart</i> : Kaygı ve umut zamanı, eylem zamanı . . . . .	1 . . . . .	35
<i>A. Vassalo</i> : Halklar «gambot diplomasisi»ni protesto ediyor . . . . .	4 . . . . .	12
<i>G. Vieira</i> : Gündemdeki sorun: Demokratikleşme . . . . .	5 . . . . .	38
<i>M. Vilner</i> : Ortadoğu'da barışın önündeki başlıca engel . . . . .	11 . . . . .	13
<i>G. Ganey, S. Szorcisk, J. Waszczuk</i> : Sosyalizmin barış taarruzu sürüyor . . . . .	8 . . . . .	3

### YARATICI MARKSİZM-LENİNİZM BELGESİ

<i>G. Husak</i> : Eşinlendirici bir örnek; <i>H. Mies</i> : Sosyalizmin çekici gücü; <i>H. Florakis</i> : Tarihsel dönüm noktası; <i>R. Rao</i> : Açık amaçlar, gerçekçi yol; <i>G. Havi</i> : Günün istemlerine yanıt vererek; <i>J. del Prado</i> : Yaratıcılık ve barış manifestosu; <i>A. Dansokho</i> : Eylem kılavuzu . . . . .	2 . . . . .	3
<i>J. Jensen</i> : Uluslararası dayanışmanın itici güçleri . . . . .	7 . . . . .	3
<i>İ. Zekeriya</i> : Dünya Kongresi'nden sonra sendikalar hareket . . . . .	12 . . . . .	14
<i>Z. Zorzovilis, U. Krishnan</i> : Nükleer tehlikeye karşı savaşımın ana halkası . . . . .	10 . . . . .	3
<i>D. İbarruri</i> : Tükenmez bir umut kaynağı . . . . .	6 . . . . .	32
<i>L. Corvalan</i> : Diktatörlüğe karşı birlik: Savaşımın yolları ve biçimleri . . . . .	1 . . . . .	24
<i>H. Kutlu</i> : Marksizm ve yaratıcı arayış . . . . .	9 . . . . .	26
<i>R. M. Mosguera, J. S. Castro</i> : Demokratik hareketin savaş karşıtı potansiyeli . . . . .	1 . . . . .	13

	Sayı	Sayfa
<i>Y. Netopilik</i> : Felsefe ve politika: Leninci fikirlerin güncelliği . . . . .	4 . . . .	32
<i>İ. Nörlund</i> : Sınıf bilinci ve «sınıfsal işbirliği» çıkmazı . . . . .	3 . . . .	16
<i>B. Lhamsuren, A. Granja, G. Kwiatowski</i> : Barış yılından barış yüzyılına . . . . .	12 . . . .	3
• Lenin'in partisi çağımızın istemlerine yanıt veriyor . . . . .	4 . . . .	4
• 1 Mayıs'ın 100. yılı. <i>G. Hall</i> : Sınıf savaşlarının potasında; <i>İ. Zekeriya</i> : Dayanışmaya çağıran gelenekler; 1 Mayıs'ın tarihçesi . . . . .	5 . . . .	3
<i>B. Ponomaryov</i> : Açılıp dalgalandırılan bayrak . . . . .	6 . . . .	18
<i>J. del Prado</i> : Belirleyici değişiklikler zamanı . . . . .	4 . . . .	21
<i>G. Razumovski</i> : Komünizm kuruculuğu ve barış yolunda . . . . .	5 . . . .	24
<i>J. Rojas</i> : Ekim Devrimi ülkülerinin çekici gücü . . . . .	11 . . . .	3
<i>D. Tloome</i> : Pretorya rejiminin çirkin oyunu . . . . .	7 . . . .	15
<i>H. Florakis</i> : Bağlaşıklık politikasında yeni aşama . . . . .	9 . . . .	15
<i>B. Chnoupek</i> : Nükleer çağda barış sorunu . . . . .	9 . . . .	3
<i>R. Chandra</i> : Yiğınların sesi tarihin terazisinde giderek daha ağır basıyor . . . . .	3 . . . .	25
<i>J. Czyrek</i> : Toplumsal gelişmenin yeni aşamasında . . . . .	10 . . . .	3
<i>H. Schmitt</i> : Lenin'in partisi barış partisidir . . . . .	1 . . . .	3

#### PARTİ YAŞAMI

<i>R. Banegas</i> : Ulusal çıkarları savunmak . . . . .	9 . . . .	49
<i>C. Costa</i> : Komünistler yerel yönetim organlarında . . . . .	12 . . . .	23
<i>D. Moraes</i> : Gerçekçi, yapıcı çizgi . . . . .	12 . . . .	70
<i>A. Muhammed</i> : Savaşmaya hazır olmak . . . . .	11 . . . .	24
<i>K. Fritsch</i> : Güçleri artırmak için . . . . .	3 . . . .	34
<i>D. Christofinis</i> : Tabandaki birlik: Bağlaşıklıkların temeli . . . . .	10 . . . .	21

## YENİ DENEYİM ÜZERİNE BİLGİLER

<i>T. T. Bakekr:</i> Halk ayaklanması belgelerine bağlılık . . . . .	11 . . . . .	30
<i>A. B. Bardhan:</i> Sol-demokratik bir alternatif oluşturmak için . . . . .	12 . . . . .	44
<i>R. Bauer:</i> Kişisel görüşmelerin sonuçları değerlendirildi . . . . .	2 . . . . .	51
<i>E. Cantekin:</i> Halkın direnişini örgütlemeye . . . . .	3 . . . . .	44
<i>F. A. İbrahim:</i> Yüzyıllık önyargılar kaldırılıyor . . . . .	3 . . . . .	47
<i>M. Muttetuwegama:</i> Kadınların kendilerine güvenlerini pekiştirmek için . . . . .	7 . . . . .	56
<i>J. C. Negre:</i> Yasa kabul edildi, direniş sürüyor . . . . .	6 . . . . .	46
<i>L. Sa:</i> Seçim bağlaşıklığından da öte . . . . .	11 . . . . .	34
<i>R. Samhun:</i> 21. yüzyılın eşiğinde işçi sınıfı . . . . .	12 . . . . .	48
<i>R. Theodore:</i> Diktatörlük devrildi, kavgaya sürüyor . . . . .	10 . . . . .	31

## YİĞİTLİK SAYFALARINDAN

<i>R. Samhun:</i> Ansarkampı cehenneminde dize gelmeyenler . . . . .	5 . . . . .	49
--	-------------	----

## GÖRÜŞ DEĞİŞTOKUŞU

● Militarizmin yükünün sosyal ve ekonomik yanları . . . . .	1 . . . . .	45
● Afrika ve Asya ülkelerindeki açlık: Sorunlar çözüm bekliyor? . . . . .	2 . . . . .	32
● Birlik ve çeşitlilik. Komünist hareket: Yeni gelişmeler, yeni olanaklar . . . . .	10 . . . . .	36
● Emperyalizmin iç çelişkileri ve işçi sınıfı . . . . .	11 . . . . .	38
● Dünyadaki gelişmelerin kritik bir aşamasında . . . . .	7 . . . . .	35
● Kapitalizmin genel bunalımı ve Latin Amerika'nın dış borçları sorunu . . . . .	4 . . . . .	43
● 1980'ler emperyalizminin özellikleri . . . . .	9 . . . . .	58
● «Yıldızlar Savaşı» tehlikesinin bilincinde olmak . . . . .	2 . . . . .	64



	Sayı	Sayfa
● Eşit haklı bağlaşıklar, dürüst ortaklar . . . . .	12	53
● Marksizm'in gelişmesi ve onun çağdaş «eleştiricileri»	3	68
● Sağduyu «Yıldızlar Savaşı» çılgınlığına karşı koyuyor	5	55
● Çağdaş ideolojik savaşında teori ile deneyim arasındaki karşılıklı ilişki . . . . .	10	60
● Akdeniz çatışma alanı değil, işbirliği alanı olmalıdır	10	74
● Tropik Afrika: Bunalımdan çıkış yolu . . . . .	8	22
<i>M. Schmidt, L. Maier</i> : Kapitalizmin genel bunalımının ekonomik yanları . . . . .	5	64
<i>H. Jung</i> : 1980'ler kapitalizminin özellikleri. . . . .	7	60

#### GÜNÜMÜZ, OLAYLAR, DEĞERLENDİRMELER

<i>L. Abalkin</i> : Sosyalizmin ekonomi politığının geliştirilmesine yaratıcı yaklaşım . . . . .	12	31
<i>A. Antonov</i> : Sosyalizmi geliştirme stratejisinin baş ögesi	6	49
<i>M. Baryalai</i> : Ulusal gelenekler devrime hizmet ediyor .	4	72
<i>F. Brown</i> : Kadın hareketinin öncelikleri . . . . .	3	51
<i>X. Garayca, L. E. Veintimilla</i> : Demokrasiyi savunmak ve emekçilerin hakları için savaşmak . . . . .	5	76
<i>S. P. Gueye</i> : Sosyalist Enternasyonal'in Lima Kongresi neyi gösterdi? . . . . .	11	71
<i>R. Gonzalez</i> : Zamanını doldurmuş rejim can çekişiyor .	8	47
<i>M. Gün</i> : Doymak bilmez tefecilerin boyunduruğunda .	6	66
<i>E. Diehl, G. Hortschansky</i> : Thaelmann'ın vasiyeti yaşıyor	4	60
<i>Y. Dragasakis</i> : Tekellerin kısılcığında . . . . .	3	59
<i>Z. Zorzivilis, F. Mugahed</i> : «Yeni globalizm»in Libya'ya karşı işlediği cinayet . . . . .	6	61
<i>L. Knorr</i> : Bonn'un seçtiği yol ve halkın seçtiği yol . . .	9	37
<i>N. Kotzias</i> : «Psikolojik savaş» nasıl yürütülüyor? . . .	12	79
<i>U. Krishnan, S. P. Gueye, A. A. Tayeb</i> : Yeni Delhi'den		

	Sayı	Sayfa
Harare'ye: Bağılantısızlar Hareketi . . . . .	8	56
<i>J. Lava</i> : Filipinler: Yeni sömürgeciliğin çıkmaz sokağı . . . . .	7	72
<i>J. M. Lanao</i> : Arjantin işçi sınıfındaki değişiklikler . . . . .	7	24
<i>K. Mrue</i> : Lübnan yurtseverlerinin direnişinin dersleri . . . . .	2	83
<i>N. Vinh</i> : Sosyalist yolda geçiş dönemi . . . . .	8	38
• Sosyalizmin gerçekleri. Teknik devrim işçi için tehdit değil nimettir . . . . .	2	72
<i>L. Talkunov</i> : Emekçilerin özyönetimi ilerlemenin itici gücüdür . . . . .	10	84
<i>S. Haddad</i> : Kanlı saldırıdan sonra . . . . .	12	89
<i>E. Hahn</i> : Sosyalizmin ahlak değerleri . . . . .	11	51
<i>J. Huffschmid</i> : Askersel sanayinin sivil sanayiye dönüşürülmesi kimi tehlikeye atıyor? . . . . .	2	56
<i>E. Hagg</i> : İnsanlığın reddetmesi gereken nedir? . . . . .	7	82
<i>Y. Şiryayev</i> : Günümüzdeki üretim devriminde iki çizgi . . . . .	1	64
<i>R. Steigerwald</i> : Demokratik yelpazenin aktif kesimi . . . . .	11	63

#### KİTAP TANITMALARI

<i>M. Silven</i> : Kendi başından geçenler . . . . .	3	81
--	---	----

#### OLGULAR, VERİLER, KANITLAR

<i>R. V. Vivo</i> : Devlet terörizmi nedir? . . . . .	1	82
<i>G. Wilke</i> : Ortak eylemlerin gerçek temeli . . . . .	5	86
<i>M. Egorov, G. Hozin</i> : «Sessiz ölüm» üzerine gerçekler . . . . .	8	83
• Komünist gençlik örgütleri . . . . .	3	87
	6	84
	7	87
• Devrimin düşmanları kimlerdir? . . . . .	5	90
<i>E. Lukaşova</i> : Sosyalist yaşam tarzı. Kişinin hakları ve onuru sağlam güvence altındadır . . . . .	1	76

	Sayı	Sayfa
• Sovyetler Birliği'ndeki ulusal ilişkiler üzerine ger- çekler ve yalanlar . . . . .	9 . . . .	77
• Ekim Devrimi'nden sonraki tarihsel gelişmeler . . . .	11 . . . .	82
• Yeni sömürgeciliğin mali aracı . . . . .	6 . . . .	73
• Saldırgan doktrinin ardında yatan . . . . .	9 . . . .	71
A. İleri: Zorbalığa son verilmelidir . . . . .	5 . . . .	84
• Ürdün'de baskı ve teröre son verilmelidir . . . . .	7 . . . .	71
• Le Duan'ın anısına . . . . .	9 . . . .	83
• «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin 1985 yı- linda ele aldığı temel konular . . . . .	1 . . . .	89

#### TKP MERKEZ KOMİTESİ'NİN AÇIKLAMA, BİLDİRİ VE DUYURULARI

• TKP Merkez Komitesi 5. Plenumu üzerine duyuru . . . .	1 . . . .	101
• Halkımıza çağrı: ABD ve diktatörlük durdurulmalıdır . . . .	1 . . . .	103
• SSCB'nin barış önerileriyle ilgili bildiri . . . . .	2 . . . .	90
• SSCB'nin Kıbrıs sorununun çözümüyle ilgili önerisi üzerine açıklama . . . . .	2 . . . .	92
• TKP Merkez Komitesi'nin son gelişmeler üzerine açıklaması . . . . .	2 . . . .	94
• TKP Merkez Komitesinin 1 Mayıs bildirisi . . . . .	4 . . . .	83
• TKP MK Politik Bürosu'nun SBKP 27. Kongresi üze- rine açıklaması . . . . .	4 . . . .	85
• Çağrı: Amerikalı terörist Akdeniz'den defol! . . . .	5 . . . .	97
• ABD emperyalizminin bölgemizdeki saldırgan plan- larına karşı koyma çağrısı . . . . .	5 . . . .	99
• TKP Merkez Komitesi 6. Plenumu üzerine duyuru . . . .	6 . . . .	88
• TKP Merkez Komitesi'nin Parlamento ara seçimlerine ilişkin açıklaması . . . . .	8 . . . .	94

	Sayı	Sayfa
• TKP Merkez Komitesi'nin antibulgar kampanya ile ilgili açıklaması . . . . .	8 . . . .	97
• TKP Merkez Komitesi'nin Türkiye'ye Amerikan nükleer silahları yerleştirilmesi planları üzerine açıklaması . . . . .	8 . . . .	99
• TKP Merkez Komitesi'nin parlamento ara seçimleriyle ilgili çağırısı . . . . .	9 . . . .	85
• TKP Merkez Komitesi'nin Türkiye Kürdistanı'ndaki durum üzerine açıklaması . . . . .	9 . . . .	87
• TKP Merkez Komitesi'nin İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesindeki duruşmaların sonuçları üzerine bildirisi . . . . .	9 . . . .	88
• TKP Merkez Komitesi'nin Türk-Sovyet ilişkileri ile ilgili son gelişmeler hakkındaki açıklaması . . . . .	9 . . . .	90
• TKP Merkez Komitesi'nin Sovyetler Birliği'nin yeni barış önerileri üzerine açıklaması . . . . .	9 . . . .	93
• TKP Merkez Komitesi'nin parlamento ara seçimlerinin sonuçlarıyla ilgili bildirisi . . . . .	10 . . . .	95
• TKP Merkez Komitesi'nin Ülke Parti Örgütleri Ulusal Konferansıyla ilgili duyurusu . . . . .	11 . . . .	89
• TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi . . . . .	11 . . . .	92
• TKP Merkez Komitesi'nin açıklaması . . . . .	12 . . . .	98
• TKP ile DKP'nin ortak açıklaması . . . . .	12 . . . .	99
• TKP Merkez Komitesi'nin duyurusu . . . . .	12 . . . .	101
• TKP Merkez Komitesi'nin yeni yıl mesajı . . . . .	1 . . . .	108
• TKP Merkez Komitesi'nin IGD'nin 10. kuruluş yıldönümüyle ilgili bildirisi . . . . .	1 . . . .	110
• Türkiye Komünist Partisi ile İran Tudeh Partisi'nin ortak açıklaması . . . . .	2 . . . .	97
• TKP, AKEL ve YKP'nin ortak bildirisi . . . . .	4 . . . .	88
• TKP, IKP, TUDEH ve İran Halkının Fedaileri (Çoğunluk) Örgütü'nün ortak bildirisi . . . . .	4 . . . .	89
• TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «TKP'nin Sesi» Radyosunda yaptığı 1 Mayıs konuşması . . . . .	5 . . . .	101

TKP MK GENEL SEKRETERİ HAYDAR KUTLU YOLDAŞIN  
KARDEŞ KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNE GÖNDERDİĞİ  
MESAJLAR

● Türkiye İşçi Partisi Merkez Komitesi'ne . . . . .	2 . . . . .	101
● İrlanda Komünist Partisi 19. Ulusal Kongresi'ne . . . . .	2 . . . . .	104
● Küba Komünist Partisi 3. Kongresi'ne . . . . .	2 . . . . .	105
● Mustafa Suphi ve yoldaşlarını anma toplantısına . . . . .	2 . . . . .	99
● SBKKP 27. Kongresi'ne . . . . .	3 . . . . .	91
● Irak Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri Aziz Muhammed yoldaşa . . . . .	3 . . . . .	93
● Küba Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri Fidel Castro yoldaşa . . . . .	3 . . . . .	94
● Pakistan Komünist Partisi MK Genel Sekreteri İmam Ali Naziş yoldaşa . . . . .	3 . . . . .	95
● Çekoslovakya Komünist Partisi 17. Kongresi'ne . . . . .	4 . . . . .	91
● Bulgar Komünist Partisi 13. Kongresi'ne . . . . .	4 . . . . .	92
● İtalyan Komünist Partisi 17. Kongresi'ne . . . . .	4 . . . . .	94
● Güney Afrika Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne . . . . .	4 . . . . .	95
● Almanya Sosyalist Birlik Partisi 11. Kongresi'ne . . . . .	5 . . . . .	106
● Belçika Komünist Partisi 25. Kongresi'ne . . . . .	5 . . . . .	108
● Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Merkez Komitesi'ne . . . . .	5 . . . . .	110
● Alman Komünist Partisi Başkanı Herbert Mies yoldaşa . . . . .	6 . . . . .	91
● Afganistan Demokratik Halk Partisi MK Genel Sekreteri Necib yoldaşa . . . . .	6 . . . . .	92
● Romanya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne . . . . .	6 . . . . .	93
● Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne . . . . .	6 . . . . .	94
● Moğolistan Devrimci Halk Partisi 19. Kongresi'ne . . . . .	6 . . . . .	95
● Polonya Birleşik İşçi Partisi 10. Kongresi'ne . . . . .	7 . . . . .	91
● Yugoslavya Komünistler Birliği 13. Kongresi'ne . . . . .	7 . . . . .	92

	<i>Sayı</i>	<i>Sayfa</i>
• Moğolistan Devrimci Halk Partisi Merkez Komitesi'ne	8 . . .	90
• Vietnam Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne . . .	8 . . .	91
• Güney Afrika Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne . . .	8 . . .	92
• Ürdün Komünist Partisi MK Birinci Sekreteri Faik Varrad yoldaşa . . . . .	8 . . .	93
• Küba Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Fidel Castro Ruz yoldaşa . . . . .	9 . . .	94
• Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) Merkez Komitesi'ne . . . . .	9 . . .	95
• Bulgar Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Todor Jivkov yoldaşa . . . . .	9 . . .	96
• SBKP Merkez Komitesi'ne . . . . .	11 . . .	93

## TKP YAYINLARI

«Atılım»

«Yol ve Amaç»

«Yeni Çağ»

TKP 5. Kongre belgeleri

– TKP 5. Kongresi'ne sunulan MK Çalışma Raporu

– Türkiye Komünist Partisi Programı

– Mustafa Suphi 100. Yıl Tezleri

TKP Merkez Komitesi Plenum raporları

Türkiye ve Türkiye Kürdistanı Sol Birliği. Belgeler

«İşçi sınıfının tarihsel misyonu»

«Leninci parti öğretisi»

«Karl Marks ve günümüz» (Uluslararası Konferans, Berlin, 1983)

«1 Mayıs»

«TKP'nin savaş tarihinden sayfalar»

«Halkımızın özlediği demokrasi TKP'siz olamaz»

«TKP halkımızın umududur»

«TKP 65. Kuruluş Yıldönümü Toplantısı»

«Terörizmin ardında kim var?»

«Konspiratif çalışma üzerine»

«Parti disiplini üzerine»

«Devrim ve demokrasi»

«SBKP Programı» (27. Kongre'de kabul edilen yeniden kaleme alınmış biçimi)

Mihail Gorbaçov. SBKP 27. Kongresi'ne sunulan

SBKP MK Politik Raporu

Bu yayınlarımızı edinmek isteyenler aşağıdaki adrese başvurabilirler:

Ermis Verlag

Postfach 101016

4300 Essen

(BRD)

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!